

Kallis viheralue tiivistyvän kaupungin puristuksissa.

Etnologinen tutkimus Kupittaaan siirtolapuutarhasta kaupunkitilassa.

Mona Siro

Pro gradu –tutkielma

Etnologia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Elokuu 2022

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, etnologia

Mona Siro

Kallis viheralue tiivistyvän kaupungin puristuksissa. Etnologinen tutkimus Kupittaaan siirtolapuutarhasta kaupunkitilassa.

Sivumäärä: 84 sivua

Tutkielma käsittelee Kupittaaan siirtolapuutarhaa kaupunkitilassa. Kupittaaan siirtolapuutarhaan on jo vuosikymmenien ajan tehty vain lyhyitä vuokrasopimuksia ja alueelle on viimeisimmässä kaavassa suunniteltu asuntoja. Tutkimukseni aineistoja ovat Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen arkistoon vuosina 2016 ja 2017 tehdyt haastattelut alueen viljelijöiltä sekä paikallislehti Turun Sanomissa ilmestyneet mielipidekirjoitukset vuosien 1999-2020 väliltä.

Tutkimuskysymykseni on: millaisia merkityksiä kaupunkilainen siirtolapuutarha antaa käyttäjilleen aineiston perusteella? Etsin vastausta kysymykseen seuraavien lisäkysymysten avulla: Kokevatko alueen käyttäjät, että Kupittaaan siirtolapuutarhalla on erityistä merkitystä juuri siellä missä se nyt on? Mitä Kupittaaan siirtolapuutarha tarjoaa käyttäjilleen ja millaisia merkityksiä se saa? Sekä miten kaupunkitilan suunnittelussa voitaisiin välttää Kupittaaan tapauksen kaltaisia konflikteja?

Tutkimuksen metodeina ovat etnografia ja kulttuurianalyysi. Tässä tutkimuksessa etnografia tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa käytettävää tapaa tehdä tutkimusta. Etnologiassa ja sen lähitieteissä etnografiaan on usein liitetty kenttätyöt, äänen antaminen tutkittaville sekä oman aseman reflektointi tutkimusaihetta, kenttää ja tutkittavia vasten. Kulttuurianalyysi on samaan aikaan sekä teoria että metodi. Itse käytän erityisesti ruotsalaisten etnologien Billy Ehnin ja Orvar Löfgrenin tunnetuksi tekemää kulttuurianalyysiä. Kulttuurianalyysissä näkökulman vaihdoksella on tarkoitus nähdä tavallisuuden taakse ja paljastaa piilossa olevia valta-asetelmia sekä arjen kulttuurisia malleja. Kaupunkitilan käsitteen kanssa käytän Henri Lefebvren teoriaa kaikkien urbaanien tilojen sosiaalisesta tuottamisesta. Lefebvren teorian mukaan tiloilla on kolme olomuotoa; koettu, eletty ja hahmotettu. Kaikki tilan muodot luodaan sosiaalisesti, sosiaalisuus tiloissa muokkaa niitä ja sen tähden ne ovat jatkuvassa muutoksessa.

Siirtolapuutarha saa kaupunkitilassa merkityksiä kaupunkiluonnosta ja pitkästä historiasta. Puutarhan sijainnilla lähellä kaupunkia ja palveluita on erityistä merkitystä sen käyttäjille ja kaupungin asukkaille. Toiminta puutarhassa tuottaa viljelijöilleen sekä fyysisiä että henkisiä terveyshyötyjä. Viljelijöiden keskinäinen ja alueen käyttäjien välinen sosiaalinen toiminta tuottaa yhteisöllisyyttä sekä saa ihmiset kiinnittymään paikkaan. Kaupungille siirtolapuutarha tuottaa säästöjä viheralueen hoidossa sekä on osa ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa.

Siirtolapuutarhan puolustajien ja kaavoituksen välinen kiista näyttää miten erilaisin mekanismein alueen käyttäjät ja suunnittelijat näkevät tilan. Puutarhan käyttäjät käsittelevät aluetta eletyn ja suunnittelijat hahmotetun kaupunkitilan kautta. Mikäli kaupunkisuunnittelussa haluttaisiin välttää vastaavia tilanteita tulisi minkä tahansa kehitettävän kaupunkitilan käyttäjät integroida osaksi alueen kehitystä jo aikaisessa vaiheessa. Ylempää ohjautuva suunnittelu ei pysty ottamaan huomioon paikkojen merkityksiä ja identiteettien kiinnittymispisteitä eri ryhmille tai yksittäisille asukkaille, vaan suunnittelu on usein virkamiesvetoista ja suunnitelmien vaikuttimina saattavat olla esimerkiksi talouselämän toiveet.

Avainsanat: Siirtolapuutarha, kaupunkitila, kaupunkitutkimus

1. Johdanto	5
1.1. Aiheen esittely	5
1.2. Tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset	6
1.3. Sijoittuminen tutkimuskenttään	6
1.3.1. Siirtolapuutarhatutkimus	6
1.3.2. Kaupunkitutkimus ja kaupunkitilan tutkimus	8
1.4. Tutkijan positio	10
2. Aineistot	13
2.1. Haastatteluaineistot	13
2.2. Haastatteluaineistojen luonne	15
2.3. Mielipidekirjoitukset	16
3. Teoreettinen viitekehys, metodit ja keskeiset käsitteet	18
3.1. Etnografia	18
3.2. Kulttuurianalyysi	19
3.3. Kaupunkitutkimus	22
3.4. Kaupunkitila	23
3.5. Metodien sovellettavuus	24
4. Siirtolapuutarha	26
4.1. Siirtolapuutarhailmiön historiaa	26
4.2. Siirtolapuutarhat Suomessa ja Turussa	27
4.3. Kupittaan alueen ja siirtolapuutarhan erityispiirteitä ja vaiheita	31
5. Koettu tila Kupittaan ympäristössä	34
5.1. Siirtolapuutarhan maantieteellinen sijainti	34
5.2. Siirtolapuutarhan historiallinen sijainti	38
5.3. Luonto kaupungissa	40
5.3.1. Kasvit ovat elävää kulttuuriperintöä	41
5.3.2. Siirtolapuutarha ekosysteemipalveluna	43
6. Eletty tila siirtolapuutarhassa	47
6.1. Toiminta yksityisissä tiloissa	48
6.2. Toiminta puolijulkisissa tiloissa	52
6.3. Toiminta julkisissa tiloissa	54
6.4. Eletystä tilasta paikaksi	56
7. Hahmotettu tila siirtolapuutarhassa	58
7.1. Suunniteltu tila	58
7.2. Eletty tila suunnittelun tiellä	62
7.3. Kenellä on oikeus kaupunkitilaan?	66
8. Siirtolapuutarha kaupunkitilassa	71
Lähdeluettelo	74

1. Johdanto

1.1. Aiheen esittely

Ajatus siirtolapuutarhan perustamisesta Turkuun virisi jo vuonna 1915, mutta sodan ja päätöksenteon erimielisyyksien tähden ensimmäinen ryhmäpuutarha saatiin vasta vuonna 1934 Kupittaalalle. Siirtolapuutarhoja oli perustettu eri puolille Suomea jo 1900-luvun alusta alkaen erityisesti kaupunkeihin muuttaneen työväen tarpeisiin. Oma maatilkkumilla saattoi viljellä ravintoa tarjosi koko perheelle terveellisen yhteisen ulkoilmaharrastuksen tehtaassa vietetyn työajan vastapainoksi. Turun ensimmäinen siirtolapuutarha perustettiin kaupungin reunamille Kupittaalalle Eteläisen takamaan tiluslohkolle n:o 120. Palsta-alue oli melko pieni, ja jo alkuvuosien jälkeen sitä haluttiin laajentaa paikallaan. Suunnitelma jäi toteutumatta kun uusi siirtolapuutarha-alue perustettiin Peltolaan vuonna 1947. Kaupungin laajentuessa Kupittaan siirtolapuutarha-alue on jäänyt tiivistyvän kaupungin keskelle ja muodostanut pienen luontosaarekkeen lähelle Turun keskustaa. Myös siirtolapuutarhan alkuperäinen merkitys ruoantuotannon lisänä on vuosien myötä muuttunut enemmänkin puutarhaharrastukseksi ja virkistyspaikaksi.

Kupittaalalle on vuodesta 1985 eteenpäin solmittu vain lyhyitä vuokrasopimuksia ja puutarhan lakkauttaminen on ollut useaan otteeseen esillä. Uusin sopimus on solmittu vuoden 2025 loppuun saakka, kun se aineiston haastatteluja tehdessä oli voimassa vuoteen 2020. Tällä hetkellä siirtolapuutarhan alue on uudessa Turun yleiskaava 2029:ssä kaavoitettu keskustatoimintojen alueeksi asumiselle ja palveluille. Kaupungin virallinen kanta näkyy vuosia olleen, että siirtolapuutarha tulee siirtää tai hävittää kun taas alueella viljelevät, yksittäiset kuntalaiset ja järjestöt ovat säilyttämisen puolella. (Www1.) Kupittaan siirtolapuutarhaa on tutkittu osana Turun siirtolapuutarhoja 1980-luvun lopulla (Hakala 1989), mutta tutkimusta vain Kupittaasta ei ole tehty. Mahdollisesti tuhoutuvana kaupunkiympäristönä pidän erittäin tärkeänä alueen tutkimista sen ollessa vielä toiminnassa. Tämän työn ei ole kuitenkaan tarkoitus ottaa kantaa alueen maankäyttöön puolesta tai vastaan, vaan antaa ääni yksilötasolla paikan käyttäjille ja kaupunkilaisille. Ihannetilanteessa tutkielma voisi toimia myös yhtenä lähteenä kaupunkisuunnittelussa, sillä etnologisen tutkimuksen kautta voidaan saada esille sellaisia merkityksiä mitä olisi hyvä ottaa

huomioon päätöksenteossa. Toivon että tutkimukseni valaisee edes pienen palan Kupittaaan siirtolapuutarhasta sellaisena kuin se oli 2000-luvulla ja tuo viljelijöiden äänen esiin.

Otsikon kallis on monimerkityksinen. Puutarha on selvästi kallis käyttäjilleen - kuin “oma koti kullan kallis”. Toisaalta maa millä siirtolapuutarha sijaitsee on myös tonttimaana arvokasta eli kallista. Otsikon voi ymmärtää myös niin, että viheralue itsessään on kallis ja arvokas kaupungissa, sillä ilmastonmuutos ja tulevaisuuden ekologiset vaatimukset saattavat asettaa uudenlaisia vaatimuksia kaupunkien vihertiloille; keskustoihin tarvitaan alueita hulevesien imeytykseen, kuumuuden säätelyyn, hiilen sidontaan ja monimuotoisuuden ylläpitoon. Erään haastatellun mielipide kiteyttääkin asian:

“Ei raha aina ratkaise kaikkea. Tämä on kallis paikka, kaupunki haluaa paikalle kerrostaloja.” (MUSE/spa/25, H13)

1.2. Tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset

Olen kiinnostunut siirtolapuutarhasta kaupunkitilassa; millaisia merkityksiä kaupunkilainen siirtolapuutarha antaa käyttäjilleen? Etsin vastausta kysymykseen seuraavien lisäkysymysten avulla: Kokevatko alueen käyttäjät, että Kupittaaan siirtolapuutarhalla on erityistä merkitystä juuri siellä missä se nyt on? Mitä Kupittaaan siirtolapuutarha tarjoaa käyttäjilleen ja millaisia merkityksiä se saa? Sekä miten kaupunkitilan suunnittelussa voitaisiin välttää Kupittaaan tapauksen kaltaisia konflikteja?

Tutkimuksessani haluan saada yksittäisten ihmisten äänen kuuluviin aineiston kautta. Etnologinen ja etnografinen tutkimusote sopii erityisen hyvin tämänkaltaiseen tutkimukseen, sillä niiden avulla voidaan tutkia subjektiivista kokemusta sekä arvoja ja arvostuksia. Etnografiaan liittyvät myös äänen antaminen tutkittaville sekä näkymättömien valtarakenteiden tunnistaminen. (Hämeenaho & Koivisto 2014, 7, 24; Kivilaakso 2016, 381–382)

1.3. Sijoittuminen tutkimuskenttään

1.3.1. Siirtolapuutarhatutkimus

Kupittaaan historiaa ja viljelijöiden toimintaa on kattavasti tutkinut Pirkko Hakala tutkimuksessaan *Turun siirtolapuutarhayhteisöt 1934-1980* (1989). Tutkimuksessa kuvataan siirtolapuutarhaa

fyysisenä ympäristönä sekä perehdytään viljelijöihin sosiaalisen taustan, iän, asuinpaikan ja perhesuhteiden kautta. Viljelijöiden toimintaa puutarhalla kuvataan pukeutumista myöten. Siirtolapuutarhaa lähestytään myös organisatoriselta kannalta kuvattaessa siirtolapuutarhayhdistysten toimintaa ja puutarhoilla viljelyn lisäksi tapahtuvaa harrastamista, juhlintaa sekä retkiä.

Toista Kupittaaseen keskittyvää tutkimusta ei Hakalan jälkeen ole julkaistu, mutta muissa siirtolapuutarhoja käsittelevissä teoksissa sivutaan Kupittaata tai kuvataan siirtolapuutarhaelämää. Helena Honka-Hallila on tutkinut Peltolan puutarhaa kirjassa *Peltolan kesät* (1997) ja sen alkukappaleessa käsitellään Turussa käytyä keskustelua siirtolapuutarhan perustamisesta sekä kerrotaan Kupittaan perustamisen alkuaajoista. Kirja keskittyy Peltolan siirtolapuutarhaan, mutta monet puutarhaan liittyvät asiat lienevät yleistettävissä myös samaan aikaan samassa kaupungissa toimineeseen Kupittaaseenkin. Pekka Leimu on kirjoittanut *Puu, puisto, puutarha Varsinais-Suomessa*-teoksessa (2007) Turun siirtolapuutarhoista yleisesti. Ulla Salmela kuvaa Suomen siirtolapuutarhojen alkuvaiheita artikkelissaan *Varhaiset siirtolapuutarhat Suomessa* teoksessa *Hortus Fennicus. Suomen puutarhataide* (2001).

Ossian Lundénin *Ryhmäpuutarhoja* (1918) on aikalaiskuvaus tarpeesta saada siirtolapuutarhoja Suomeen. Se kuvaa jo olemassa olevaa siirtolapuutarhakulttuuria naapurimaissa ja Suomen muutamia juuri perustettuja puutarhoja sekä eri kaupungeissa käytyä keskustelua aiheesta. Teoksessa annetaan yhteiskunnallisia näkökohtia ryhmäpuutarhojen perustamisen puolesta. Suuri osa kirjaa on varattu puutarhan perustamisen ohjeistukseen.

Ulla-Maija Laurilan *Vapaahetkien kuluksi* (2008) kuvaa Helsingin siirtolapuutarhoja maailmansotien välissä. Alussa käydään nopeasti läpi siirtolapuutarhaliikkeen alkuaikoja Euroopassa minkä jälkeen käsitellään Helsingin siirtolapuutarhojen suunnittelua, perustamista ja puutarhamajojen rakennetta. Tutkimus kuvaa siirtolapuutarhojen fyysistä olomuotoa tarkoituksenaan tuoda esille niiden suunnittelun pohjalla olleita ihanteita käyttäjiensä vapaa-ajan käytöstä. *Siirtolapuutarha -kaupunkilaisten paratiisi* (1999) kertoo puutarhojen menneisyydestä, nykyisyydestä ja merkityksistä. Kupittaa on päässyt kirjaan kertomuksena 1910-luvun toteutumattomista siirtolapuutarhasuunnitelmista. Kirjassa viljelijät itse pääsevät ääneen ja kertomaan mikä siirtolapuutarhassa on heille tärkeää. Myös Siirtolapuutarhaliitto on vuosien varrella julkaissut raportteja ja materiaalia puutarhojen toiminnan tueksi kuten esimerkiksi

Siirtolapuutarhan käsikirja (1987), missä on sekä pieni historiakatsaus siirtolapuutarha-aatteeseen että käytännön neuvoja palstan perustamisesta, mökeistä ja palstan hoidosta kasvivalintoineen.

Kaupunkiviljelyn sosiaalisuutta ja affekteja on tutkinut Krista Willman artikkelissaan *Yhteisöllisen kaupunkiviljelyn keholliset merkitykset* (2015) sekä Ari Jokinen, Ville Viljanen ja Krista Willman artikkelissaan *Kaupunkiluonto käsin tehtynä. Pispalan ryytimaa ja tiheän paikan synty* (2011). Vaikka oma tutkimukseni ei ole affektitutkimusta niin artikkelit antavat näkökulmia paikkaan kiinnittymisestä puutarhan yhteydessä. Artikkelit eivät käsittele siirtolapuutarhaa, mutta toisessa tapauksessa palsta-alue on lopetusuhan alla.

1.3.2. Kaupunkitutkimus ja kaupunkitilan tutkimus

Suomalaisen kansatieteen alkuaikoina tieteenalan tutkimuksen kohteena oli maata omistava talonpoikaisväestö eli ”kansa”. Tutkimusote oli historiaan suuntautuva ja monen aiheen tallennus nähtiin pelastustehtävänä. Maaseutuväestöä tutkimalla uskottiin löytyvän kansan sisin olemus ja kansatiedettä käytettiin keinoa luoda nuorelle kansallisvaltiolle omaa identiteettiä. Maaseutuväestön kaupungistuessa syntyi 1970-luvun kuluessa kaupunkikansatieteen käsite ja kaupungissa asuvia alettiin tutkia esimerkiksi ammattiryhmien avulla. Historiallisen perspektiivin sijaan alettiin ymmärtää myös nykyajan ja arjen tutkimuksen tärkeys. Muutos ja perinne eivät kuitenkaan ole toistensa vastakohtia, vaan kaupunkitutkimus tallentaa kaupunkilaista nykyperinnettä. (Kivilaakso 2016, 382.) Erittäin suuri vaikutus kaupunkikansatieteen kehittymiseen oli professori Ilmar Talvella (1919–2007), joka uudisti suomalaista kansatiedettä ollessaan Turussa oppiaineen ensimmäisenä professorina vuosina 1961–1986. Virolaissyntyinen Ruotsissa opiskellut Talve sai vaikutteita Ruotsin vuosinaan erityisesti professori Sigurd Erixonilta sekä sosiologian oppiaineesta. Talven professuuriaikana hän uudisti kansatiedettä tuomalla sitä enemmän kohti yhteiskunnallisuutta. Tieteenalan nimessä olevan kansa-sanana hän ulotti koskemaan muitakin kuin maaseudun maata omistavia talonpoikia; tutkimuskohteiksi pääsivät myös kaupunkilaiset, kaupungistuminen ja ammattiryhmät. Talve tietoisesti halusi jättää kansatieteellisen esinetutkimuksen Helsingin yliopistolle ja suuntasi turkulaista kansatiedettä kohti nykyaikaa ja kansakunnan muutosten tutkimusta. Hänen jälkeensä seuranneet oppiaineen professorit Matti Räsänen ja Pekka Leimu jatkoivat Talven viitoittamalla tiellä ja monet nykypäivänäkin tutkittavat aiheet pohjaavat jo Talven aikana aloitettuihin tutkimusaiheisiin. (Ruotsala 2021, 277–280, 285–287, 289.)

Tämä työ sijoittuu osaksi kaupunkikansatieteellistä tutkimusjatkumoa. Suurimpana apuna on ollut Tiina-Riitta Lapin (2007) *Neuvottelu tilan tulkinnoista. Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalsen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa* sekä kaksi artikkelikokelmaa: Taina Syrjämaan ja Janne Tunturin toimittama (2002) *Eletty ja muistettu tila* sekä Katri Lennon ja Pia Olssonin toimittama (2013) *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana*. Lappi (2007) tutkii väitöskirjassaan kaupunkisuunnittelun ja arkikokemuksen ristiriitaa Jyväskylän kaupunkitilassa. Lappi nojaa Lefebvren teoriaan tilojen muodostumisesta sosiaalisesti ja tuo esiin kaupunkisuunnittelun ja asukkaiden kokemusten erilaiset näkökulmat. Julkiset puhunnat edustavat suunnittelua, esimerkiksi visioita ja strategioita joissa kaupungin tavoitteet tulevat näkyviksi. Tällaisia ovat esimerkiksi kaupungin kilpailukyky, imago tai vaikka ekologiset tavoitteet. Näillä pyritään vahvistamaan kaupungin roolia määrittelemään sen paikka uudessa globaalissa taloudessa. Yksityiset puhunnat edustavat omakohtaista kokemusta kaupungista. Ne voivat olla yksilön omia tai liittyä kollektiiviin käsityksiin. Kokemuksellinen arkitieto on aina historiallisesti ja maantieteellisesti konteksti- ja tilannesidonnaista. Tässä ilmenee nykyaikaisen kaupungin ongelma; ihmiset elävät samaan aikaan samassa kaupungissa erilaisia elämäntapoja. Tilat, joko olemassa olevat tai jo olemasta lakanneet, edustavat eri ryhmille erilaisia asioita sosiaalisen toiminnan kautta. Eri ryhmät neuvottelevat tiloja sosiaalisessa toiminnassa koko ajan uudelleen luoden moniäänisen kaupungin. Tilojen ja paikkojen jatkuva muutos aiheuttaa kaupunkirakenteelle kuitenkin jatkuvan muutoksen -ja mahdollisen hajoamisen. Myös nykyaikaisen kaupungin rakentuminen kaupallisuuden ympärille muuttaa kaupungin käsitettä sekä sen merkityksiä.

Henri Terhon *Festivaali kaupungissa. Down By The Laituri, Turku ja kaupunkitila* (2002) tutkii julkisen, kaikille kuuluvan kaupunkitilan ja kaupallisen festivaalin yhdistämistä. Ongelman keskiössä on kaupunkitila, mikä julkisena ja periaatteessa kaikelle käytölle vapaana ei välttämättä olekaan sitä kaikkien mielestä. Terho tutkii kaupunkitilaa Lefebvren kolmijaon pohjalta koettuna, elettyinä ja havaittuna ja korostaa kaikkien tilojen olevan sosiaalisesti tuotettuja. Lefebvreläisittäin tutkitaan tilan tuottamista eikä asioita tilassa. Terho pitää festivaalia koekenttänä tilojen rakentamiselle kun tutut paikat uudella tavalla koettuna saattavat saada uusia merkityksiä ja ne muotoutuvat uusiksi paikan kokemuksiksi. Tässä yhteydessä hän on huomannut, että uudenlaiset tilojen käytöt ovat joidenkin mielestä vääränlaista käyttöä, joka herättää kysymyksen siitä kuka saa määrätä julkisen tilan käytöstä? Kuka määrittelee oikean käytön ja kenen ehdoilla se tapahtuu? Kenen kaupunki on? Toisille keskusta on arjen näyttämö, asuinpaikka, kun taas toisille festivaalin myötä se muuttuu karnevaalin tilaksi. Tämä tilallisten muutosten totaalisuus tuo kaupunkitilaan

kohdistuvat ristiriidat näkyviksi. Terhon käyttämä Lefebvren kolmijako antoi konkreettisen esimerkin miten teorian pystyy sovittamaan johonkin fyysiseen tilaan. Kaupunkitilan määrittely ja oikeus määrätä sinne sopivasta toiminnasta on myös omaa tutkimustani sivuva aihe.

Anja Kervanto Nevanlinnan *Rakennettu kaupunki muistin ja merkitysten kiinnekohtana* (2013) selittää kaupunkitilan rakennettua ympäristöä merkityksistä muodostuvana kudelmana. Kaupunki ei muodostu vain fyysisistä rakennuksista, vaan eri ihmiset ja ihmisryhmät antavat kaupunkitilalle erilaisia merkityksiä. Kulttuuriset merkitykset muotoutuvat pitkän ajan kuluessa toistuvassa toiminnassa. Kaupunkitilassa paikat saavat siten merkityksiä ihmisten omista kokemuksista, toistuvista toiminnoista ja paikkojen historiaan liittyvistä merkityksistä. Kaupunki muotoutuu osaksi kollektiivista muistia ja rakennettu kaupunki on muistin konkreettinen ilmentymä. Tämän tähden esimerkiksi rakennussuojelukysymyksissä kiteytyy ihmisen suhde tilaan; purkamalla fyysisiä rakenteita halutaan jotain unohtaa, kun taas säilyttämisen arvoisiin rakenteisiin sisältyy muistettavaksi ja jatkettavaksi haluttuja merkityksiä ja arvoja. Säilyttämiseen ja tuhoamiseen liittyy myös valtaa, sillä kaikilla ei ole oikeutta päättää mikä katsotaan säilyttämisen arvoiseksi. Tuhoutuva kaupunkitila vie mukanaan sitä materiaalista kehystä mihin siellä toimineiden identiteetti on ollut kiinnittyneenä. Kaupunkia voidaan tulkita myös kuten tekstiä. Erilaiset ryhmät toimivat kaupunkitilassa eri tavoin riippuen siitä miten he lukevat kaupunkia. Tämä toimii myös toisin päin, eli eri ryhmien toiminta kaupunkitilassa tuottaa kaupungin tulkintoja. Kaupunkia ei siis lueta fyysisinä rakennuksina vaan eri ryhmien toimintoina sekä käytänteinä. Lopuksi Nevanlinna nostaa kaupunkitilojen kaupallistumisen ilmiöksi mikä kilpailee kaupunkitilojen merkitysten kanssa. Kaupallisen toimijan levittäytyminen kulttuurisesti merkittävien kaupunkitilojen päälle luo jännitteitä. Nevanlinnan tutkimuksesta nouseekin kysymys siitä, kenellä on oikeus kaupunkimaisemaan, merkityksellisiin paikkoihin ja historiallisiin kerroksiin? Voiko kaupallisuuden antaa määrittää kaupunkitilaa? Kupittaaan siirtolapuutarhan tapauksessa kyse tuntuu olevan pitkälti siitä kenellä on oikeus paikkaan ja kenellä valta määrätä sen käyttämisestä. Vastakkain ovat alueen käyttäjät ja kuntalaiset sekä kaupungin suunnittelijat.

1.4. Tutkijan positio

Tutkijan oman aseman esiintuominen tutkimuksen yhteydessä on tärkeää, jotta lukija ja tiedeyhteisö voivat ymmärtää miten kirjoittaja sijoittuu suhteessa tutkittaviinsa. Tutkijan ja tutkittavan välillä on aina jonkinlainen valta-asetelma sillä tutkija voi valita tutkimuksensa näkökulman ja metodit. Jotta työ ja sen tulokset olisivat mahdollisimman läpinäkyviä tuon esille oman suhteeni tutkimusaiheeseen. (Haanpää & Hakkarainen & García-Rosell 2014, 292.)

Olen syntyjäni turkulainen ja elänyt elämäni kaksikymmentä ensimmäistä vuotta Kupittaaan siirtolapuutarhan viereisessä kaupunginosassa. Olen ohittanut puutarhan tuhansia kertoja matkalla keskustasta kotiin. Lapsuuteni Turku-maisemaan siirtolapuutarha kuuluu yhtä lailla kuin viereinen Kupittaaan puisto tai jättimarket. Siirtolapuutarhalla ei kuitenkaan ollut nuorempana itselleni mitään erityistä merkitystä; se ilmoitteli silloin tällöin olemassaolostaan lähinnä paikallislehtien uutisoinnissa ja mielipidekirjoituksissa. Niissä puutarhan olemassaolo kilpistyi juupas-eipäs-kissanhännän vedoksi kaupungin ja siirtolapuutarhalaisten kesken. Milloin vuokra-ajat olivat liian lyhyitä, milloin oltiin laajentamassa parkkialuetta siirtolapuutarhan päälle. On melkein surullista todeta, ettei tilanne ole tähän päivään mennessä muuttunut kovinkaan paljoa. Siirtolapuutarha elää jatkuvan lakkautusuhan alla ja tällä kertaa tilalle on suunniteltu asuintaloja.

Jätin Turun lähteäkseni opiskelemaan Helsingin yliopistossa. Elämä kuljetti minut kuitenkin takaisin Turkuun ja toissa syksynä päätin tehdä maisteriopintoni valmiiksi Turun yliopistossa. Helsingin-vuosinani kiinnostuin hyötyviljelystä ja pidin joitakin vuosia kaupungin vuokrapalstaa. Ilmoittaessani professori Helena Ruotsalalle kiinnostuksen kohteistani hän kertoi Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen arkistossa olevan opiskelijoiden tuottamaa materiaalia liittyen Kupittaaan siirtolapuutarhaan. Syksyllä 2020 elimme ensimmäistä koronavuotta enkä uskaltanut jättää pro graduni valmistumista sen varaan pääsenkö fyysisesti kentälle, joten tartuin aineistoon kiinnostuneena.

Olen tutkimusta tehdessäni ulkopuolinen suhteessa tutkittaviin ja minulla on valtaa tehdä päätöksiä koskien tutkimukseni aineistovalintoja ja metodeja. En viljele alueella enkä tunne viljelijöitä. Toisaalta olen myös ulkopuolinen suhteessa kaupungin päätöksiin ja kaavoitukseen liittyen; en itse tai kukaan tuntemani liity asiaan. Sisäpiiriläinen koen olevani suhteessani puutarhaviljelyyn; palstaviljely vaihtui Turussa oman talon pihan hyötytarhan hoitamiseen. Pienimuotoinen omavaraisuus, puuhastelu puutarhassa ja omien käsien työn tulokset eivät lakkaa innostamasta. Minua kiinnostavat perinnekasvit, maatiaiskannat sekä viljelytaitojen säilyminen. Lisäksi konkreettinen tekeminen ankkuroi minut paikkaan ja antaa vastapainoa muuten niin teoreettiselle ja nopeatempoiselle nykymaailmalle.

Pro gradun tekemisen eli viimeisen parin vuoden aikana siirtolapuutarha-aihe on jatkanut omaa elämänsä medioissa. Välillä on aivan hiljaista, sitten yhtäkkiä aihetta käsitellään kaavoituksen näkökulmasta mikä aiheuttaa hetkellisen piikin aiheen ympärillä kirjoitteluun. Sosiaalisessa

mediassa tämän näkyä aiheen aaltoiluna; kun Kupittaa siirtolapuutarha on esillä jakavat yksityishenkilöt vanhojakin artikkeleita, puolustuspuheita pidetään ja alueen säilyttämistä puoltava adressi on kiertänyt jo ainakin kaksi eri kierrosta. Nämä ovat yksityiselämäni sivuhuomioita, sillä kuka tietää miltä toisenlaisessa somekuplassa näyttää? Ehkä näkymäni on tällainen johtuen omasta piiristäni mihin kuuluu kulttuurintutkijoita, kaupunkiaktiiveja ja hyötytarhureita?

Vaikka aihe on kiinnostava, on se aika ajoin tuntunut myös raskaalta. Aineistosta henkii lopettamisen uhka, ja vaikka puutarha saikin lisääaikaa vuoden 2025 loppuun on keskustelu sen kohtalosta tuntunut välillä vain vääjäämättömän pitkittämiseltä. Aihe on myös herkkä, sillä tila on muutoksen kynnyksellä. Kaupunkisuunnittelussa liikkuu tunteiden ja odotusten lisäksi myös valtaa, rahaa ja lupauksia työpaikoista sekä asumisesta. Sitä, millainen muutos tulee olemaan ei voi kukaan ennustaa.

2. Aineistot

2.1. Haastatteluaineistot

Pääasiallisena aineistona tutkimuksessani ovat museologian opiskelijoiden tekemät haastattelukokonaisuudet Kupittaaan siirtolapuutarhalta vuosilta 2016 ja 2017. Haastattelut on toteutettu museologian rakennetun ympäristön dokumentointikurssin yhteydessä samalla kun aluetta tallennettiin mitaten, piirtäen, sanallisesti ja valokuvaten ja ne on talletettu Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen arkistoon. Haastatteluja on yhteensä 22 kappaletta ja eri haastateltuja 18 kappaletta, sillä osa on osallistunut molempien vuosien haastatteluihin. Haastatteluista 21 on puolistrukturoituja ja yksi haastatteluista on mehiläistenhoitoon keskittyvä teemahaastattelu. Kupittaaan siirtolapuutarha on valikoitunut kurssille dokumentoinnin kohteeksi uhanalaisuutensa vuoksi, sillä haastattelujen tekohetkellä viljelijöillä oli sopimus vuoden 2020 loppuun saakka. Sekä haastatteluissa että dokumentoinnissa näkyy vahva tahto tallentaa pian katoavaa ympäristöä. Haastattelut on toteutettu siirtolapuutarhassa ja ne ovat pituudeltaan 1-4 sivua. Kyse ei kuitenkaan ole litteraatioista vaan haastattelut on kirjoitettu puhtaaksi joko muistiinpanoista tai nauhoituksista. Haastatteluissa on selvästi keskitytty enemmän dokumentointiin; saamaan selville kysytyt mielipide eikä niinkään yksittäisten henkilöiden taustalla vaikuttavia tunteja. Haastattelujen pituus tai määrä ei sinänsä ole merkittävin määre varsinkaan opinnäytetöiden yhteydessä. Lyhyistäkin haastatteluista tai pienestä määrästä voidaan saada valituin keinoin selville uutta tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Haastatteluja lukiessa ja tulkitessa tulee muistaa niiden myös heijastelevan omaa aikaansa, ja tässä haastattelukokonaisuudessa lopetusuhka on selvästi ollut yksi päämielenkiinnonkohteista (Hakamies 2016, 208–209). Toisaalta haastattelujen tekemisen yhtenä pontimena on ollut myös kyseessä olleen kurssin suorittaminen ja tehtävän tekeminen annettujen ohjeiden mukaan.

Haastateltujen taustaa ei kysytä eikä kummemmin kerrota, ellei se satu tulemaan ilmi muussa yhteydessä. Jotkut haastatellut kertovat asuinpaikkansa ja ovatko mukana työelämässä tai eläkkeellä. Kaksi haastateltua kertoo ikänsä ja he ovat syntyneet vuosina 1931 ja 1932. Muut kertovat kuinka kauan ovat viljelleet Kupittaaan alueella. Pisimpään alueella viljelleet ovat aloittaneet vuosina 1979 ja 1982. Kymmenen henkilöä on hankkinut palstan 1990-luvulla ja loput kahdeksan 2000-luvulla. Kuusi henkilöä on aloittanut Kupittaaan palstalla viljelyn kymmenen vuoden sisällä haastattelusta, joten suurin osa haastatelluista on viljellyt alueella kahdenkymmenen vuoden molemmin puolin. Jo näistä tiedoista voi arvella suuren osan haastatelluista edustavan

iäkkäämpää kansanosaa. Haastattelujen toteuttamisen ajankohta, huhtikuiset arkipäivät, on varmasti myös vaikuttanut haastateltavien otokseen. Tietyllä tavalla yhtenäinen vastaajaryhmä vaikuttaa varmasti myös vastauksiin. Aiheen sensitiivisyyden vuoksi olen päättänyt viitata haastateltuihin vain etunimellä jos he ovat sen kertoneet. Vuokra-aikaa on tätä kirjoittaessa jäljellä vuoteen 2025 saakka ja haastatteluissa esiintyvät ihmiset saattavat edelleen viljellä ja vaikuttaa alueella.

Haastattelut ovat etnologiassa yksi tyypillisimmistä aineistomuodoista. Tietoa erilaisista ihmisryhmistä, tavoista ja elinympäristöistä on kerätty haastatteluilla ja kenttätöihin jalkautumalla jo tieteenalan alkuajoista saakka. Keräämällä tietoa uskottiin voivan säilyttää katoavaa perinnettä, oli se sitten fyysisen materiaalin, kansanelämän tai työtapojen muodossa. Tallentamalla tietoa kansan keskuudesta uskottiin voivan löytyä ilmiöiden ja ihmisten alkuperä, myyttinen alkukoti ja kansan syvin sielu sekä olemus. Vaikka nykyään etnologian kenttä on huomattavasti laajempi ja kiinnostus kohdistuu monenlaisiin ihmisryhmiin ja ilmiöihin, on näissä Kupittaalta kerätyissä haastatteluissa tieteenhistoriasta tuttu pelastustehtävä näkyvissä. Mahdollisesti tuhoutuvaa kaupunkiympäristöä on lähdetty tallentamaan havainnoiden, piirroksin, kuvin ja haastatteluin kun se vielä on olemassa. Nykyetnologian mukaisesti haastattelujen avulla ei kuitenkaan ole ollut tarkoitus etsiä vain mahdollisimman paljon objektiivisia faktoja, vaan kiinnostus kohdistuu yksilön subjektiiviseen kokemukseen kysytystä aiheesta. (Snellman 2003, 45, 50.)

Haastateltavat ovat dialogissa niin kysymysten kysyjän kuin aineistojen mahdollisten seuraavien käyttäjien kanssa, joten vastaukset on sovitettu sekä kysyjälle että muille mahdollisille sidosryhmille. Aineistoissa tämä näkyy niin, että haastatellut saattavat lähettää terveisiä kaupungin päättäjille, vaikka muulloin ovatkin kokeneet jäävänsä kuulematta. Haastatellut ovat tienneet että aineistot arkistoidaan Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon missä ne ovat jatkossakin käytettävissä tutkimukseen. (Hakamies 2016, 216.) Haastateltujen käymän dialogin lisäksi tutkija käy sekundaaridialogia valmiin aineiston kanssa; tutkijan oma tausta ja esiymmärrys aiheesta heijastuu vastausten tulkintaan. Dialogi jatkuu myös kirjoitusprosessissa, kun tutkija katsoo tuotettua tekstiä joka kerta uusin silmin. Dialogi laajentuu haastatteluista käsittämään esiymmärryksen, lähteiden ja lopputekstin välisen dialogin. (Hakamies 2016, 207.)

Pääasiallinen aineistoni koostuu siis valmiista arkistoaineistoista. Tämän voisi nähdä haittapuolena, mutta näen asiassa myös positiivista; haastattelut ovat anonymimpia kuin jos olisin itse ollut keräämässä niitä. Tulkintani haastatteluista perustuu vain siihen mitä luen, ei siihen miten haastateltava on tilanteessa ollut. Sanallisen viestinnän lisäksi ihmiset tulkitsevat toisiaan myös

pienistäkin eleistä, mutta kun en ole ollut mukana haastattelutilanteessa niin kaikki keholliset merkit, joko oikein tai väärin tulkitut jäävät pois. (Suominen 2016, 118; Snellman 2003, 58.)

Dokumentointikurssin aineistoon kuuluu haastattelujen lisäksi 24 tekstiliuskaa sekä 31 kuvaliuskaa. Kuvat ovat suurelta osin piirroksia mökeistä, porteista sekä palstojen pohjakaavoista. Mukana on yksi valokuva. Teksteissä on kuvailtu samoja majoja, portteja sekä palstoja.

2.2. Haastatteluaineistojen luonne

Suurin vaikutin siihen, että päädyin käyttämään valmiita aineistoja oli alkuvuodesta 2020 alkanut koronapandemia. En voinut jättää pro graduni valmistumista sen varaan pääsenkö kentälle haastattelemaan vai en. Päätin siis jo alkuvaiheessa tarttua valmiisiin aineistoihin, mikä näin jälkikäteen vaikuttaa olleen omalla kohdallani hyvä ratkaisu. Valmiiden aineistojen käyttöä puolustaa myös se, että on tärkeä käyttää omaan tutkimukseensa sopivia aineistoja jotka ovat jo olemassa. Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistot on tarkoitettu opinnäytteiden aineistoiksi ja niiden käyttö tutkimukseen antaa myös opiskelijoille signaalia siitä, että kurseilla kerättyä kenttätyömateriaalia käytetään, vaikkei sillä heti tallennushetkellä olisikaan suunniteltua käyttöä.

Kupittaan haastattelut eivät ole suoria litteraatioita. Ne on selvästi kerätty kentällä, mahdollisesti heti vastaukset ylös kirjaten omin sanoin. Vastaukset ovat useimmiten lyhyitä ja sisältävät sen asiatiedon mihin on vastattu, mutta vastaajan murre, omintakeinen puhetapa tai muut sävyt eivät tallennu tämän tyyppisessä haastattelussa. Välillä haastattelijan ja haastateltavan äänet sekoittuvat valitusta haastattelumetodista johtuen. Haastattelija on saanut kirjata vastaukset ylös omalla tyylillään ja omalla äänellään. Tämän tähden etnologiasa suositaan aina litteraatioita.

Kupittaan aineistossa määräävämpänä tekijänä tuntuu olleen se, että saadaan kerättyä aineistoa mahdollisesti tuhoutuvasta ympäristöstä ja opiskelijat saavat kenttätyökokemusta. Tilaa on dokumentoitu niin piirroksin, kuvin, sanoin kuin paikalla olleiden viljelijöiden haastatteluin. Se että aineistot on koottu harjoituskurssilla ja tarkoituksena on tiedon keräämisen lisäksi ollut itse haastattelujen ja niiden tallentamisen opettelu, ei voi olla vaikuttamatta siihen millaiseksi aineisto lopulta on muodostunut niin käytetyt ajan kuin muiden resurssien puolesta. Kaikki eivät myöskään koe haastatteleminen omaksi alueekseen tai haastattelujen aihe saattaa olla kaukana omista pohjatiedoista tai kiinnostuksen kohteista. Tällöin mahdolliset syventävät kysymykset voivat jäädä kysymättä. Yhteisesti jaettu tietopohja haastattelun aiheesta voi myös joskus innostaa informanttia

rönsyämään laajemmalle, kun hän huomaa puhuvansa asiaan vihkiytyneen kanssa. Sanojen ja kysymyksenasettelun lisäksi ruumiinkieli ohjaa haastattelun kulkua tahattomasti. (Snellman 2003, 57.)

Haastateltavilta esimerkiksi kysytään puutarhan mahdollisesta loppumisesta ja näin saatetaan tahattomasti ohjailta vastausten suuntaa. Vastaajat myös lähettävät suoraan terveisiä kaupungin päättäjille vaikka eivät tiedä tavoittaako heidän sanomansa koskaan kohdettaan. Haastattelussa vastaajalla on aina mielessään vastauksen vastaanottaja eikä se aina ole se joka kysymyksiä häneltä kysyy. Koska en ole itse ollut kentällä toteuttamassa haastatteluja, en ole päässyt itseni mielestä kaikkein mielenkiintoisimpien kysymysten ääreen.

2.3. Mieliopidekirjoitukset

Haastattelujen lisäksi käytän aineistona paikallislehti Turun Sanomien mieliopidepalstalla julkaistuja kirjoituksia Kupittaa siirtolapuutarhasta vuosien 1999-2020 väliltä. Valitsin lehdeksi Turun Sanomat, sillä sen levikkialue on Varsinais-Suomi ja se on maamme kolmanneksi suurin päivälehti. Mieliopidekirjoituksia on viisitoista kappaletta ja niiden ilmestyminen liittyy useimmiten kaupungin päätöksentekoon sekä siitä versonneeseen siirtolapuutarha-aiheiseen kirjoitteluun lehdistössä. Lehtiartikkeleitakin olisi ollut saatavilla, mutta koen mieliopidekirjoituksista saavani yksilöiden äänen paremmin esiin. Samalla äänipohja laajenee puutarhan viljelijöiden subjektiivisista kokemuksista muihinkin kaupunkilaisiin.

Mieliopidekirjoitukset ovat kaikki puutarhaa puolustavia. Yhtäkään mieliopidekirjoitusta, missä Kupittaa siirtolapuutarhan toivottaisiin väistyvän alueelta en löytänyt. Osa teksteistä on lyhyitä ja niissä kyseenalaistetaan kaupungin päätöksenteko ja kysellään kaupunkilaisten osallisuuden perään. Osa teksteistä on pidempiä ja niissä perusteita puutarhan säilyttämiselle on haettu niin ekologisista, kultuurihistoriallisista kuin sosiaalisistakin arvoista. Osa mieliopidekirjoituksista on julkaistu nimimerkillä, osa nimellä ja osa on kirjoitettu yhdistyksen nimissä. Tukea mieliopiteiden vakavuudelle on korostettu joissain tapauksissa lisäämällä kirjoittajan ammatillinen arvo nimen perään.

Aura Kivilaakso on tutkinut Helsingin Puu-Käpylän 1960-luvun suojelukiistaa lehtikirjoitusten valossa ja miten tiedotusvälineiden välittämä kuva voi vaikuttaa tapahtumien kulkuun tai yleiseen mieliopiteeseen. (2016, 361–366) Vaikka omassa aineistossani on vain mieliopidekirjoituksia ja

nykyään sanomalehtien lisäksi on muitakin isoja medioita, niin uskon kaupungin suurimman päivälehdessä tavoittavan kuitenkin ison joukon lukijoita. Lukijoilta olevat kirjoitukset antavat kurkistusikkunan siirtolapuutarhasta kiinnostuneiden kaupunkilaisten ajatuksiin.

Tätä kirjoittaessa mielipidekirjoituksia on taas tullut lisää. Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi joulukuussa 2021 asuintalojen rakentamisen siirtolapuutarhan paikalle. Vaikka päätös tarvitsee vielä kaupunginhallituksen sekä valtuuston siunauksen, sai se aikaan mielipidekirjoitusten vyöryn. Asia on saanut näkyvyyttä Turun Sanomien (esimerkiksi [www16](#)) lisäksi myös Helsingin Sanomissa ([www15](#)) sekä sosiaalisessa mediassa. Myös adressi Kupittaaan siirtolapuutarhan säilyttämisen puolesta on elokuuhun 2022 mennessä kerännyt yli 11000 nimeä ja on kiertänyt ahkerasti varsinkin sosiaalisessa mediassa. Näiden sisällyttäminen tutkimukseen ei tällä kertaa ollut mahdollista vaikka ne olisivatkin saattaneet tarjota jotain uudenlaista näkökulmaa. Vuoden 2022 alussa Tiina Pihlajamäki on koonnut Kupittaaan siirtolapuutarhaa puolustavan kirjoitelman, jossa hän on käyttänyt adressiin jätettyjä kommentteja aineistonaan ([www14](#)).

3. Teoreettinen viitekehys, metodit ja keskeiset käsitteet

3.1. Etnografia

Etnografisella tutkimuksella voidaan tarkoittaa hyvin monia erilaisia tutkimusmetodeja. Tässä tutkimuksessa etnografia tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa käytettävää tapaa tehdä tutkimusta. Etnologiassa ja sen lähitieteissä etnografiaan on usein liitetty kenttätyöt, äänen antaminen tutkittaville sekä oman aseman reflektointi tutkimusaihetta, kenttää ja tutkittavia vasten (Hämeenaho & Koivisto 2014, 12, 14). Kautta koko tutkimusprosessin noudatetaan läpinäkyvyyttä omien asenteiden ja näkökulmien tunnistamiseksi. Tutkimuksessa on tarkoitus tuoda kulttuurinen konteksti näkyväksi ja saavuttaa tutkittavien asema ja ajatukset niin, että kulttuuriset prosessit ja ilmiöt voidaan tuoda tutkimuksen kautta esiin laajemmalle yleisölle. Etnografisessa tutkimuksessa voidaan antaa ääni marginaalissa tai ilman valtaa oleville; etnografian avulla pystytään tunnistamaan valtarakenteita jotka eivät välttämättä arkipäivässä ole näkyviä. Etnografiaa tekevä tutkija toimii ikään kuin tulkkina tutkittavilleen ja välittää kokemuksia muillekin kuin samaan viiteryhmään kuuluville. (Hämeenaho & Koivisto 2014, 7, 24.)

Etnografista tutkimusprosessia kuvaa mukautuvuus, sillä mitään tarkasti määriteltyjä ohjeita sen tekemiseen ei ole. Tutkimuskohde ja tutkijan lähtökohdat määrittävät enemmän valittuja metodeja kuin mikään ulkopuolelta annettu ohjeistus. (Hämeenaho & Koivisto 2014, 7.) Etnografiset tutkimusmenetelmät kuuluvat laadullisen tutkimuksen hermeneuttiseen perinteeseen, missä esiymmärrys aiheesta ja uusi, aineistojen sekä lähdemateriaalien avulla hankittu tieto kasaantuvat ja ruokkivat toisiaan muodostaen hermeneuttisen kehän. Hermeneuttinen kehä edetessään lisää tietoa tutkimusaiheesta ja ilmiöiden merkityksestä. Hermeneutiikassa pääosassa ovat ymmärtäminen ja merkitystodellisuudet ja tutkimuksessa korostuvat usein kokemus, merkitys, yhteisöllisyys, ymmärtäminen sekä tulkinta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 32–39, 40–41.) Etnografinen laadullinen tutkimus ei välttämättä tarjoa kovia faktoja eikä se monimutkaisessa maailmassa olisikaan mahdollista, vaan tutkimusten tarkoitus on lisätä kulttuurista ymmärrystä tutkittavasta kohteesta ja saada yksityinen näkymään osana yleisempää kokonaiskuvaa (Hämeenaho & Koivisto 2014, 28).

Etnografian yhtenä määrittävimpänä elementtinä on pidetty kenttää. Etnologian tieteenalan alkuaikoina kansatieteilijän kenttä sijaitsi useimmiten sukukansojen keskuudessa. Kansatieteilijät jalkautuivat keräämään tietoa tutkimuskohteestaan ja suorittamaan haastatteluja, esinekeruita ja muuta tallentamista. Nykyään etnologian kenttä on laajentunut koskemaan kaikkea sitä toimintaa,

mitä etnografisessa tutkimuksessa tehdään joko tutkittavien parissa tai vaikkapa arkistoissa ja internetissä. Etnologinen kenttä hahmottuu sen toiminnan mukaan millaisia ratkaisuja etnologi tekee aineistojen, kysymyksenasettelun, aiheen valinnan, metodologisten ratkaisujen sekä kirjoittamisen avulla. (Fingerroos & Jouhki 2014, 80–83; Ruotsala 2005, 46–48.) Oma kenttäni on valmiiksi kerätyissä haastatteluaineistoissa sekä lehdissä ilmestyneissä mielipidekirjoituksissa. Näille on fyysinen ilmenemispaiikkansa Kupittaaan siirtolapuutarhassa mitä materiaali ja tutkimus koskee. Rajaus on kuitenkin tehty niin, etten ole itse jalkautunut havainnoimaan siirtolapuutarhaa vaan nojaudun vain valmiisiin aineistoihin. Kenttäni muotoutuukin näiden aineistojen, lähdekirjallisuuden sekä oman kirjoittamiseni vuoropuhelusta tarkoituksenaan saada valittujen teoreettisten metodien avulla aikaan tutkimustuloksia.

Kulttuurianalyysissä kenttä laajenee koskemaan koko tutkimusprosessia. Tutkija työstää tutkimusta aiheenvalinnasta loppupäätelmiin saakka muutenkin kuin kirjoittamalla itse analyysiä. O'Dell ja Willim puhuvat etnografisesta luuppaamisesta, joka käytännössä tarkoittaa etnografisen materiaalin kumuloitumista eri aikoina tehdyistä projekteista; kulttuurianalyysiä voi rakentaa eri metodein saadun materiaalin saturaatiosta; joskus vasta kylläntyminen tuottaa tutkimukselle hyödyllisiä oivalluksia. (O'Dell & Willim 2016, 58–61.)

3.2. Kulttuurianalyysi

Kulttuurianalyysi ei ole vain teoria vaan myös metodi. Sen tarkoitus on tehdä näkymätöntä näkyväksi tutkimuksen kautta ja kyseenalaistaa kulttuurisia stereotypioita (Ehn 2014, 63). Kulttuurianalyysissä näkökulman vaihdoksella on tarkoitus nähdä tavallisuuden taakse ja paljastaa piilossa olevia valta-asetelmia sekä arjen kulttuurisia malleja (Ehn & Löfgren 2015, 161). Kulttuurianalyysissä kohdetta voidaan tarkastella esimerkiksi sellaisten käsitteiden kuin tila ja aika kautta. Aineistosta nousevat teemat auttavat jäsentämään materiaalia ja erilaiset näkökulmat, kuten esimerkiksi sukupuoli, valta, luokka sekä etnisyys voivat toimia lähtöpisteinä kulttuuristen rakenteiden hahmottamiselle. Ymmärtämällä kulttuurinen konteksti yritetään saavuttaa tutkittavan asema ja ajatukset. (Hämeenaho & Koivisto 2014, 24.)

Ruotsalaiset etnologit Billy Ehn sekä Orvar Löfgren ovat tehneet kulttuurianalyysiä tunnetuiksi useilla aiheita käsittelevillä teoksillaan. Ehn ja Löfgren kuvaavat kulttuurianalyysiä tavaksi katsoa maailmaa ja sen tapahtumia. He kirjoittavat kulttuurianalyttisestä katseesta minkä avulla tavallistenkin tapahtumien takaa voi löytää uudenlaisia merkityksiä. Lähtemällä liikkeelle

esioletuksista, tarkastelemalla kohteita uusista näkökannoista ja käyttämällä monenlaisia lähteitä he ovat luoneet uusia ja yllättäviä näkökulmia ja paljastaneet helposti piiloon jääviä arvostuksia ja merkityksiä. Esimerkiksi rutiinit ja näennäinen tekemättömyys ovat olleet heidän tutkimusaiheinaan ja näistä tyhjät hetket paljastuivat merkityksellisiksi ja latautuneiksi vallalla ja arvoilla. Tutkimalla ja analysoimalla kohteen rutiineja ja rituaaleja on mahdollista päästä kiinni ajan ja ajankulun teemaan. (Ehn & Löfgren 2007; 2015, 144.)

Kulttuurianalyysissä esimerkiksi aineistoja teemoittelemalla voidaan päästä kiinni oleelliseen aiheeseen. Teemat löytyvät aineistoista syventymällä niihin esimerkiksi lähiluvun avulla. Lähiluvussa samaa aineistoa luetaan useita kertoja. Ensimmäistä lukukertaa värittää usein tutkijan ennakoasenne, kun taas uusien kertojen myötä lukija pystyy näkemään aineistossa uusia kerroksia. Mahdollisista teemoista tutkija valitsee ne, mihin tutkimuksessaan aikoo keskittyä. Vaihtamalla näkökulmaa teemoja pystytään tarkastelemaan useilta tahoilta; ison kuvan pysyessä samana tutkija kohdistaa katseensa pieniin yksityiskohtiin saadakseen uutta ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Tutkija itse vaikuttaa paljon lopputulokseen; tutkimukseen valittu näkökulma, oma tapa tehdä tutkimusta sekä oma persoona vaikuttavat kaikki siihen minkälaisia tuloksia lopulta saadaan. (Jouhki & Steel 2016, 20–22.)

Tärkeimpänä työvälineenä kulttuurianalyysissä on kuitenkin kirjoittaminen, sillä vasta luovassa kirjoitusprosessissa kulttuurianalyysi saa lopullisen muotonsa (Jouhki & Steel 2016, 19). Kirjoittamalla tutkija joutuu tarkastelemaan myös omia ennakkoluulojaan sekä asemaansa. Tutkijan oma tausta vaikuttaa jo aiheen valinnasta lähtien, mutta tulemalla tietoisiksi valinnoistaan ja näkökulmistaan tutkija työstää aihettaan ja haastaa itseään. Asettautumalla tutkimuksen kohteena olevien asemaan tutkija saa uusia näkökulmia ja se voi auttaa sanallistamaan sen mikä muuten olisi vaarassa jäädä piiloon. Huomaamalla omat sidonnaisuutensa tutkija pystyy etsimään uudenlaisia näkökulmia ja miettimään miksi näkee asiat tietystä kulmasta. Tutkija ei pysty koskaan olemaan täysin objektiivinen tai irrallaan omasta kontekstistaan, mutta kulttuurianalyttinen kirjoittaminen tuo näkyväksi tiedostamattomiakin asenteita sekä antaa eväitä työstää niitä. Tutkijan roolissa näkökulma on aina valinta, ja se tulee pystyä tekemään läpinäkyväksi ja perustelemaan lukijoille. (Ehn 2014, 66–69, 73.)

O'Dell ja Willim (2016, 57–61) esittävät, että olennaisena, vaikkakin usein tiedostamattomana osana kulttuurianalyysin tekemistä on ns. luuppaus, missä tutkija käyttää aiempia ja samanaikaisia muita projekteja käsillä olevan tutkimukseen. Usein tutkijoiden projektit limittyvät ja koskettavat

jollain tapaa samaa aihepiiriä, milloin tietoa ja oivalluksia syntyy vaikka käsittelee toista projektia. He ulottavat luoppauksen myös arkielämän toimintoihin tarkoittaen sitä, että etnografinen kenttä ei jää tutkijan työpöydälle vaan kulkee koko tutkimuksen teon ajan mielessä prosesseina. Vaikken ole tietoisesti käyttänyt luoppausta metodina kulttuurianalyysin kanssa, niin tunnistan silti heidän esimerkeistään miten tutkimusaihe on koko työstämisen ajan kulkenut mielessäni ja uusia näkökulmia on pulpahtanut mieleeni jonkin aivan muun asian yhteydessä. Myös Ehn & Löfgren (2007, 225–227) korostavat itse koetun tärkeyttä suhteessa tutkimukseen; joskus itselle sattuvat tapahtumat voivat tuoda tutkimusaiheen aivan uuteen valoon tai jumissa ollut aihe alkaa avautua uudella tavalla. Luoppauksen käsite mielestäni avaa hyvin syitä sille, miksi etnologin tulee kertoa sidonnaisuuksistaan ja taustastaan, sillä etnografinen kenttä muodostuu laadullisessa tutkimuksessa aina tutkijan omista lähtökohdista. Kuten Jouhki & Steel (2016, 13–18) artikkelissaan peräänkuuluttavat etnologisen analyysin tarkempaa avaamista lukijoille, voi luoppauksen kautta ymmärtää miksi prosessi voi jäädä salamyhkäiseksi, jos tulkinta ja analyysi osin perustuvat jopa tiedostamattomalle luoppaukselle elämän ja muiden projektien osa-alueilta.

Kulttuurianalyysin tekemisestä on hankala löytää suoraviivaisia ohjeita ja jos prosessia on kuvattu, on itse prosessikin saatu kuulostamaan hieman sattumanvaraiselta. Koska metodi ei tarjoa selvärajaisia sääntöjä on mahdollista koota aineistoja hyvinkin sirpaleisista materiaaleista; haastatteluista, taiteesta, mainoksista, kirjoista, musiikista, kuvista sekä esineistä. Kulttuurianalyysin tekijän omia kykyjä havaita yhteyksiä ja olla herkkänä aiheelleen korostetaan. Ainakin toisten tekemänä kulttuurianalyysi näyttää pystyvän antamaan uudenlaisia näkökulmia ja eheitä esityksiä tutkimusaiheista. Sirpaleinen materiaali voikin lopulta toimia näkökulman vaihtamisessa apuna; kun aihetta on pakko katsoa eri suunnista erilaisten medioiden kautta, joutuu pakostakin asemoimaan myös itseään uudelleen tutkimusprosessin mukana sekä häivyttämään omaa esitietoaan aiheestaan ja alistamaan sen kriittiselle tarkastelulle. Taito eläytyä ja ymmärtää hiuksenhienoja yhteyksiä voi olla sisäsyntyistä ja auttaa kulttuurianalyysin tekemisessä, mutta silti lopulta analyysi rakentuu kirjoittamalla. Kaikki erilainen tutkimuksen varrella kohdattu materiaali ei välttämättä tuo aiheeseen mitään uutta, mutta tutkijan omien asenteiden ja ennakko-oletusten hämääminen, jopa näkökulmien pakotettu vaihtaminen avaa oven niille uusille oivalluksille mitä kulttuurianalyysi parhaimmillaan pystyy tarjoamaan. (Ehn & Löfgren 2007, 230–232.)

3.3. Kaupunkitutkimus

Suomen kaupungistumisen myötä 1960-luvulla alkoi etnologien katse hakeutua aiemmin kansatieteen ykköstutkimuskohteena olleista talonpojista kaupunkiin. Työn perässä muuttavat ihmismassat muodostivat urbaanissa ympäristössä aivan uudenlaisia ryhmiä, tapoja ja arvostuksia. Kaupunkeja lähestyttiin aluksi työväestön tutkimuksen kautta. Tutkimus ei sinänsä metodeiltaan muuttunut verrattuna vanhan kansan eli talonpoikien tutkimukseen. Työväestöstä haluttiin saada selville miten he asuivat, söivät, pukeutuivat, tekivät töitä ja viettivät vuotuisjuhlia. (Lehtonen 2005, 19.) Kaupungeissa tutkittiinkin samoja maaseudun asukkaita, nyt vain kaupunkiympäristössä. Kaupunkien ja työläisten nousu tutkimuskohteeksi liittyy kaupungistumisen lisäksi siihen, että tieteen tekijöiden piiriin alkoi nousta myös työläistaustaisia henkilöitä. Varhaisessa kaupunkitutkimuksessa oli myös osansa muilla lähitieteillä, erityisesti yhteiskuntatieteet vaikuttivat tutkimuskohteiden valintaan ja metodeihin. Työväentutkimus toi etnologian piiriin aiempaa moniäänisempää näkökulmaa, kun elämää kaupungeissa ei voinutkaan enää verrata maaseudun maata omistaviin. Tämä johti sirpaleisempaan otteeseen tutkimuksessa, kun kaupunkia yritettiin tutkimuksessa ottaa haltuun ammattiryhmä, kaupunginosa tai alakulttuuri kerrallaan. (Sääskilahti 1999 b, 13–15.)

Kaupunkitutkimus nousi Turun yliopistossa Ilmar Talven kaudella nykyaikaan. 1950- ja 1960-luvuilta saakka harjoitettu kaupunkikansatieteellinen tutkimus alkoi muuttua 1980-luvulle tultaessa kaupunkilaisen maaseutuväestön tutkimuksesta kaupunkien ja niiden asukkaiden tutkimukseksi. Talve korosti sosiaalisempaa ja nykypäivään sijoittuvaa tutkimusotetta historiallisen ulottuvuuden sijaan (Lappi 2007, 47; Ruotsala 2021, 280). Pikku hiljaa kaupunkitutkimuksen kohteiksi tulivat vanhakantaisen kansatieteen kiinnostuksen kohteiden sijaan muutos, jatkuvat prosessit, paikallisuus ja yhteisöt. Nykyisessä kaupunkitutkimuksessa ollaan kiinnostuneita fyysisen ympäristön lisäksi sosiaalisesta ympäristöstä sekä yksilöiden ja yhteisöjen kaupunkitiloille antamista merkityksistä. Nykyaikainen kaupunki on erilaisten ihmisryhmien ja toimintojen kohtaamispaikka; kaupunki on muuttuva, monikerroksinen ja jokaiselle omanlaisensa riippuen näkökulmasta. (Lappi 2007, 204; Lillbroända-Annala 2017, 106–107.) Kaupunkitutkimus on nykyään myös osana nykykaupunkien kehittämistä. Etnologisen katseen avulla voidaan suunnitteluun tuoda mukaan erilaista näkökulmaa; yksittäisen asukkaan tai asukasryhmien kokemus ja toiveet kaupungista voivat poiketa paljonkin koulutettujen suunnittelijoiden, rakennusliikkeiden sekä talouselämän edustajien ajatuksista. Vaikka talous usein asettaa raamit kaupunkien kehitykselle, on kokemus kaupungista ja kaupunkilaisuudesta aivan muulla tavoin määriteltävissä

yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien kokemuksina eli kaupunkikulttuurina. (Lillbroända-Annala 2017, 102–105.)

3.4. Kaupunkitila

Kaupunkitilan nouseminen yhdeksi isoimmista teemoista aineistossani koin tarvitsevani apuvälineitä sen käsittelyyn. Erilaiset teemat ja niiden alle muodostuvat pienemmät aiheet tuntuivat vain kieppuvan toisiaan kiertäen, ollen aina suhteessa toisiinsa. Käytän apuna Henri Lefebvren tilan kolmijakoa hahmottaakseni kaupunkitilan erilaisia olemuksia ja ymmärtääkseni niitä. Olen asettanut aineistosta nousseet tematiikat Lefebvren kolmeen tilan kategoriaan ja tarkastelen tiloissa tapahtuvia tai niiden kautta syntyviä merkityksiä.

Henri Lefebvre (1901–1991) oli filosofi, historioitsija, sosiologi ja valtiotieteilijä joka keskittyi 1960-luvulta saakka luomaan teoriaa minkä avulla kaupunkia ja urbaania tilaa voisi tarkastella. Hänen pääteoksensa koskien tilojen kolmijakoa on 1974 ilmestynyt *La Production de l'espace*. Lefebvre oli marxisti ja hänen ajattelussaan ja teoriassaan on näkyvissä viitteitä siihen. Hänen teoriansa sai alkunsa siitä, että hänen mielestään kaikki urbaanit tilat tuotetaan aikakauden poliittisten, taloudellisten ja historiallisten reunaehtojes sisällä. Hänelle kaikki tilat ovat sosiaalisia ja ne tuotetaan sosiaalisesti. Jopa kaikista materiaalisin tila pitää sosiaalisesti tuottaa jotta se on olemassa tässä teoriassa ymmärrettävänä tilana. Lefebvre halusi erottaa maantieteilijöiden ja muiden mittausta suosivien käsityksen fyysisestä kaupunkitilasta oman teoriansa tiloista. Hänen teoriassaan tilan muotoja on kolme ja ne ovat aina suhteessa toisiinsa. Samaa tilaa kuvataan siis kolmella eri tavalla ja se muotoutuu kolmen erilaisen sosiaalisen toiminnan kautta. Lefebvren teoriaa sosiaalisesti luotavista tiloista kuvataan usein kolmiolla missä jokainen kärki edustaa yhtä tilan muotoa. Yhdessä tilassa on aina useita sosiaalisia tiloja, sillä tilojen eri muodot vaikuttavat toisiinsa; tilat muokkaavat sosiaalisia suhteita samalla kun sosiaalisuus tiloissa muokkaa tiloja. Tilojen kolme muotoa ovat suhteessa toisiinsa samalla tavoin erottamattomina kuin ovat tilojen funktio, muoto ja rakenne tai poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen. Johtuen tilojen vaikuttamisesta toisiinsa tilat ovat jatkuvassa muutoksessa. (Junkala 1999, 20; Kauste 2002, 285–289; Lefebvre 1991, 33, 38–39; Terho 2002, 311–312.)

Koettu tila tarkoittaa tilan ymmärtämistä kokonaisuutena. Koettu tila on tiloista fyysisin ja englanniksi tilan nimitys on “percieved” tai “spatial practice”. Se kuvaa materiaalista tilaa kaupungissa, esimerkiksi rakennuksia, teitä ja puistoja. Tilalliset käytännöt tulevat todeksi

kaupungin materiaalien paikkojen välityksellä; itse tilallisia käytäntöjä ei pysty havaitsemaan. Kaupungissa tämä tila hahmottuu käyttäjien, ohikulkijoiden ja asukkaiden kautta. Tässä tutkielmassa koettu tila on siirtolapuutarha ja kaikki sen ympärillä oleva materiaallinen ympäristö, mitä käyttämällä tilalliset käytännöt tulevat todeksi. Koska tilallisia käytäntöjä itsessään ei pysty havaitsemaan olen hahmotellut niitä merkityksiä mitä koetun tilan materiaalisuuden kautta aineistosta on noussut. (Junkala 1999, 20; Kauste 2002, 285–289; Lefebvre 1991, 33, 38–39; Terho 2002, 311–312.)

Eletty tila on tilaa käyttäjiensä eläminä ja käyttäminä toiminnan paikkoina. Eletty tila on teoriassa englanniksi “lived” tai “representational spaces”. Eletyssä tilassa arvot, tarpeet ja identiteetit tulevat näkyviin sosiaalisen toiminnan kautta. Tilassa tuotetaan omanlaistaan sosiaalista ympäristöä ja toisaalta myös sosiaalinen toiminta tuottaa tilaa. Eletty tila lomittuu muiden tilan muotojen kanssa ja samaan aikaan ei välttämättä kohtaa niitä, sillä eletty tila muotoutuu ihmisten tarpeista käsin. Tässä tutkimuksessa eletyn tilan kappaleessa siirtolapuutarhakulttuuri tulee näkyväksi aineiston kautta. (Junkala 1999, 20; Kauste 2002, 285–289; Lefebvre 1991, 33, 38–39; Terho 2002, 311–312.)

Hahmotettu tila ei vaadi kokemuseräistä suhdetta tilaan, vaan hahmotettu tila voi syntyä vaikka kartalla tai aluetta suunniteltaessa paperilla. Hahmotettu tila on englanniksi “conceived” tai “representations of space”. Sen yhteydessä esiin tulevat visiot, hallinto ja tieto sekä usein myös tehokkuus. Hahmotettu tila on tiloista mentaalisiin, ei vielä olemassa oleva ja siihen liittyy usein symboleja, merkkejä ja koodeja joko materiaalisesti tai toiminnassa. Hahmotettu tila on usein kaupunkitilaa esitettäessä virallinen tilan esitys sekä nykyajasta että tulevasta. Hahmotetussa tilassa realisoituvat ideaalit, suunnitelmat ja tulevaisuus. Hahmotetun tilan avulla kaupungista voidaan poistaa vanhaa, luoda uutta ja mielikuvien avulla suunnata kaupunkitilan käyttöä kuvitelluille tai toivotuille käyttäjäryhmille. Usein tämä tilan muoto luo eniten konflikteja eletyn tilan kanssa, sillä eletty tila on kokemuseräistä tietoa tilan käytöstä ja hahmotettu tila ideaaleja toivotusta käytöstä. (Junkala 1999, 20; Kauste 2002, 285–289; Lefebvre 1991, 33, 38–39; Terho 2002, 311–312.)

3.5. Metodien sovellettavuus

Olen lukenut aineistoja useita kertoja yrittäen katsoa niitä eri näkökulmista. Alussa lähestyin aihetta puutarhan näkökulmasta. Omat kokemukseni puutarhanhoidosta ohjasivat lukemistani, kunnes tietoisesti suljin ne asiat pois. Aineiston käsitellessä siirtolapuutarhaa sieltä toki löytyy

puutarhaan liittyvää materiaalia, mutta päästäkseni kiinni yleisempiin teemoihin oli oma esitietämykseni hiljennettävä. Useiden lukukertojen avulla aineisto alkoi avautua ja pääsin kiinni aiheisiin joita pystyin ryhmittelemään eri teemojen alle. Aineiston analyysin apuna tein aluksi myös fyysistä aineiston pilkkomista. Tulostin tekstiä mitä saksin pieniin paperiliuskoihin ja jaoin eri ryhmiin. Itselleni fyysinen aiheiden liikuttelu ja niiden näkeminen auttoi prosessissa. Teemoittelu ja analysointi vaativat myös useiden eri tiedostojen luontia mihin aihealueet alkoivat rakentua.

Tapani lukea tekstejä ja pilkkoa niitä on toiminut itselleni parhaiten. Joku toinen olisi löytänyt samasta aineistosta varmasti erilaisia näkökulmia. Tilallisuus ja paikka ovat mielestäni olleet koko aineiston kantava teema. Myös aika ja sosiaalinen ulottuvuus löytyvät aineistosta. Nämä kolme teemaa ovat lopulta myös jollain tavalla näkyvissä kolmessa aineiston käsittelyluvussa. Osin toistensa kanssa lomittain, mutta yhtä kaikki siellä. Kulttuurianalyysin avulla olen yrittänyt löytää aineistoista erilaisia merkityksiä. Niitä onkin sieltä löytynyt, niin yksilöille kuin yhteisölle tärkeitä. Tutkimuksen työstäminen pidemmän aikaa on antanut siihen erilaisia näkökulmia kuin mitä aluksi oletin. Välillä työ on levännyt eikä ole tuntunut etenevän. Yhtäkkiä jokin toinen kirjoitus onkin käynnistänyt ajatteluprosessin. Allekirjoitan luuppauksen merkityksen kulttuurianalyysiä tehdessä. Ilman uudenlaisia näkökulmia ei olisi syntynyt uudenlaisia oivalluksia.

4. Siirtolapuutarha

4.1. Siirtolapuutarhailmiön historiaa

Siirtolapuutarhaliikkeen alkukotina pidetään Tanskaa, missä sen ensiaskeleet otettiin 1820-luvulla kun vähävaraisille jaettiin viljelypalstoja. Jo 1700-luvulla osana köyhäinhoitoa vähävaraisille tarjottiin monissa maissa edullista viljelysmaata. 1800-luvulla on tämän tyyppisiä puutarhoja kutsuttu työ- tai työläispuutarhoiksi. Nämä köyhäinpuutarhat eivät kuitenkaan olleet aatteellisesti vielä siirtolapuutarhoja (Siivonen ja muut 1999, 26–27; Lundén 1918, 27).

Ensimmäinen siirtolapuutarha perustettiin Åbenråhan vuonna 1831, mutta varsinaisen siirtolapuutarhaliikkeen alkuna pidetään vuotta 1884 (Leimu 2007, 107; Simonen 1961, 424). Sinä vuonna Tanskaan perustettiin siirtolapuutarha-aatteen mukaan toimiva puutarha Aalborgiin ja 1890-luvulla Kööpenhaminassa oli jo useita puutarhoja (Flinck 1994, 250-253). Saksassa ensimmäisiä ryhmäpuutarhoja perustettiin vuonna 1869 Leipzigissä, tosin siellä aatteen isänä toiminut Daniel Schreber yhdisti perhepuutarhat ja lasten leikkikentät (Salmela 2001, 114). Schreber-puutarhan idea oli, että keskellä sijaitseva suuri, jopa 6000 neliömetrin leikkikenttä jonka ympärille puutarhat sitten levittäytyivät. Schreber näki lapset ja nuoret avainasemassa kansanterveydessä ja piti perhettä yhteiskunnan tärkeimpänä yksikkönä (Lundén 1918, 29, Siivonen et al. 1999, 27). Saksassa varsinkin teollisuuskaupunkien ulkopuolelle nousi puutarhoja ja nykyäänkin siellä on noin miljoona siirtolapuutarhapalstaa (Karisto, Koivunen & Karisto 2015, 37, Honka-Hallila 1997, 7). Saksasta ryhmäpuutarhaidea levisi Tanskan kautta Ruotsiin, missä ensimmäiset puutarhat perustettiin vuonna 1888 Landskronaan ja 1895 Malmöön. 1900-luvun alussa siirtolapuutarhoja perustettiin Nyköpingiin, Södertäljeen, Oxelösundiin ja Eskilstunaan ja Tukholmaan (Salmela 2001, 114).

Suomen siirtolapuutarhojen perustamiseen otettiin eniten mallia Ruotsista, missä puutarhatoiminta alkoi usein palsta-aluetta hallinnoivan yhdistyksen perustamisella. Palstoja oli puutarhassa keskimäärin noin sata kappaletta ja niiden keskikoko oli noin 200 neliötä. Palstalle rakennettu kesämaja oli tyypillisesti kooltaan 6-15 neliötä (Leimu 2007, 107).

Siirtolapuutarhan tarkoitus oli tarjota työläisille lisäravintoa samalla kuin he saivat terveellistä ulkoilua. Alkuaikoina eniten viljeltiin perunaa, juurekkaita, marjapensaita ja yksivuotisia kesäkukkia. Sotien ja ruokapulan aikana puutarhapalstojen kysyntä kasvoi, ja niinpä monia puistoja muutettiin perunamaiksi ja sodan jälkeen siirtolapuutarhoiksi. Siirtolapuutarhojen merkitys oli

suurimmillaan sota- ja pula-aikoina, sillä ne tarjosivat mahdollisuuden osittaiseen elintarvikeomavaraisuuteen. Sodan jälkeen elintason nousun myötä hyötykasvien viljely jäi vähäisemmäksi ja koristekasvit valtasivat viljelyalaa. (Flinck 1994, 250-253, Knapas 1975, 121)

4.2. Siirtolapuutarhat Suomessa ja Turussa

Suomessa ensimmäinen siirtolapuutarha perustettiin Tampereen Hatanpäälle vuonna 1915 (Karisto, Koivunen, Karisto 2015, 45). Samana vuonna perustettiin puutarha Porvooseen ja seuraavana vuonna Castrénin perhepuutarhan nimellä toimiva palsta-alue Ouluun (Salmela 2001, 115). Helsingissä oli seurattu Ruotsin puutarhojen perustamista ja keskustelu omasta siirtolapuutarhasta alkoi jo 1902, mutta ensimmäinen siirtolapuutarha näki päivänvalon vasta vuonna 1918 Ruskeasuolla. Sen jälkeen Helsinkiin perustettiin seitsemän puutarhaa lisää vuosina 1924 Kumpulaan, 1932 Vallilaan, 1934 Herttoniemeen, 1936 Taliin, 1940 Oulunkylään, 1946 Marjaniemeen ja 1948 Pakilaan (Knapas 1975, 123, Simonen 1961, 424). Turkuun siirtolapuutarha saatiin Kupittaaalle vuonna 1934, vaikka ehdotus puutarhan perustamisesta oli esitetty jo toistakymmentä vuotta aiemmin (Simonen 1961, 426, Leimu 2007, 107).

Ryhmäpuutarha, työ ja oleskelu sen piirissä, tuottaa monenlaisia etuja, osittain taloudellisia, osittain henkisiä ja terveydellisiä. Ryhmäpuutarhatoimintaa on tosin etusijassa arvosteltava yhteiskunta-hygieeniseltä ja kasvatukselliselta kannalta, jota vastoin sen suoranainen taloudellinen merkitys yksityiselle, verrattuna edellisiin etuihin, on vähemmän tärkeä; silti ei niitä taloudellisia etuja, joita ryhmäpuutarhasta voi olla, saa jättää huomioonottamatta. (Lundén 1918, 17.)

Alkuperäinen idea oli Saksan, Tanskan ja Ruotsin mallin mukaan tarjota kaupungistuvalla työväestölle paikka missä saada ruumiin liikuntaa, ulkoilua ja samalla terveellistä lisää ruokapöytään (Hakala 1989, 11-13). Palstoja tarjottiin ensisijassa perheille, jotta lapsetkin voisivat osallistua yhteiseen toimintaan (Lundén 2008, 23-25). Työskentelyn palstoilla uskottiin tuovan vaihtelua ja helpotusta ahtaisiin asunto-oloihin ja raskaaseen työhön samalla kun koko perhe saisi puuhailla yhdessä. Siirtolapuutarhan nähtiin myös muodostavan ympäristön, missä vastuun antaminen työläisille itselleen loisi sosiaalisen kontrollin muodossa siistin ja viihtyisän puutarha-alueen (Leimu 2007, 108).

Ryhmäpuutarhassa on työntekijällä aina työtä tilapäisinä vapaina työpäivinäänkin, ja kun nykyään vaaditaan yhä lyhyempää työpäivää - samalla kun ehkä yhä tarmokkaampaa työntekotapaakin - niin missäpä työläinen voisi viettää runsaan vapaa-aikansa sen paremmalla ja kaikissa suhteissa terveellisemmällä ja tuottavammalla

tavalla kuin juuri omassa puutarhassaan. Jos tahdotaan pitää huolta siitä, etteivät nuo monet vapaa-ajan tunnit tuota vain turmiota ja johda laiskotteluun ja kalliin ajan hukkaamiseen, niin tulee yhteiskunnan niin pian kuin suinkin antaa työläisille opastusta, miten he parhaiten ja heille itselleen edullisimmalla tavalla voivat käyttää vapaa-aikaansa. Yhtenä keinona on ryhmäpuutarha! Työttöminä hetkinä työ omassa puutarhassa pelastaa laiskuudesta. (Lundén 1918, 22.)

Siirtolapuutarhat nähtiin alkujaan sosiaalipolitiikkana ja ne olivatkin hallinnollisesti pitkään sosiaalitoimen alla. Vaikka siirtymä kiinteistölautakunnan alaisuuteen tapahtui myöhemmin, niillä oli pitkään sosiaalihuollollinen leima. Puutarhat nähtiin tarpeellisina kun ne tarjosivat lisääntyvän vapaa-ajan viettoon paikan niille maalta muuttaneille työläisille ja perheille, jotka asuivat kaupungissa ahtaasti ja söivät vaatimatonta ravintoa. Ei ole sattumaa, että ensimmäiset puutarhat perustettiin samoihin aikoihin kun kahdeksan tunnin työpäivä hyväksyttiin.

Siirtolapuutarha-aatteella on nähtävissä yhteyksiä muihinkin saman ajan kansanliikkeisiin; raittiusliike, työväenliike ja sivistysyhdistykset olivat usein porvariston johtamia ja työväestölle suunnattuja kansansivistyksellisiä liikkeitä. Varsinkin päättäjien mielestä työläisille jäävälle runsaalle vapaa-ajalle piti keksiä kehittävää tekemistä. Siirtolapuutarhatoiminta oli yksi niistä kansalaisliikkeistä mihin päättäjät pystyivät maalta muuttanutta työväestöä kannustamaan, sillä monilla oli jo valmiiksi kokemusta maanviljelystä. Lisäksi puutarhojen perustaminen oli kaupungeille edullista, sillä ne vain antoivat maan vuokralle ja viljelijät perustivat kasvimaat ja rakensivat kesämajansa itse. Puutarhoissa tehdyn työn nähtiin myös kiinnittävän palstalaisia viljelemänsä maan kautta kaupunkiin, uuteen asuinympäristöönsä. (Karisto, Koivunen & Karisto 2015, 39-41, Karisto 2015; 115, Salmela 2001, 114.) Sen lisäksi että palstojen toivottiin tuottavan terveellistä lisää ruokapöytään, nähtiin ne osana ympäristön kaunistamista sekä järjestyksen opettamista työväestölle. Taustalla vaikuttivat porvarilliset sekä perhekeskeiset arvot joita palstanhoidon toivottiin opettavan viljelijöilleen. Yhdessä perheensä kanssa ruokaa tuottava työläinen kanavoi tarmonsä puutarhapalstalla järkevästi eikä lähtisi nousemaan ylempiään vastaan. Vaikka Suomessa siirtolapuutarhaharrastus on ollut kaikkien kansankerrosten hupia, on taustalla kuitenkin vaikuttanut ajatus sekä henkisen laiskuuden ja joutilaisuuden kitkemisestä että fyysisen hyvinvoinnin ylläpidosta. Terveet kansalaiset ovat yhteiskunnalle tuottavia ja puutarhatoiminnasta saatava osallisuuden kokemus takaa yhteiskuntarauhan (Salmela 2001, 116-117).

Suomessa siirtolapuutarhojen kulta-aikaa oli 1940-luku ja 1980-luvulle tultaessa harrastus alkoi hiipumaan. Vielä 1960-luvulle saakka palstoilla oli useille viljelijöille ruoantuotannollinen merkitys, mutta sen jälkeen kasvivalinnoissa on siirrytty yhä enemmän kohti koristekasveja. (Salmela 2001, 118.) Siirtolapuutarhat ovat osa julkisia viheralueita, joten vaikka omistaja päättää

viljelykasvinsa itse, tulee kokonaisuudessa noudattaa yleistä siisteyttä. Varsinkin vanhemmissa siirtolapuutarha-alueissa on nähtävissä 1800-luvun puutarhataiteen geometrinen ihanne alueen järjestelyssä säännöllisen kokoisiin ruutuihin välissä kulkevine hiekkapolkuineen.

Siirtolapuutarhojen alkuaikoina palsta-alueelle perustettiin usein yksi mallipalsta joka oli ammattimaisen puutarhaneuvojan laatima ja toteuttama. Puutarhoissa haluttiin vaalia esteettistä tasoa sillä ne palvelivat samalla myös julkisina viherelementteinä jotka edustivat modernia kaupunkisuunnittelua yrittäen yhdistää urbaanin ja luonnon, yksilön ja yhteiskunnan. Nykyään siirtolapuutarhat ovat muuttuneet toiminnaltaan lähemmäs kesämökkiä ja kasvivalikoima on laajentunut, mutta vaatimus alueen yleisestä siisteydestä on edelleen olemassa. (Salmela 2001, 114, 116.)

Suomalaiset puutarhapalstat ovat keskimäärin 300-400 neliön kokoisia, ne on aidattu pensasaidoilla toisista palstoista ja välissä risteilee sorateitä. Palstalle saa pystyttää kevyen kesämajan ja niiden koko vaihtelee siirtolapuutarhasta riippuen. Varustus vaihtelee myös paljon, sillä vaikka vakituinen asuminen siirtolapuutarha-alueilla on kielletty pitävät monet viljelijät mökkejään kesäasuntoina. Monille alueille on myöhemmin vedetty kesävesiä ja sähköjä, mikä tietysti helpottaa palsta-alueella oleskelua. Paikallinen siirtolapuutarhayhdistys ohjeistaa viljelijöitä siinä, mitä ja miten alueella saa viljellä ja millaiset säännöt mökkien käyttöön on. (Knapas 1975, 124.) Puutarhamökkeihin tarjotaan viljelijöille tyyppiirrookset, joiden mukaan maja pitää rakentaa. Siirtolapuutarhojen alkuaikana mökit jätettiin tarkoituksella pieniksi, lähinnä puutarhavajoiksi jotta niissä ei asuttaisi. Kaupungeissa työväestöä vaivaava asuntopula sekä ahtaat ja epähygieeniset olot haluttiin ratkaista muulla tavoin kuin siirtymällä palstoille asumaan. (Salmela 2001, 116.)

Siirtolapuutarhan perusajatus on, että siirtolapuutarhalaiset järjestäytyvät keskenään yhdistykseksi joka solmii kaupungin kanssa sopimuksen ja vuokraa maa-alan kaupungilta. Yksityiset viljelijät ostavat mökin mukana viljelyoikeuden ja maksavat maanvuokraa yhdistykselle. Puutarhat eivät useinkaan ole osa kaavoitusta ja se hankaloittaa niiden asemaa esimerkiksi uuden kaavan laatimisen yhteydessä (Salmela 2001, 116). Siirtolapuutarhamökkejä myydään ja ostetaan kuin muitakin kiinteistöjä, mutta ostaessaan henkilö sitoutuu yhdistyksen sääntöihin ja ymmärtää palstan olevan ensi sijassa viljelyyn tarkoitettu. Varusteluna useimmilla palsta-alueilla on nykyään sähköt sekä kesävesi ja alueella oleskelua saatetaan rajoittaa talvikaudella mökissä yöpymisen osalta. Siirtolapuutarhat aiheuttavat kaupungeille vain vähän kuluja viljelijöiden maksaessa maasta, vedestä sekä sähköstä ja itse hoitaessaan mökin ja viljelyn. Kaupunki itse asiassa saa edullisesti edustavan viheralueen vain pienellä panostuksella eli luovuttamalla maan vuokralle. Monilla

Suomen siirtolapuutarha-alueilla on jo ikänsä puolesta historiallista arvoa niin kasviston kuin rakennetun ympäristön näkökulmasta. Ne myös lisäävät kaupunkiympäristön monimuotoisuutta tarjoamalla kaupunkieläimistöille viherkäytäviä ja elinympäristöjä. (Knapas 1975, 124-126.)

Suomessa on käytetty sekalaisesti nimityksiä siirtolapuutarha, puutarhasiirtola sekä ryhmäpuutarha. Kun asialle perustettiin koko maahan kattojärjestö, otti se vuonna 1930 nimekseen Suomen Siirtolapuutarhaliitto (Karisto, Koivunen & Karisto 2015, 38, Simonen 1961, 427). Tällä hetkellä järjestöön kuuluu 30 jäsenyhdistystä Suomen noin kuudestakymmenestä siirtolapuutarhasta. Viljelijöitä koko maassa arvioidaan olevan noin 6000. Oma lehti perustettiin vuonna 1935 ja se sai nimekseen Siirtolapuutarha. Nykyään lehti ilmestyy viisi kertaa vuodessa ja sen painosmäärä on 4000 kappaletta (Salmela 2001, 116, www6, www7).

Turussa siirtolapuutarha-aikaa edelsi kaupungin vuokraamalla palstoilla viljely. Jo vuonna 1914 Turussa oli tällaisia lähinnä ruoan tarpeesta syntyneitä vuokrapalstoja ja vielä 1930-luvulla toiminta niillä oli vilkasta. Siirtolapuutarhaa puuhattiin Turkuun jo vuodesta 1915 lähtien ja Turun Siirtolapuutarhayhdistys otti asian ajaakseen vuonna 1929. Yhdistys lopetti toimintansa jo 1931 eikä se liittynyt Kupittaan puutarhan perustamiseen vuonna 1934. Kupittaalla palsta-alueen rakentaminen pääsi yhtä hitaasti vauhtiin kuin vuosikausia kestänyt suunnittelu. Kaksi vuotta perustamisesta Kupittaan puutarhamajoista vain neljä oli täysin valmista ja 26 keskeneräisiä. Silti jo vuonna 1937 haikailtiin uuden siirtolapuutarhan perään, mutta Peltolan alue saatiin perustettua vasta vuonna 1947 (Leimu 2007, 108).

Peltolan siirtolapuutarha perustettiin kauemmas keskustasta Peltolan tilan maille. Erona Kupittaaseen alue oli isompi ja puutarhamajat varustettiin alusta alkaen niin, että niissä oli mahdollista yöpyä kesäaikaan. Peltolan alue on kooltaan 12,4 hehtaaria ja palstoja on 220 kappaletta. Palstat ovat kooltaan 282-583 neliometriä ja sijoittuvat alueen vaihtelevaan maastoon eri muotoisina. Majat on tehty tyyppipiirrosten mukaan ja ovat 16-22 neliömetrin kokoisia riippuen rakentajan valitsemasta mallista. Mahdolliset muut rakennukset määrättiin palstoilta purettavaksi vuonna 1978, sillä monelle palstalle oli yöpymismahdollisuuden vuoksi rakennettu käymälöitä, saunoja sekä leikkimökkejä (Leimu 2007, 108–111). Nykyään monella on mökissään kompostoiva wc ja sen lisäksi alueella on yhteiskäytössä huoltorakennus mistä löytyy wc:t, suihkut sekä pesukone. Mökeissä on sähköt ja alueen kesävesi toimii toukokuun ja lokakuun välillä. (www2) Peltolan siirtolapuutarhan vuokra-aika jatkuu 31.12.2040 saakka (www3).

Peltolan jälkeen kolmatta siirtolapuutarhaa alettiin puuhata vuonna 1956, mutta vasta 1991 se perustettiin Hirvensalon saarelle Illoisten tilan maille. Illoisiin on mitattu 148 palstaa kooltaan 308-488 neliometriä ja niistä 63:een on rakennettu mökki. Puutarhamökit ovat 23-33 neliömetrin kokoisia minkä lisäksi palstalle on saanut tehdä varastorakennuksen. Tällä hetkellä Illoisten vuokra-aika jatkuu vuoteen 2050 saakka (Leimu 2007, 108, 111, www4, www5).

4.3. Kupittaaan alueen ja siirtolapuutarhan erityispiirteitä ja vaiheita

Kupittaaalla sijaitsee Suomen vanhin kaupunkipuisto. Jo 1600-luvulla se on toiminut kaupunkilaisten juhlapaikkana esimerkiksi juhannuksena. Kupittaaan alueella on 1600-1800-luvuilla sijainnut myös kaupungin peltoja ja 1700-luvulla alueella on viljelty muun muassa tupakkaa. Kupittaaalla sijaitsi myös lähde millä uskottiin olevan hoitavia vaikutuksia. 1820-luvulla Kupittaaalle rakennettiin puisto erityisesti kylpylävieraita varten. 1900-luvulla puistoa täydennettiin istutuksilla, lasten leikkipaikoilla ja aikuisten uima-altailla sekä lintulammikoilla. 1800-luvulla Suomen Puutarhaviljelysseura hallinnoi suurta aluetta Kupittaaan puistosta ja siellä onkin järjestetty Suomen ensimmäinen puutarhanäyttely vuonna 1881. Kupittaaalla sijaitsi myös puutarhakoulu puutaimistoineen. (Andersson 2002, 192; Honka-Hallila 2012, 7-9; Laaksonen 2007, 67-68; Simonen 1961, 53)

1910-luvulla kaupunginpuutarhuri Harald Söderberg hahmotteli ideaa “Kupittaaan huvilakaupungista” ja teki suunnitelmat Oscar Schiltzin kanssa (Andersson 2002, 80). Huvilakaupunki ei toteutunut, mutta 1920-luvulla Bertel Jung ponnisti samoista suunnitelmista “Puistokylänsä” kanssa. Puutarhakaupunkisuunnitelma ei tälläkään kertaa toteutunut, mutta samalle paikalle perustettiin sotien jälkeen ns. ruotsalaistaloalue. Ruotsalaistalojen pihat otettiin valmistumisensa jälkeen viljelykäyttöön ja talojen pienuuden vuoksi visuaalista ja funktionaalista yhteyttä siirtolapuutarha-alueeseen oli havaittavissa. Ruokatarvikkeiden saatavuuden helpottuessa pihat muuttuivat tavanomaisiksi omakotitaloalueen pihoiksi ja nykyään alue onkin 1900-luvun alun suunnitelmien hengessä puutarhamainen kaupunginosa. (Kupila 2017, 164; Andersson 2002, 85.)

Myös Kupittaaan puisto palstoitettiin elintarvikepuolan vuoksi vuonna 1917 perunan ja muiden ravintokasvien viljelyä varten. Palstoja jaettiin 400 kappaletta ja 1920-luvun puolivälissä puisto muutettiin takaisin nurmikentäksi (Lahtinen 2007, 101–102). Kupittaaan puiston alueen suunniteltu rakentaminen kansanpuistoksi 1940-luvulla jäi kesken. Erik Bryggmanin suunnitelmista toteutui vain jalkapallostadion (Andersson 2002, 192). Kupittaaan alue linkittyikin niin historiallisesti kuin

lähempänä nykypäivää aina jollain tapaa viljelyyn; oli se sitten kaupunkilaisten peltoa, tupakanviljelyä, puutarhakoulu, pula-ajan huoltovarmuutta tai siirtolapuutarha.

Ensimmäinen aloite siirtolapuutarhan perustamisesta Turkuun tehtiin vuonna 1915, mutta vasta vuonna 1929 tehtiin suunnitelma missä puutarha olisi sijoittunut Kupittaan alueelle. Kiinteistölautakunta ehdotti vaihtoehtoiseksi paikaksi myös Ruissaloo, mutta lopulta vuonna 1934 paikaksi päätettiin Eteläisen takamaan tiluslohko n:o 120 joka oli aiemmin toiminut lumenkaatopaikkana. Kupittaan Ryhmäpuutarhayhdistys ry perustettiin hoitamaan uuden siirtolapuutarhan asioita. Jo vuonna 1937 Kupittaan siirtolapuutarha oli niin täynnä, että ajatus toisesta siirtolapuutarhasta Ruissaloon virisi taas. Suunnitelma ei kuitenkaan toteutunut vuokraoikeudellisista syistä. Sotavuosina ja niiden jälkeisessä pula-ajassa siirtolapuutarhatoiminta oli niin suosittua että Kupittaan puutarhaa suunniteltiin suurennettavan joko Uudenmaantien toiselle puolen tai kunnalliskodin suuntaan. Suunnitelma ei koskaan toteutunut vaan kaupunki perusti toisen siirtolapuutarhan Peltolaan vuonna 1947. (Hakala 1989, 19; Honka-Hallila 1997, 8–12.)

Vaikka Kupittaa suunnitelmista huolimatta perustettiin vasta 1934, oli jo ennen 1920-lukua ryhmäpuutarhasta olemassa asemakaavapiirustus sekä kaksi erilaista puutarhapalstan suunnitelmaa. Palstasuunnitelmissa puutarhamaja on sijoitettu palstan takaosaan ja polku portilta kulkee palstan läpi joko keskellä tai aivan sivussa. Palstan takaosaan on sijoitettu omena-, päärynä- ja kirsikkapuita sekä syreeniä. Palstan sivussa on rivi viinimarjoja. Majan eteen ja välittömään läheisyyteen on kaarevaan muotoon varattu tilaa kukille sekä jasmiinille ja palstan etuosa polun vierellä on palstoitettu suoriin riveihin hyötykasveille. Hyötykasvilajeina ovat tomaatti, kurkku, pavut, porkkana, retiisi, pinaatti, mansikka, maa-artisokka, herne, punajuuri, kaali, kukkakaali, salaatti, lanttu sekä raparperi. (Lundén 1918, 61.)

Kupittaan siirtolapuutarha sijaitsee Uudenmaankadun ja Kunnallissairaalan tien risteyksessä suhteellisen lähellä keskusta-alueita. Kahdella sivulla puutarhaa rajaa autotie, kolmannella sivulla Kupittaan Citymarket ja neljännellä sivulla kaupan paikoitusalue. Puutarha on neliön mallinen ja kooltaan 2,3 hehtaaria. Alunperin palstoja on ollut alueella 66 kappaletta ja nykyään palstoja on käytössä 57, sillä yhdeksän palstaa on kaupungin määräyksestä poistettu viljelykäytöstä ja ne muodostavat suoja-alueen Uudenmaankatua vasten. Poistetuilta palstoilta majat on purettu, mutta esimerkiksi omenapuiden ja pensaiden sijoittelusta voi huomata alueen kuuluneen palsta-alueeseen. Uudenmaankadun puolella aluetta rajaa verkkoaita sekä orapihlaja-aita. Orapihlajaa on myös kahdella muulla sivulla ja kaupan paikoitusaluetta vasten on korkea kuusi-aita. Viljelypalstat ovat

kooltaan 239-296 neliötä. Majat piti Kupittaaalla rakentaa tyyppipiirrosten mukaan ja ne ovat kooltaan noin viisi neliometriä. Lisätilaa on saatu muuttamalla avokuisteja umpinaisiksi. Puutarha-alueen sisäänkäynnin luona on siirtolapuutarhayhdistyksen kerhohuone sekä käymälärakennus (Leimu 2007, 109).

Kupittaaan alkuaikoina viljelijöillä on ollut majoissaan puuhelloja, öljykamiinoita sekä kaasuliesiä. Useimmilla ei ole ollut lämmitys- tai ruoanlaittomahdollisuutta lainkaan sillä majojen koko on rajoittanut yöpymistä. Vuonna 1936 Kupittaaalle kaivettiin joka käytävälle vesijohto, joka toimii vain kesäaikaan toukokuusta lokakuulle (Leimu 2007, 112–113). Kupittaa edustaa edelleen Turun kolmesta siirtolapuutarhasta alkeellisinta varustelutasoa.

Puutarhapalstoilla viljely on tarkoitettu vain omaan käyttöön ja samaa lajia on saanut kasvattaa vain kolmanneksen palstan koosta. Hedelmäpuilla on ollut tarkat paikkansa alkuperäisessä puutarhasuunnitelmassa, mutta aikojen kuluessa vanhoja puita on poistettu ja uusia istutettu. Suosittuja viljelykasveja ovat marjapensaat, perinteiset juurikkaat, peruna, raparperi ja salaattit. Kun viljelyn ei ole pula-ajan jälkeen tarvinnut enää täyttää ravitsemuksellisia tarpeita on palstoilla siirrytty enenevässä määrin koristekasvien viljelyyn ja myöskin nurmikko on vallannut palstoilta alaa (Leimu 2007, 114–115). Eläimiä palsta-alueella ei saa pitää pois lukien koirat ja kissat, mutta Kupittaaalla on aktiivisesti pidetty vuosia ainakin mehiläisiä.

Kupittaaan Ryhmäpuutarhayhdistys ry sai aloittaessaan kolmenkymmenen vuoden vuokra-ajan vuosille 1934–1964. Tämän jälkeen puutarhalla on ollut kaksi kymmenen vuoden vuokra-aikaa, yksi viiden vuoden vuokra-aika sekä 1990-luvulla kaksi yhden vuoden, kahden vuoden sekä viiden vuoden vuokra-ajat. 2000-luvulle tultaessa vuokra-aika oli kaksikymmentä vuotta ja nyt tällä hetkellä vuokrasopimus on voimassa vuoteen 2025. (www14.)

5. Koettu tila Kupittaaan ympäristössä

Koettu tila on Lefebvren teoriassa kaikista kolmesta tilasta materiaalisin. Se on rakenteita joita voidaan aisteilla havaita. Esimerkiksi ympäröivät tiet, rakennukset, puutarhan majat, kujat ja vilejelypalstat edustavat koetun tilan rakenteita. Havaittavia rakenteita ovat myös alueen kasvit ja ympäröivä luonto. Tämän tähden olen koetun tilan yhteyteen liittänyt maantieteelliseen sijaintiin ja kaupunkiluontoon liittyvät asiat. Historiallisen sijainnin olen liittänyt koetun tilan kategoriaan sillä aineistossa ilmaistu menneisyys liittyy alueen rakenteisiin ja siellä tapahtuneeseen toimintaan. Historiallinen sijainti ei aineistossa useinkaan ilmennyt omana henkilökohtaisena kokemuksena vaan käsityksenä tilasta suhteessa sen pitkään historiaan. (Lefebvre 1991, 9, 38.)

Siirtolapuutarhan olemassa olevat rakenteet ja liittyminen ympäröivään kaupunkitilaan muodostavat materiaalsen ympäristön missä kaupunkilaiset toteuttavat tilallisia käytäntöjä. Koska tilallisia käytäntöjä itsessään ei voi havaita, havainnollistan tässä luvussa siirtolapuutarhan ja sen välittömään ympäristöön liittyviä fyysisiä rakenteita minkä kautta tilalliset toiminnot ruumiillistuvat. Kuvaan siirtolapuutarhan fyysistä tilaa, miten se näkyy aineistossa sekä millaisia näkymättömiä merkityksiä rakenteista nousee.

5.1. Siirtolapuutarhan maantieteellinen sijainti

Aikanaan Eteläiselle takamaalle perustettu siirtolapuutarha ei enää nykyään sijaitse minkäänlaisella "takamaalla". Keskusteluissa kuulee aluetta kutsuttavan keskustaksi, mutta kaiken rehellisyyden nimissä on sanottava Turun kokoisessa kaupungissa varsinaisen ydinkeskustan ulottuvan muutaman korttelin päähän kauppatorista. Puhuminen keskusta-alueesta tai keskustan lähellä sijaitsevasta alueesta voi jo ollakin perusteltua. Lisäksi keskustatoiminnot, työpaikat ja korkeakoulut ovat koko 2000-luvun levittäytyneet varsinkin Itäharjun-Kupittaaan suunnalle. Kupittaaan puisto kaupunkilaisten olohuoneen jatkeena sekä tapahtumien ja urheilun näyttämönä varsinkin kesäisin antaa Kupittaaan alueelle leimallisimman olemuksensa. Iso puistoalue houkuttaa käyttäjiä muualtakin kuin lähimmistä kaupunginosista ja antaa lähiseudulle arvoa.

Kupittaaan siirtolapuutarha sijaitsee kahden ison tien, Uudenmaankadun ja Kunnallissairaalan tien risteyksessä ja lähistöllä on runsaasti julkisen liikenteen pysäkkejä. Paikan päälle pääsee usealla paikallisliikenteen linjalla, mitkä tulevat joko keskustasta, Kaarinasta tai Kunnallissairaalan tietä

pitkin idän suunnasta. Sekä polkupyörällä että jalkaisin puutarha on saavutettavissa kaikilta suunnilta, sillä kattava kevyen liikenteen verkosto kulkee puutarhan joka sivulta.

Kupittaaan siirtolapuutarha sijaitsee myös sopivassa paikassa, ei liian kaukana kaupungista. Haastateltava asuu Lausteella ja hän pääsee kulkemaan paikalle helposti bussilla. Aikaisemmin hän kulki matkan polkupyörällä. (MUSE/spa/25, Elina.)

Vieressä olevat Kupittaaan puisto ja pientaloalue antavat kävelijälle mahdollisuuden oikaista tai puikkelehtia viheralueiden lomitse siirtolapuutarhalle. Puiston läpi kulkeminen mahdollistaa myös Lemminkäisenkatua pitkin tulevilta bussilinjoilta helpomman yhteyden kiertämättä keskustan kautta. Maantieteellisesti paikka on erittäin saavutettava ja lisäksi sen lähellä on iso päivittäistavarakauppa, huoltoasema sekä Turun keskustan kaikki palvelut saavutettavissa kävelen tai julkisin välinein.

Lisäksi Kupittaaan alue on haastateltavan mukaan kaupunkialueella asuvan kannalta hyvällä sijainnilla. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Matilla ei ole omaa autoa, vaan hän kulkee Kupittaaalle yleensä linja-autolla, mutta myös pyörällä. (MUSE/spa/25, Matti.)

Aineistossa siirtolapuutarhan sijaintia keskustan ja hyvien kulkureittien läheisyydessä arvostetaan. Moni kertoo kulkevänsä kotoa palstalle kävelen, pyörällä tai bussilla. Melko moni myös asuu Kupittaaan läheisyydessä. Juuri saavutettavuutta ja keskeistä sijaintia pidetään oleellisena kuten haastatteluissa tulee ilmi.

Myös keskeinen sijainti vaikuttaa, meillä on vain kahdeksan minuutin kävelymatka kotoa. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Myös alueen sijainti on tärkeä: keskustan läheisyydessä on viheralue, jonne autotonkin turkulainen pääsee kävelen, pyörällä tai julkisilla liikennevälineillä. (TS 22.6.2020.)

Tampereella vuonna 2012 toteutetussa opinnäytteessä tutkittiin mahdollisen uuden perustettavan siirtolapuutarhan saavutettavuutta. Kyselyissä ihmiset arvostivat mahdollisuutta päästä paikan päälle julkisilla välineillä. 41,2 prosenttia valitsi mieluisammaksi kulkuvälineeksi polkupyörän ja kokonaisvastauksista 66,4 prosenttia oli autottomia vaihtoehtoja kun kaikki kulkemismuodot otettiin huomioon. Etäisyys kotoa saisi olla neljänneksen mielestä alle viisi kilometriä ja puolet vastauksista osui 5–15 kilometrin haarukkaan, mikä myös mahdollistaa autottoman kulkemisen.

(Löf & Kalin 2012, 39–41.) Tulokset olivat siis samansuuntaisia kuin mikä Kupittaaan siirtolapuutarhassa jo nyt sekä haastattelujen että mielipidekirjoitusten valossa näyttää toteutuvan; puutarha sijaitsee lähellä ja sinne pääsee julkisin liikennevälinein.

Suomalaisten siirtolapuutarhojen joukossa Kupittaaan siirtolapuutarhan arvokas ominaispiirre liittyy sen sijaintiin kaupungin keskustan välittömässä läheisyydessä. Idylliset pienet mökit, omenapuut, marjapensaat ja muut istutukset ovat osa kulttuurihistoriallisesti tärkeää, edelleen viljely- ja virkistyskäytössä olevaa puutarhaa. (TS 7.2.2017.)

Kirsti ei aio vuokrata palstaa mistään muualta jos Kupittaaan siirtolapuutarha joskus lopetetaan. Hänen mielestään Kupittaaan puutarha on ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka sijainti kaupungin läheisyydessä on tärkeää. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Sijainti isojen teiden varrella on kuitenkin aiheuttanut myös epäilyjä puutarhan viihtyisyydestä ja kasvatettavien hyötykasvien puhtaudesta.

Puutarha-aluetta on moitittu meluisaksi ja pölyisäksi, kerrotaan Turun Sanomissa 4.5. Vaan epäselväksi jää kuka puutarhaa on kuvannut sellaiseksi. Tuskinpa vain ne 1487 allekirjoittanutta, jotka kerätyn nimilistan avulla toivovat palstojensa (66 kappaletta) säilyvän. (TS 17.5.2000.)

Haastatteluissa puutarhan sijaintia ison tien läheisyydessä ei pidetä huonona, sillä moni erikseen mainitsee että liikenne, melu tai pakokaasut eivät häiritse alueella. Uudenmaankadun puolella on myös suoja-alue eli yksi palstarivi on kokonaan poistettu käytöstä ja mökit niiltä on purettu.

Kirsti toivoisi, että kaupungin määräysten takia tyhjennetylle Uudenmaankadun puoleiselle palstarivistölle voisi tehdä puistomaisen alueen. Palstaviljelijöitä ei hänen mukaansa haittaa melu tai pakokaasut, palstojen tyhjentäminen tämän takia on hänen mielestään tarpeetonta. Saattaa eskaloituessaan johtaa koko puutarhan lopettamiseen. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Puutarhan koettu puhtaus on tosin subjektiivinen kokemus ja jotta syötävien kasvien puhtaudesta voisi varmistua, pitäisi niitä tutkia erikseen.

Miten voidaan väittää, että puutarha olisi meluisa ja pölyinen? (TS 21.5.2000.)

Toisaalta jos Kupittaaan alueella olevia kasveja ei voisi syödä, mitenköhän mahtaa olla tien toisella puolella olevan ruotsalaistaloalueen omenapuiden sadon laita?

Keskeinen sijainti tuo mukanaan myös ei-toivottuja lieveilmiöitä. Suoranaista ilkivaltaa ja varkauksiakin alueella sattuu.

Varkaat ja ilkivalta, mökkeihin murtaudutaan. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Kupittaaan siirtolapuutarhaelämää hankaloittaa kuitenkin aika ajoin ilkivalta ja pahantekijät, jotka rikkovat ja varastavat esineitä mökeistä ja toisinaan jopa yöpyvät niissä. (MUSE/spa/25, Mari.)

Useampi haastateltu on kokenut varastelua ja mökkeihin murtautumista. Kaikki tuntuvat kuitenkin pitävän tätä vain keskustan läheisyyteen liittyvänä ilmiönä.

Tämä on niin keskustassa, että tavara lähtee helposti liikkeelle. Muuten täällä on kaikki ihan kivasti. (MUSE/spa/25, Esko.)

Eräskin rouva toteaa mökkinsä oven olevan tiukka, mutta positiivista asiassa on etteivät varkaat niin helposti pääse sisään.

Alueella on toisinaan käynyt varkaita. Yleensä mitään dramaattista ei ole tapahtunut, ikkunoita on rikottu toisinaan. Joskus joku on nukkunut mökeissä ja syönyt niistä ruoat. Haastateltavalta ei ole koskaan viety mitään. (MUSE/spa/25, Elina.)

Sijaintinsa vuoksi puutarhan aitojen läpi myös oikaistaan ja ulkopuolelta kulkeutuu roskia palstoille. Ympärillä muuttuva kaupunkitila ei voi olla vaikuttamatta puutarhaankin.

Nykyisin pojat oikaisevat Citymarkettiin pensasaidan läpi hänen tonttinsa vierestä. Haastateltavan mielestä niin ei saa tehdä ja hän ja toinen palstan pitäjä ovat laittaneet kulkuaukon kohdalle rautalankaa. Haastateltavan mukaan hänellä ei valitettavasti ollut piikkilankaa. (MUSE/spa/25, Elina.)

Jo ennen kuin Kirsti hankki tontin, Kupittaaan siirtolapuutarha oli yleinen kokoontumispaikka. Kirstin palstasta ja sillä sijaitsevasta mökistä tuli myös nuorison nukkumapaikka. Kyseisen palstan vieressä kulkenut kuja nimettiin Huikkakujaksi, sillä sen toisella puolella oli muutamia vanhempia herroja, jotka joivat useasti. Heistä ei kuitenkaan ollut mitään harmia. - - Vaikka viereiseltä bussipysäkiltä kulkeutuu roskia puutarhaan ja jotkut änkeävät aitojen välistä palstoille, ympäröivän alueen kanssa on pärjätty hyvin. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Kupittaaan Citymarketin laajentuminen on muuttanut hänen palstaansa. Nykyisin rakennus varjostaa puutarhaa enemmän ja lumi ja routa kestävät tämän takia maassa pidempään. (MUSE/spa/25, Elina.)

Kupittaaan siirtolapuutarhan sijainti hahmotetaan osana isompaa kokonaisuutta, ei vain yksittäisenä paikkana lähellä keskustaa.

Kupittaaan siirtolapuutarha on osa Kupittaaan puistoa, se on avoin kaikille ja tarjonta on monipuolista. (TS 10.6.2020.)

Siirtolapuutarhan katsotaan olevan osa kaupunkisuunnittelun jatkumoa ja kuuluvan oleellisena osana vihervyöhykkeeseen joka jatkuu Uudenmaantullilta Vasaramäkeen saakka.

Isommassa kaupunkikuvassa suunnitteluideologia heijastuu Kupittaaanpuiston yli Vasaramäkeen, jopa Itäharjulle asti. Siirtolapuutarhan lakkauttaminen katkaisisi kaupunkisuunnittelumme jatkumon. (TS 22.6.2020.)

Sijainti Kupittaaan puiston ja ruotsalaistaloalueen välissä liittää siirtolapuutarhan osaksi puistokaupunginosaa ja pidetäänpä sitä myös keskustan keuhkoina. Siirtolapuutarhan sijoittaminen juuri lähellä keskustaa ja muita toimintoja nähdään etuna ja oleellisena osana siirtolapuutarhan merkitystä.

Kupittaaan siirtolapuutarhan korvaaminen Koroisiin rakennettavalla siirtolapuutarhalla ei palvele kaupunkia ja kaupunkiluontoa niin hyvin kuin puutarha nykyisellä paikallaan. (TS 16.5.2017.)

Koetun tilan materiaalisuus ohjaa ihmisiä käyttämään tiloja tietyllä tavoin. Esimerkiksi sijainti mahdollistaa helpon saavutettavuuden. Vaikka tilojen materiaalisuus ohjaa käyttöä tiettyyn suuntaan, niin kaikki eivät noudata niitä tilallisia käytänteitä mitä tilalla odotusarvoisesti on. Tästä seuraa rikkomuksia tilallisiin käytänteisiin, mitkä siirtolapuutarha-alueella ilmenevät toisten omistusoikeuden ylittämisenä esimerkiksi murtautumalla puutarhamajoihin.

5.2. Siirtolapuutarhan historiallinen sijainti

Varsinkin puutarhaa puolustavissa mielipidekirjoituksissa siirtolapuutarhan historiallista jatkumoa korostetaan. Puutarha nähdään sekä osana kaupunkikuvaa että luonnollisena osana Kupittaaan alueen viljelyhistoriaa.

Kupittaaan alue on hieno. Se on historiallinen aarre jo tällaisena kuin nyt. - - Juuria löytyy 1700-luvulta sen puista ja kukista, puutarha perustettiin 1934. (TS 24.5.2020.)

Myös siirtolapuutarhassa viljelyssä olevien kasvien historiaa arvostetaan; vanhakantaiset omenapuut tai jopa 1700-luvulta periytyvät perennat nähdään osana arvokasta kulttuurihistoriaa joka kiinnittyy juuri Kupittaaan siirtolapuutarhaan.

Kupittaaan viheralueilla on lähes kaksisataavuotiset perinteet. Vuonna 1821 nk. "puidenistutusseura" lähti tarmolla liikkeelle, ehkä osittain J.J. Rousseauin innoittamana. Melko nopeasti luotiin mahtava vihervyöhyke palstoneen, puineen ja pensaineen Uudenmaantullista aina Vastmäkeen asti. Tärkeä osa tästä viheralueesta on vielä tallella ja tuhannet turkulaiset voivat nauttia tästä kulttuuriteosta. Tärkeimmät aktivistit olivat maaherra Lars Gabriel von Haartman, kauppias Abraham Kingelin, jonka Morianvuoria(Moriaberg)-nimisen huvilan Turku hävitti 1970-luvulla, ja kauppias C.G. Hammar, joka antoi palstansa nimeksi Hammarbacka (josta 1930-luvulla tehtiin Hammarinmäki ja Vasaramäki). (TS 21.5.2000.)

Arne Nevanlinnan [1996] mukaan puistot ja viheralueet kaupungissa ovat monumentteja siinä missä muukin rakennettu ympäristö (Forss 2007, 89). Ne kertovat eri aikakausien arvostuksista ja ovat tärkeitä muistin välikappaleita paikkoihin juurtumisessa. Mielipiteen (TS 21.5.2000) kirjoittaja vetoaa Kupittaaan tärkeydessä ja erikoisuudessa juuri historialliseen ulottuvuuteen; siirtolapuutarhan voi ankkuroida sekä ajallisesti että paikallisesti osaksi historian pitkää ketjua. Kaupungin yhteinen muisti ruumiillistuu sen rakenteissa, joten hävittäminen on yhteisen muistin hävittämistä; osa kaupunkilaisista on valmiina taistelemaan vanhan rakennuksen tai maiseman puolesta (Åström 2013, 51). Kaikilla ei kuitenkaan voi olla samaa suhdetta rakennettuun kaupunkitilaan. Jotta suhde johonkin paikkaan voi muodostua pitää ihmisellä olla tietoisuus paikan historiasta. Historiallinen ulottuvuus voi muodostua itse koettuna tai muilta kuultuna, jopa tarinoina. Tämän tähden yhteisesti jaettu historiakäsitys tarvitsee sosiaalisuutta minkä kautta jakaminen tapahtuu ja paikkojen identiteetit muodostuvat. (Olsson 2013, 169.) Kollektiivinen muisti "periytyy" ihmisiltä ja sukupolvilta toisille, ja sen tähden vain ikäjakaumaltaan tasapuolisesti rakentuneilla alueilla voi syntyä kollektiivista muistia; paikoissa missä ei ole sosiaalista monimuotoisuutta ei tapahdu kollektiivisen muistin rakentumista eikä näin ollen paikkoihin juurruta. (Forss 2007, 91–92.) Aineiston perusteella Kupittaaan koko alueeseen on joillakin kaupunkilaisilla vahva yhteys ja siihen liittyvä historiantaju. Olisi myös kiinnostavaa tietää, tuottavatko tiedotusvälineissä toistetut tarinat ja tarinat paikoille menneisyyksiä mihin ihmisten on helppo kiinnittyä? Ovatko kaikki siirtolapuutarhaa puolustavat toimijoita Kupittaaan alueella, vai voiko vieraaseen paikkaan muodostaa merkityksellisen suhteen?

5.3. Luonto kaupungissa

Sanana luonto edustaa erillisyyttä kaupungista. Usein luontoa on ajateltu erillisenä alueena, erämaina kaupunkien ulkopuolella. Kaupungit ovat ihmisten aluetta ja luonto niiden sisällä on kaupunkiluontoa, ihmisen rakentamaa. Kaupunkiluonnolla on siksi nähty vähemmän arvoa kuin “oikealla” luonnolla. (Kalpala 2019, 15–17.) Luonto kaupungissa on kuitenkin ihmisille yhtä tärkeää kuin kauempana sijaitseva luonto, koska se on helpommin saavutettavissa.

Kaupunkiluonnolla on merkitystä ihmisten hyvinvoinnille ja monimuotoiset viheralueet tarjoavat virkistystä niin fyysisellä kuin henkisellä tavalla. (Kalpala 2019, 29)

Puutarha-alue ei ole ainoastaan viljelijöilleen tärkeä. Uskon, että suurin osa Citymarketissa asioivista noteeraa joko tietoisesti tai alitajuisesti puutarhan olemassaolon. Keväällä kukkivat omenapuuta, ja kesällä kukkaloisto, syksyllä värien runsautta ja talven rauha. Sen rauhoittava vaikutus on lähes sama kuin jos käyskenteletisi hautausmaalla tai luonnossa. (TS 14.11.1999.)

Aineistossa luonnon merkitys näkyy. Kaupungin koostuessa pitkälti rakennetusta ympäristöstä pääsyä luontoon ja sen näkymistä jokapäiväisessä elämässä arvostetaan.

Kaikki siirtorakennushankkeet on peruttava heti. Me emme tarvitse enempää betonia, vaan enemmän kauniita kukkia ja rauhoittavia vihreitä puistoja. (TS 10.6.2020.)

Kupittaa ei kuitenkaan ole kaupungin ylläpitämä viheralue niin kuin viereinen Kupittaan puisto, vaan palstoitettu alue missä jokainen viljelijä päättää itse mitä viljelee. Alueelle ei kohdistu myöskään niin suuria esteettisiä oletuksia kuin julkiseen puistoon, joten kaupunkiluonto on siellä paljon monimuotoisempi. Siirtolapuutarhat edustavat osaa viheralueista ja -väylistä, joita pitkin kaupunkieläimet liikkuvat kaupungissa. Ihmistoiminnan seurauksena kaupungeissa viherkäytävät katoavat mikä taas edistää eläinten katoamista. Jokainen viheralue tulisikin nähdä tärkeänä osana kaupunkiluontoa, pienenä osasena suuremmassa kuvassa. (Väre & Krisp 2005, 7-10.) Aineiston perusteella kaupunkieläimistö viihtyy siirtolapuutarhassa.

Täällä on luonnonläheistä ympäristöä keskellä kaupunkia, ei tarvitse lähteä kauas. Myös eläimiä jäämme kaipaamaan, esimerkiksi siiliä ruokimme viime kesän ja lähipiiden kyyhkysia seuraamme mielellämme. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Siirtolapuutarha paikkana tarjoaa myös omin käsin tehtävän luontokokemuksen, auttaa vahvistamaan kaupunkilaisten yhteyttä maahan sekä tarjoaa paikan viljelytaitojen siirtämiselle seuraaville sukupolville.

Palstaviljely on upea mahdollisuus kaupunkilaisille päästä käsiksi multaan ja oivaltaa vehreyden hyvää tekevä vaikutus. Siirtolapuutarhoissa kaupunkilaisten yhteys maahan ja luontoon voi säilyä ja viljelyn tietotaitoa voidaan välittää uusille sukupolville. (TS 16.5.2017.)

Kaupunkiviljelyn suosio on nousussa ja se pitäisikin nähdä osana kestävästä kaupunkikehityksestä sekä tuottavaa kaupunkimaisemaa. Esimerkiksi Turussa on tarjottu kaupunkilaisille viljelylaatikoita lähipuistoihin jo vuodesta 2016 alkaen. Ensimmäisenä vuonna laatikkoviljelyyn lähti mukaan 500 asukasta ja vuonna 2020 kaupungin tarjoamia viljelylaatikoita oli 288 eri paikassa. (www 17.)

5.3.1. Kasvit ovat elävää kulttuuriperintöä

Kupittaan siirtolapuutarhan rakennettu ympäristö sisältää rakennusten lisäksi myös paljon elävää materiaalia. Vanhat omenapuut, pensaat sekä Kupittaan olosuhteisiin sopeutuneet kasvikannat ovat osa siirtolapuutarhan kulttuuriperintöä. Varsinkin täysikokoisten puiden siirtäminen uuteen paikkaan olisi arvioiden mukaan mahdotonta, joten alueen tuhoutuessa niiden mukana menetettäisiin arvokasta tietoa.

On selvää, ettei ainuttakaan Kupittaan siirtolapuutarhan 280 vanhasta omenapuusta, joiden ainutlaatuisuus on tunnustettu valtakunnallisellakin tasolla, voida mitenkään siirtää uuteen ympäristöön. (TS 16.5.2017.)

Perinnekasveiksi määritellään paikallisiin ilmasto-olosuhteisiin sopeutuneet vähintään viisikymmentä vuotta vanhat lajikkeet ja maatiaiskannat. Niitä pidetään kestävämpinä ja helppohoitoisempina juuri tiettyihin oloihin sopeutumisensa vuoksi, mutta on huomioon otettavaa että säilyäkseen perinnekasvit usein tarvitsevat myös ihmisen toimintaa. Vaikka jotkut perinnekasvit saattavat säilyä ilman ihmistä, esimerkiksi maassa siemenpankissa, niin suurin osa tarvitsee jatkuvuuden varmistamiseksi apua. Oikeanlaisen kasvupaikan, lisäämisen ja hoidon kohdistaminen perinnekasveihin katsotaan olevan aineetonta kulttuuriperintöä, mitä ilman vanhat kannat ovat vaarassa kadota. (Pihlman & Heinonen & Peura 2019, 251.) Aineistossa huoli puutarhan lopettamisesta ja mahdottomuus vanhojen kasvikantojen siirtämisestä muualle tunnustetaan.

Haastateltavan mukaaan siirtolapuutarhassa tehdyssä kartoituksessa löydettiin 420 erilaista kasvilajiketta. Vanhoja lajikkeita on paljon ja ne ovat hänen mielestään arvokkaita ja tärkeitä. Alueella on myös yksi kuusi, jota ei saa kaataa. Hän toivoo, että Kupittaaan siirtolapuutarha saa jatkaa toimintaansa. Kasvien ja koko puutarhatoiminnan siirtäminen uuteen paikkaan voisi olla hankalaa. (MUSE/spa/25, Elina.)

Perinnekasveihin kiintymisestä ja niiden kantojen hoitamiselle omistautumisesta Pihlman, Heinonen & Peura (2019, 250) määrittelevät seuraavaa: “Kasviperintö tarkoittaa perinneyhteisölle merkityksellisiä kasveja niihin liittyvine tietoineen, taitoineen ja tarinoineen. Ne ovat kasveja, joilla on tärkeäksi koettuja kiinnekohtia menneisyyteen ja joiden halutaan olevan mukanaamme tulevaisuudessa. Tämä saa aikaan toimintaa ko. kasvien säilymisen ja tunnettuuden puolesta.” Kupittaaalla viljelijät tunnistavat alueella olevan perinnekantoja ja haluavat niiden säilyvän.

Älkää siirtäkö puutarhaa minnekään, täällä on paljon vanhaa kasvillisuutta ja vanhaa kantaa. (MUSE/spa/25, Aune.)

Kiintoisa kysymys mielestäni on, onko perinnekasvien tunnistaminen ja arvon ymmärtäminen yhteisön sisältä noussutta vai johtuuko se ulkopuolelta tulleesta kiinnostuksesta? Haastattelut on toteutettu samoina vuosina kun Luonnonvarakeskus on tehnyt alueella kasvikartoitusta ja asiasta on kirjoitettu tiedotusvälineissä. Myös mielipidekirjoituksissa tietoisuus kasviperinnöstä näkyy ja sitä pidetään syynä puutarhan jatkolle.

Puutarhassa kasvaa eri vuosikymmenten suosikkikasvien kirjo ja myös harvinaisempia kasveja. Erityisenä aarteena ovat vanhat omenapuut, joiden lajirunsausta juuri tutkitaan osana kansallista kasvigeenivaraohjelmaa. (TS 11.5.2017.)

Perinnekasvien arvoa ei tietenkään vähennä se kuka ne ensimmäisenä havaitsee. On myös osoitettu että jo pieni joukko innostuneita perinnekasviharrastajia voi tuoda asiaa esiin ja yleiseen tietoisuuteen sekä auttaa kantoja säilymään myös tulevaisuuteen. (Pihlman & Heinonen & Peura 2019, 248-249.)

Toivon, että siirtolapuutarha on säilynyt. Täällä on paljon perinteisiä kasveja ja me myös suojellemme niitä, etteivät ne häviä. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Tietoisuus perinnekasvien olemassaolosta auttaa muitakin yhteisön ulkopuolella tunnistamaan niiden arvon. Perinteiset kannat eivät palvele vain säästäväistä viljelijää, joka haluaa talvenkestävän

perinnekasvin itselleen, vaan niiden vaikutukset ulottuvan myös kaupunkiluonnon monimuotoisuuteen (Willman 2015, 44).

Alueen kasvillisuus edustaa vanhojen lajien runsaudensarvea. Vanhimmat ovat jo rautakaudella Suomeen saapuneita arkeofyyttejä. Vanhojen perinnelajikkeiden joukossa on kymmeittäin hyviä mesi- ja ravintokasveja, jotka houkuttelevat monipuolisesti pölyttäjiä, päivä- ja yöperhosia, mehiläisiä sekä kukkakärpäsiä. (TS 16.5.2017.)

Tampereen yhteisöviljelmia tutkinut Krista Willman (2015, 44) on havainnut Pispalassa viljelypalstoilta jo muualla kaupungissa harvinaistuneiksi käyneitä perinnekasveja. Uuden asutuksen päällystetyt pihamaat sekä esteettisiä vaatimuksia palvelevat pihojen istutusryhmät eivät jätä tilaa perinnekannoille, vaan ne häviävät tai jäävät saarekkeiksi sinne missä olosuhteet ovat niille suotuisat. Viljelypalstat ja siirtolapuutarhat missä viljelytoiminta on jatkunut yli viisikymmentä vuotta ovat suotuisaa aluetta perinnekannoille mikäli yhteisö tunnistaa niiden arvon ja haluaa säilyttää ne. Parhaiten perinnekasvit säilyvätkin ylläpitoviljelyssä. Kupittaalta on tunnistettu muualla harvinaisiksi käyneitä keltakukkaisia metsätulppaaneja, pioneja sekä omenapuita. 280 omenapuuta ovat 1930-luvulla istutettuja, ikäisekseen hyväkuntoisia ja niistä 22:sta on tehty DNA-sormenjälkitutkimus missä selvisi alueella olevan muun muassa paikallisomenalajikkeita “Linnan Omena”, “Pieksämäen Omena” sekä vanhoja ulkomaisia lajikkeita “Antonovka”, “Kaneli”, “Lobo” ja “Åkerö”. 280 (Pihlman & Heinonen & Peura 2019, 253; www11.)

5.3.2. Siirtolapuutarha ekosysteemipalveluna

Kaupunkien viheralueiden tarjoamia ekosysteemipalveluja ovat esimerkiksi virkistäytyminen ja sen tuomat terveyshyödyt, ravinto, puskurointi luonnonvoimia kuten kuumuutta ja sadevesiä vastaan, hiilen sitominen sekä monimuotoisuuden ylläpito (Kalpala 2019, 37).

Aineistossa siirtolapuutarha nähdään tärkeänä osana kaupunkiluontoa: se lisää kaupunkimaiseman monimuotoisuutta ja ylläpitää sitä tarjoamalla elinalueita pieneliöille ja pölyttäjiille sekä isommille kaupunkieläimille. Siirtolapuutarha on viereisten viheralueiden kuten Kupittaan puiston kanssa erilainen kokonaisuus; siinä missä puisto koostuu pitkälti nurmialueesta ja harkituista kasvi-istutuksista, tarjoaa siirtolapuutarha perinnekasveineen villimmän vaihtoehdon.

Monimuotoisempi kasvillisuus ruokkii useampia lajeja ja tarjoaa koteja ja suojapaikkoja. Asia tulee esiin myös mielipiteissä:

Puutarhassa pidetään yllä vanhoja kasvikantoja ja kokeillaan uusia, hoidetaan kaupunkieläimiä maaperän eliöistä pölyttäjiin, siileihin ja lintuihin. Puutarhassa ylläpidetään kaupunkiluonnon moninaisuutta aivan toisessa mitassa kuin kaupungin muissa puistoissa. (TS11.5.2017.)

Hyönteisiä seuraavat hyönteissyöjät, joten Kupittaaan siirtolapuutarha toimii myös sammakoiden, siilien ja lepakoiden turvapaikkana. (TS 16.5.2017.)

Myös siirtolapuutarhan kasvillisuus on monimuotoisempaa kuin puistokäytössä olevien viheralueiden. Tutkimuksissa on löydetty yhteys esimerkiksi kaupunkipihojen vaihtelevamman lajiston ja kaupunkieliöstöjen menestyksen suhteen. Siirtolapuutarhan voi nähdä vastaavan kaupunkipihaa jos verrataan nurmivaltaiseen puistoon; jokaisen palstan omat kasvivalinnat tukevat ruokailu- ja lisääntymispaikkojen muotoutumista pieneliöstöstä isommille kaupunkieläimille. (Kalpala 2019, 32.)

Siirtolapuutarhojen etu siisteihin ja avariin puistoihin verrattuna eläinlajiston monimuotoisuuden kannalta on niiden pienipiirteisyys. Erilaisia biotooppeja löytyy vierekkäisiltä palstoilta paljon, vanhoista hedelmäpuista risukasoihin, eri vuodenaikoina kukkivista kasveista ihmisten luomiin suojiin kuten hyönteishotelleihin, siilien talvehtimislaatikoihin ja linnunpönttöihin. Olisikin todella mielenkiintoista verrata esimerkiksi juuri Kupittaaan siirtolapuutarhan ja viereisen puiston lajirikkautta! (TS 9.12.2018.)

Kaupunkieliöstön lisäksi monimuotoisemmasta luonnosta hyötyvät myös kaupunkilaiset. Erilaiset viheralueet yhdessä muodostavat verkoston millä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, niin fyysiseen kuin henkiseenkin (Väre & Krisp 2005, 7). Aineistossa Kupittaaan alueen erilaisten viherympäristöjen tärkeys tunnustetaan ja toivotaan ettei aluetta rakennettaisi täyteen.

Tämä on Kupittaaan keuhkot yhdessä ruotsalaistalojen ja pallokenttien kanssa. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Merkillistä on se, että liikenne ei häiritse tätä idylliä. Läheinen Kupittaaan puisto on puustoinen ja nurmikoineen aivan yhtä tärkeä meille turkulaisille. Kumpikin muodostavat ilmastoa puhdistavan ja saasteita sitovan puuston, josta on hyötyä myös äskettäin paikalle nousseiden kerrostalojen asukkaille. He tuskin kaipaavat asfalttia ympärilleen elävän kasvillisuuden sijasta. (TS 14.11.1999.)

Spilková ja Vágner (2016) ovat havainneet tutkiessaan Prahan siirtolapuutarhoja, että niiden puolustajat usein käyttävät termiä “kaupungin keuhkot” ja tarkoittavat sillä puutarhan hyötyjen leviävän myös muille kuin viljelijöille. Siirtolapuutarhojen on huomattu tarjoavan monenlaisia ekosysteemipalveluja; ne säätelevät paikallisesti kosteutta sekä lämpötilaa, vähentävät melua ja niiden puut auttavat torjumaan kaupunkisaarekeilmiötä. Kaupunkisaarekeilmiö syntyy, kun kaupungeissa korvataan luonnollisia materiaaleja keinotekoisilla materiaaleilla mitkä imevät runsaasti lämpöä. Kaupunkipuistojen ja siirtolapuutarhojen kasvusto ja erityisesti puut tarjoavat varjoja lämpöä vastaan ja haihduttavat kosteutta takaisin ilmaan.

Kaupunkipuistot koostuvat usein isoista nurmialueista vastakohtana kaupunkimetsille ja siirtolapuutarhoille. Mona Kalpalan Pro gradu-tutkielmassa nurmikoista käytetään sanaa “tausta”, joka kuvaa laajojen nurmialueiden tehtävää yleisissä ja yksityisissä vihertiloissa; harvoin nurmikko istutetaan mihinkään vain nurmikon itsensä tähden, vaan se mahdollistaa muiden toimintojen esiin tuomisen tai toimimisen nurmen päällä. Hyvin hoidettu nurmikko istutusten, taiteen tai urheilun taustana viestittää säntillisyyttä, mutta ei tutkimuksen mukaan tarjoa ihmisille niitä aistiärsyksiä mitä luonnossa oleskelulta odotetaan. (Kalpala 2019, 25.) Siirtolapuutarha tarjoaa siis monimuotoisemman aistikokemuksen vierailijoilleen kuin viereisen Kupittaaan puisto laajoine, toiminnallisine nurmialueineen ja toimii jonkinlaisena vastinparina ylempää ohjatulle säntillisyydelle.

Korkeampi kasvillisuus siirtolapuutarha-alueella luo elinympäristöjä erilaisille eläimille. Kupittaaan siirtolapuutarha tekee käytännön työtä kaupunkiluonnon monimuotoisuuden hyväksi. (TS 16.5.2017.)

Siirtolapuutarha on myös ekosysteemipalvelu kaupungissa tarjoamalla kuumuutta puskuroivan puuston ja hulevesiä imeyttävän alueen. Ilmastonmuutoksen myötä kesien odotetaan muuttuvan kuumemmiksi ja sademäärien nousevan. Tulevaisuuden maankäytössä näihin asioihin joudutaan luultavasti kiinnittämään entistä enemmän huomiota, joten keskusta-alueita ei voi tiivistää loputtomiin asutuksen hyväksi. Myös mielipiteissä nostetaan esiin yhteys kaupunkialueen tiivistämisen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen välillä.

Luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä uutisoidaan suurin otsikoin, ja esimerkiksi pölyttäjähönteisten väheneminen on jo hyvin tunnettu todellinen uhkakuva. Ongelmat - ja samalla niiden ratkaisut - sysätään kuitenkin mielellään vaikkapa kaukaisten sademetsävaltioiden tai tehomaatalouden niskoille. Kuitenkin pienemmässäkin

mittakaavassa tehtävillä ratkaisulla voi olla paikallisesti suuri merkitys. Veikkaan, että reippaileva kaupunkilainen kuulisi Kupittaalla keväisellä kävelylenkillään vähemmän niin hyönteisten surinaa kuin linnunlauluakin, jos siirtolapuutarha korvattaisiin yleiskaavassa “keskustatoimintojen alueella”. (TS 9.12.2018.)

6. Eletty tila siirtolapuutarhassa

Eletty tila hahmottuu aineistossa erityisesti siirtolapuutarhan käyttäjien haastatteluissa. Henkilöt, tässä tapauksessa viljelijät, jotka toimivat fyysisessä tilassa ilmaisevat toiminnallaan arvojaan, muodostavat identiteettiään toiminnan kautta ja kiinnittyvät tiettyyn paikkaan. Aineistossa paikassa tapahtuva toiminta jakaantuu selvästi yksityisempään ja julkisempaan toimintaan. Sen tähden olen jakanut erilaiset toiminnat kolmeen eri osaan: yksityiseen, puolijulkiseen ja julkiseen toimintaan. Tämä noudattelee yleisesti käytettyä jakoa esimerkiksi kaupunkitilojen käytössä. Tekemällä nämä erilaiset eletyn tilan muodot näkyviksi voidaan ymmärtää paikan tuottamia merkityksiä sen eri käyttäjäryhmille. Lefebvren teoriassa eletty tila on yksi kolmesta tilan ilmenemisnuodosta. Se on sosiaalisen elämän tila mitä kutsutaan myös nimellä “lived”. (Lefebvre 1991, 33, 38–39.)

Etnografiassa jossakin fyysisesti sijaitsevaa aluetta kutsutaan tilaksi. Tila on käsitteenä neutraali kun taas paikka on aina konstruoitu jotenkin. Kulttuurinen ja sosiaalinen toiminta tekee tilasta paikan. Paikka on elettyä ja koettua tilaa, ja siellä ruumiillistuu ihmisen kokemus maailmasta. Michel de Certeau [1984] mukaan paikat ja kokemukset kytkeytyvät yhteen niin että niitä voi olla vaikea erottaa; paikassa on aina myös jokin toinen paikka. (Granö 2013, 68.) Paikka muotoutuu toiminnan kautta ihmiselle merkittäväksi, mutta paikan merkitykset voivat erota suurestikin eri ryhmien välillä. Joillakin ihmisryhmillä on toisiin paikkoihin vahvempi suhde ja toiminta jossain tilassa voi olla muodostamassa ryhmien ja yksilöiden identiteettiä sekä henkilöhistoriaa. Kupittaalla erityisesti viljelijät ovat ryhmä, jolla oletettavasti on paikkaan merkityksellisempi side kuin viereisen marketin asiakkailta, vaikka nämäkin asioisivat läheisyydessä viikoittain. (Lento & Olsson 2013, 12; Junkala 1999, 22.)

Kaupunkitilassa on paljon näkymättömiä rajoja, joiden puitteissa erilaiset alueet rajautuvat julkisiin, yksityisiin ja puolijulkisiin tiloihin. Harva tila on pelkästään mitään edellä mainituista. Siirtolapuutarhamökin sisätilat ovat usein yksityisiä. Palstakin on yksityinen mutta katseelle avoin myös ulkopuolella kulkeville, joten se määrittyy puolijulkisena. Siirtolapuutarhan käytävät ovat julkista tilaa, mutta käytännössä hyvin erilaista julkista tilaa kuin vaikkapa puutarhan ulkopuolinen katu. Siirtolapuutarha on fyysisesti aidattu, erillinen alueensa joten sinne kulkeminen vaatii näkymättömän rajan ylittämisen uuteen tilaan. Erilaisilla tiloilla on usein myös näkyviä rajoja: aitoja, portteja tai seiniä. Jotkin rajat ovat fyysisiä, mutta eivät toimi esteinä vaan ennemminkin vinkkeinä tilojen erilaisista funktioista kuten pinnanmuodot, erilaiset pintapäälysteet, tai tilojen

käyttömuodot. (Junkala 1999, 21–22.) Tarkastelen seuraavaksi Kupittaaan siirtolapuutarhaa sekä yksityisenä, puolijulkisena että julkisena elettyinä toiminnan tilana sillä tavoin kuin se aineistossa näyttäytyy.

6.1. Toiminta yksityisissä tiloissa

Siirtolapuutarhan yksityisiä tiloja edustavat puutarhamökit. Seinät, katto, ovi ja ikkunat rajaavat fyysisesti tilan pois muiden silmistä. Viljelijän oma, aidalla ja mahdollisesti portilla rajattu puutarhapalsta on myös yksityistä tilaa, mutta katseelle alttiina toimii myös puolijulkisena tilana mihin ohikulkija saattaa fyysisesti poiketa. Nämä tilat ovat palstan omistajan käytössä, mutta kutsuttaessa sekä palstaa että mökkiä voivat käyttää myös muut palstalaiset tai omistajan vieraat. Yksityisissä tiloissa tapahtuva toiminta tiivistyy aineistossa neljään osa-alueeseen: viljelytoiminta, palstalla tapahtuva rakentaminen, arkea ylläpitävät toiminnat kuten syöminen ja nukkuminen sekä minkä tahansa tekeminen.

Haastatteluaineiston 18 haastattelusta kaksitoista kertoo suoraan viljelevänsä joko koriste- tai hyötykasveja ja harrastavansa palstallaan viljelyä tai puutarhanhoitoa kuten haravointia ja puiden ja pensaiden leikkuuta. Haastattelujen ajoittuminen huhtikuuhun on mahdollisesti saanut haastatellut mainitsemaan juuri kevääseen ajoittuvia töitä.

Lumien sulamisesta eteenpäin alueella riittää työtehtäviä omenapuiden leikkauksesta haravointiin. Puutarhassa tulee vietettyä aikaa aina lokakuulle asti. Aika puutarhassa menee pääsääntöisesti työtä tehdessä. (MUSE/spa/25, Paula.)

Erytyisesti keväisin haravointi on isossa roolissa, samoin mahdollisten istutusten laitto ja hoito. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Viljelytoiminnasta kerrotaan niistä kasveista mitä itse on valittu palstalle:

Viljelen muuan muassa perunaa, sipulia, valkosipulia, persiljaa, parsakaalia, maa-artisokkaa, papua, pinaattia, kaalia jne. (MUSE/spa/25, Pirkko.)

Aineistossa näkyy hyötykasvien rinnalla koristekasvien viljely:

Haastateltava kasvattaa omalla palstallaan lähinnä erilaisia kukkia, yleensä perennoja. Hän vaihtelee niitä ja toisaalta samat kasvit ovat vuodesta toiseen. (MUSE/spa/25, Elina.)

Olen hankkinut tänne myös ruusuja, köynnöksiä, vadelmia, perunia, viljelylavan, missä kasvaton yrttejä ja sipulia. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Mökin remontoinnista, laajentamisesta tai jopa kokonaan uuden majan rakentamisesta kertovat melkein puolet haastatelluista:

Rakennusta haastateltava on muokannut muuan muassa tekemällä terassille lasituksen ja puhkaisemalla ulko-oveen ikkunan, jota koristaa värillinen lasi. Hän on rakentanut palstansa takapihalle myös varastorakennuksen. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Mökissä olen muuttanut verantaa. Talveksi olen teettänyt valeikkunat. (MUSE/spa/25, Pirkko.)

Vaikka Kupittaaan alue on ollut pitkään lopetusuhan alla, uskaltavat viljelijät silti panostaa pieniin mökkeihinsä.

Omalla tontillaan hän on muokannut mökkiä paljon. Kun hän osti palstan, mökin reunoille oli tehty kukkapenkkejä, jonka johdosta mökin alimmat laudat olivat mädäntyneet. Ne siis jouduttiin vaihtamaan. Lisäksi hän rakensi vajan mökin taakse, sinne hän saa laitettua esim. suksia suojaan. - - Mökin sisälle Kirsti on tehnyt makuutason paneeleista, jotka hän sai omasta taloyhtiöstä purettavasta saunasta. Samaisen saunan penkeistä hän teki vajaan ovet. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Jopa täysin tuhoutuneita mökkejä on rakennettu uudelleen:

2006 mun äitini poltti mökin. Siinä ei ollut vuoteen mökkiä lainkaan, hän oli vanha ja huonokuntoinen. Kysyin, laitetaanko mökkiä enää ja hän sanoi, että joo. Siinä yhteydessä mä sanoin, että jos mä täällä käyn, ni tänne tulee mehiläiset myös. Tämä on siit asti ollu. (MUSE/spa/25, Esko.)

Siirtolapuutarhamökin Matti on rakennuttanut kokonaan uudelleen, vanha purettiin. (MUSE/spa/25, Matti.)

Siirtolapuutarha ei ole käyttäjilleen vain viljelypaikka. Haastateltavat kertovat myös muista toiminnoista, jotka antavat palstasta kuvan yhtenä heidän arkensa paikoista missä syödään, nukutaan ja harrastetaan.

Kirsti on tuonut kiukaan palstalle, johon on yhdistetty vesiputki tai vesiastia. Näin hän saa lämmintä vettä ruoantekoon. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Evästä on mukana. Se pysyy kylmänä styroksilaatikossa. (MUSE/spa/25, Matti.)

Vaikka mökit ovat pieniä toimivat ne joillekin kesäasuntoon verrattavana yöpymispaikkana:

Kun yöt ovat riittävän lämpimiä, asun täällä koirani kanssa. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Teen käsitöitä ja askartelen. Tavallisesti tulen aamulla kello 10-11 ja lähdän illalla noin puoli kymmenen aikoihin. Välillä olen yötä täällä mökissäni. (MUSE/spa/25, Pirkko.)

Osa vastaajista kertoo puutarhan olevan paikka mihin voi tulla tekemään mitä vain. Näissä vastauksissa siirtolapuutarha näyttyy paikkana missä voi puuhata ja saada liikuntaa tai mahdollisuuden mukaan vain olla. Siirtolapuutarha on siis tila, joka ei ennalta määrää toimintaa, vaan se tarjoaa vapauden itse päättää tekemisestä. Toiminta siirtolapuutarhassa aiheuttaakin haastatelluille rentoutuksen, virkistymisen ja rauhallisuuden tunteita. Monessa aineiston vastauksessa mahdollisuus olla ulkona ja lähellä luontoa mainitaan tärkeänä asiana.

Täällä saa liikkua, ropsuttaa ja olla ulkona. (MUSE/spa/25, Pirkko.)

Hilkka vastaa pitävänsä tontilla touhuamisesta. "Saa tehdä jotain." hän selittää ja kertoo lapsesta saakka tottuneensa kaikenlaiseen ulkona puuhasteluun. (MUSE/spa/25, Hilkka.)

Kupittaalla on luontoa ja puuhastelua. (MUSE/spa/25, Matti.)

Ulkoilu ja luonnon läsnäolo antavat viljelijöille virkistymisen tunteen:

Tämä on minulle sellainen ulkoilu- ja kuntoilupaikka. Ja myös keidas mihin tulla virkistäytymään. (MUSE/spa/25, Aune.)

Eija kertoi, että monet tekevät palstoillaan paljon töitä, mutta hän nauttii enemmän rauhallisesta kasvun ihailusta ja luonnossa rentoutumisesta kuin kovasta puutarhatyöstä. (MUSE/spa/25, Eija.)

Olen kirjoittanut kaupungin suunnitteluryhmässä ehdotuksia siitä, miten oleskelu luonnossa olisi hyväksi kaikille, koska purkaa stressiä. Tässä minun pihassa näkee luontoa, minulla on tuolla siilin ruokintapaikka ja kesällä ruokin perhosia hedelmillä, joita ostan kaupasta ja laitan päälle hunajaa. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Virkistäytymisen lisäksi vastaajat mainitsevat toiminnan ja oleskelun siirtolapuutarhassa aiheuttavan rentoutumisen, rauhan ja vapauden kokemuksia:

Kupittaasta on muodostunut hänelle henkireikä, rauhallinen paikka jonne voi tulla vaan olemaan. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Vapaudesta ja rentoutumisen mahdollisuudesta. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Tämä on myös mielenterveydelle tärkeä juttu, kun penkoo maata ja seuraa kasvua. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Hänen mukaansa kokonaisuus on parasta, siellä on rentouttavaa ja rauhoittavaa. (MUSE/spa/25, Mari.)

Jensen ja Sørensen (2020) ovat tutkineet tanskalaisia siirtolapuutarhaviljelijöitä ja heidän tutkimuksessaan juuri vapaus tunteena nousi keskiöön. Toiminta siirtolapuutarhassa edusti usein

vapautta jostakin ja vapautta tehdä puutarhatyö silloin kun itselle sopii. Vaikka puutarhakin vaatii työtä, kuvasivat viljelijät palstaansa keitaaksi tai pakopaikaksi.

Myös Kupittaaan viljelijät ilmaisevat vastauksissaan puutarhan olevan myös paljon muuta kuin puutarhatyötä, esimerkiksi henkistä hyvinvointia:

Henkinen hyvinvointi pitäisi huomioida myös ja sikäli nähdä siirtolapuutarhan merkitys. (MUSE/spa/25, Elina.)

Siirtolapuutarhatoimintaa heijastellaan myös vastapainona arkiympäristön toiminnalle ja varsinkin luonnon merkitys korostuu:

Täällä saa kuntoilua. En pidä mistään pakotetusta liikunnasta, joten täällä olon jälkeen ei tarvitse mennä kuntosalille. Kaipaan ulkona olemista, koska kerrostalossa oleminen välillä ahdistaa. Tutut ihmiset ympärillä luovat turvallisuuden tunnetta, jota arvostan täällä. (MUSE/spa/25, Pirkko.)

Palsta tarjoaa tekemistä, rauhaa, luonnonläheisyyttä ja fyysistä työtä. (MUSE/spa(25, Eija.)

Osalle palstaelämä vertautuu kesämökkiin. Siirtolapuutarhassa on mahdollisuus kokea toisenlaista arkea kuin kerrostalossa tai ilman omaa pihaa.

Haastateltava ei omistanut omaa mökkiä tai omakotitaloa, joten hän viettää joka vuosi viisi kuukautta siirtolapuutarhassa, viettäen siellä myös öitä. Erityisesti hän pitää viljelystä, mitä hän harrasti myös asuessaan aiemmin omakotitalossa. Haastateltava koki viljelyn elähdyttävänä harrasteena, ja parempana tekemisenä kuin esimerkiksi parvekkeella istumisen. (MUSE/spa/25, anonymi.)

Palsta tuntuu kuin kesämökiltä keskellä kaupunkia, ja haastateltava toivoo kovasti jatkoa siirtolapuutarhan toiminnalle. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Aimo kertoo asuvansa kerrostalossa, jonka vuoksi hän kokee mökin pihan tärkeäksi. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Omaa rentoutumista, tämä on kuin laajennettu parveke, oma maatila. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Yksityinen toiminta siirtolapuutarhassa on omaehtoista, vapaamuotoista ja antaa viljelijöiden oman kokemuksensa mukaan heille terveyshyötyjä arkisen hyötyliikunnan että stressiä purkavan rentoutumisen muodossa. Samanlaisia tuloksia ovat saaneet Soga ja muut (2017) tutkiessaan Tokiossa siirtolapuutarhaviljelijöitä ja verrokkiryhmää. Tulosten vakioinnin jälkeenkin siirtolapuutarhassa aikaansa viettävät ikäihmiset kokivat oman fyysisen ja henkisen terveytensä paremmaksi kuin ne joilla ei ollut siirtolapuutarhaharrastusta. Synä paremaan terveyteen tutkijat pitivät luontokontaktia, suurempaa vihannesten kulutusta, palstaviljelyn tarjoamaa sopivaa

kuntoilua sekä sosiaalista kanssakäymistä muiden palstalaisten kanssa joka vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Soga ja muut 2017, 9; van den Berg 2010.) Ulrichin ja Parsonsin [1992] mukaan nykyään ihmiset saavat ympäristöstään niin paljon aistiärsykyitä, että oleskelulla luonnonympäristöissä on havaittu olevan rauhoittava ja stressiä lievittävä vaikutus. Myös puutarhassa puuhailu tasapainottaa. (Latvakangas 2007, 31–32.) Masennuspotilaiden hoidon yhteydessä on havaittu, että jopa pelkkä kuva luonnosta vähentää stressiä. Itse toimimalla puutarhassa vaikutus ulottuu mielen lisäksi fyysiseen kuntoon. Puutarhaa hoitaessa ihminen voi itse kontrolloida tekemistään ja on selvässä syy-seuraus-yhteydessä tapahtumiin; kasveja kasvatettaessa ollaan tekemisissä fyysisten, konkreettisten, ihmisen kokoisten hallittavien asioiden kanssa. Ravintokasveja kasvattamalla ihminen myös tulee näkyväksi osaksi pitkää ketjua, missä pienestä siemenestä saadaan omalla ruokaa pöytään (Latvakangas 2007, 34 ja Erja Rappen [2005] mukaan.)

6.2. Toiminta puolijulkisissa tiloissa

Puolijulkisia tiloja siirtolapuutarhassa ovat viljelijöiden palstat sekä yhteiset alueet. Palstat ovat myös yksityisiä, mutta vieraiden ylittäessä niiden rajat toimivat ne myös puolijulkisina tiloina. Siirtolapuutarhan yhteiset tilat ovat tilanteesta riippuen julkisia tiloja, mutta silloin kun toiminta on puutarhan sisäpuolelta organisoitua ja vain yhdistykseen kuuluville avointa on mielestäni perusteltua puhua puolijulkisesta toiminnasta. Puolijulkinen toiminta jakaantuu yhdessäoloon, auttamiseen sekä yhteisiin vastuisiin ja tehtäviin kuten talkoisiin.

Yhteiset talkoot olivat aina mukavia haastateltavan mielestä. Yleensä niitä oli vuoden aikana kolmesta neljään; kolme pakollisia kaikille ja yksi vapaaehtoinen. Juhannukseen mennessä kaiken piti yleensä olla kunnossa siirtolapuutarhassa. Haastateltava oli talkoiden aikaan usein keittiössä auttamassa. Heitä oli yleensä siellä samaan aikaan kolme naista. Leipomuksia tehtiin usein tarkoituksella liikaa ja ylimääräiset myytiin palstalaisille. Näin yhdytys sai kerättyä rahaa. Joskus on ollut avoimia ovia, jolloin leipomuksia ja kahvia on myyty myös muille. (MUSE/spa/25, Elina.)

Talkoot ovat hyvä esimerkki puolijulkisesta toiminnasta. Talkoita järjestetään ainakin kolme kertaa vuosittain ja kaikkien pitää osallistua niihin.

Aimo kokee talkoot tärkeiksi ja pyrkii osallistumaan niihin mahdollisuuksiensa mukaan. Jos hän ei pysty osallistumaan varsinaisiin talkoisiin hän pyrkii tekemään osuutensa muina aikoina. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Kolme kertaa vuodessa on talkoot, keväällä ja syksyllä ja joskus siinä välissä. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Talkoilla varmistetaan yleisten alueiden siisteys ja viihtyisyys sekä viestitetään vierailijoille alueesta pidettävän huolta.

Hänellä on vastuullaan puutarhan työkalujen hoitoa, ja yhdessä muiden puutarhalaisten kanssa he kunnostavat ja pitävät huolta palstoista, joita niiden omistajat eivät kykene hoitamaan. Jos näin ei toimittaisi, se antaisi vääränlaista ja rapistunutta kuvaa puutarhasta. Yhdessä puutarhasta huolehtiminen on hyvää vapaa-ajan viettoa. (MUSE/spa/25, anonyymi 3.)

Talkoiden lisäksi melkein puolet vastaajista toimii siirtolapuutarhan hyväksi olemalla puutarhan hallituksessa tai tekemällä yhteistyötä 4h-yhdistyksen tai muiden tahojen kanssa.

Meillä on paljon yhteistyötä paikallisten yhdistysten kanssa, olen itse toiminut Kupittaaan siirtolapuutarhan hallituksessa. Haluan inspiroida nuoria myös osallistumaan viljelyyn. Nuoret voisi esimerkiksi vuokrata lavan ja tulla viettämään kesää. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Erilaisiin pieniin hommiin osallistun. Vessan siivous on oma tapani auttaa ja olen osallistunut moniin yhteisiin juttuihin, kuten siirtolapuutarhan oman puun “pukemiseen” Aurajokirannassa. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Olen hallituksessa, siellä äänestetään ja tehdään päätöksiä, saadaan uusia ideoita. Sitä kautta tulee vaikuttamisen mahdollisuus, ja pystyy tekemään ehdotuksia, esimerkiksi maalausta, remonttia ja ilmoitustaulun tekeminen. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Yhteisen toiminnan kautta viljelijät muodostavat toisilleen tutun naapuruston.

Naapurit ovat tuttuja, joten kohtaamiset kuluvat arkeen. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Naapurin Pirkon kanssa on mukava jutella, naapurien kanssa ylipäättänsä vaihtaa kuulumisia. (MUSE/spa/25, Matti.)

Muiden viljelijöiden läsnäolo ja tutuus luo yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa alueella viljelevien turvallisuuden kokemusta.

Pieni alue, täällä tuntee ihmisiä, yhteisöllisyys. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Täällä on hyvä henki ja tämä on turvallinen paikka. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Tiiviistä yhteistyöstä ja pienestä alueesta huolimatta omassa rauhassakin saa olla jos niin haluaa.

Täällä arvostetaan muiden yksityisyyttä, huudellaan aina saako tulla ennen kuin avataan portti. Viime aikoina on ollut paljon erilaista toimintaa palstaviljelijöiden kesken. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Myös auttamista esiintyy sekä annettuna että vastaan otettuna.

Haastateltavan mukaan apua on aina saanut tarvittaessa. Miehet ovat aina olleet avuliaita puutarhassa ja auttaneet. - - Elina pitää alueen yhteishenkeä hyvänä ja kehuu ystävällisiä naapureita, joilta on saanut apua, loukkaantuneen käden vaikeuttaessa palstanpitoa. (MUSE/spa/25, Elina.)

Mikäli kaikkea ei jaksaisi itse, saa naapureilta kyllä apua. (MUSE/spa/25, Hilikka.)

Hän itse on tehnyt paljon töitä myös muiden tontilla. - - Autetaan muiden palstoilla. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Yhdessäolo muodostuu arkisten kohtaamisten lisäksi myös viljelijöiden vieraiden ja naapureiden kanssa vietetyistä juhlista.

Yhteisiä yhdistyksen illanviettoja on kuitenkin järjestetty ja jotkut viettävät juhliiaan ja syntymäpäiviään omilla palstoillaan tai yhteistiloissa. (MUSE/spa/25, Elina.)

Joskus grillataan, kun tulee ystäviä käymään, ja silloin nautitaan vaikka pullo viiniä. (MUSE/spa/25, Matti.)

Puolijulkista toimintaa leimaa sosiaalisuus ja yhteisöllisyys. Kun yksityisestä toiminnasta saadut hyödyt ovat lähinnä yksilöä koskevia hyvinvointihyötyjä, on puolijulkinen toiminta toisiin yksilöihin ja toimijoihin kohti kurottavaa. Sosiaalinen ulottuvuus ja yhteisöllisyys tulevat näkyviksi näissä toiminnoissa. Annetaan apua sitä tarvitseville, hoidetaan asioita yhdessä ja ymmärretään siirtolapuutarhan oleva yhteisö joka hyvin toimiessaan hyödyttää koko aluetta. Soga ja muut (2017) ovat havainneet saman tutkiessaan ikäihmisten terveyttä Tokion siirtolapuutarhoissa. Viljelyn ympärille luonnostaan syntyvä sosiaalisuus, esimerkiksi viljelyvinkkien jakaminen tuo ihmisille yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteenkuuluvuus ja sosiaalinen hyvinvointi puolestaan edistävät yksilön psykologista hyvinvointia. (Soga 2017, 9.)

6.3. Toiminta julkisissa tiloissa

Julkisen tilan määritelmänä on, että sinne on kaikilla vapaa pääsy ja se mahdollistaa kohtaamisiin monenlaisten ihmisten kanssa. Kaupungeissa julkista tilaa ovat esimerkiksi tiet, aukiot, puistot sekä torit. Varsinkin kaupunkikeskustoista löytyy nykyään tiloja mitkä muistuttavat julkisia tiloja, mutta ovatkin kaupallisuutensa tähden puolijulkisia tiloja. (Wallin 2012, 18–19.) Siirtolapuutarhassa julkista tilaa edustavat käytävät ja yhteiset alueet, joilla saa kulkea vapaasti, mutta kenenkään

omalle palstalle ei saa mennä kutsumatta. Ihailu on on kuitenkin sallittu samaan tapaan kuin luonnosuojelualueillaakaan poluilta ei saa poistua tiettyyn aikaan vuodesta, mutta kaikkea ympäröivää voi silti katsella. Siirtolapuutarha on osa Kupittaaan alueen viherverkostoa yhdessä Kupittaaan puiston, ruotsalaistaloalueen sekä Vasaramäkeen ja Itäharjulle ulottuvien pientaloalueiden kanssa. Vaikka tila on julkinen, kaikki eivät aineiston mukaan tiedosta alueen olevan avoin. Kontrasti viereisen hypermarketin ja valonheittimin valaistun urheilukentän välillä on suuri. Aidat alueen ympärillä saattavat korostaa yksityisyyden mielikuvaa, joten jokainen kaupunkilainen ei välttämättä tiedä että alueella saa kulkea vapaasti. Tämä tiedostetaan puutarhalla ja alueen avoimuudesta tiedottamiseen panostetaan.

Keskuksen kehittäminen ja tutuksi tekeminen kaupunkilaisille on Eijalle tärkeää. - - Puutarha järjestää 4H-kerhon kanssa yhteistyössä esimerkiksi kahvilan kesällä ja leirejä. Siirtolapuutarha osallistuu myös ravintolapäivään. Siirtolapuutarhaa yritetään tehdä tunnetuksi myös esimerkiksi lehtijuttujen ja Facebookin kautta. (MUSE/spa/25, Eija.)

Myös erilaiset kaupunkitapahtumat kuten puutarhojen avoimet ovet tai ravintolapäivä saavat siirtolapuutarhan ojentautumaan ulospäin kohti kaupunkia.

Puutarhassa toimii 4H:n kesäkahvila tänä vuonna kolmatta kesää. Lähiseudun palvelutalojen asukkaat tekevät vierailuja puutarhaan. (TS 11.5.2017.)

Myös kävijät jotka eivät ole alueen viljelijöitä tekevät julkisen tilan elementin näkyväksi jo omalla läsnäolollaan ylittäessään rajan siirtolapuutarhan puolelle.

Kupittaaan siirtolapuutarha on olemassa kaikille kaupunkilaisille ja kaupungissa vieraileville - ei yksin viljelijöille. (TS 16.5.2017.)

Lisäksi hän muistuttaa, että turkulaisilla on vapaa mahdollisuus kulkea puutarhassa ja aika paljon ihmisiä alueella käykin. Siellä toimii kahvila ja muun muassa kirpputoreja järjestetään puutarhassa. (MUSE/spa/25, anonyymi 3.)

Vaikka siirtolapuutarha on kaikille avoin ja siellä järjestetään erilaisia tapahtumia, ovat sekä haastatellut että mielipiteiden kirjoittajat huolissaan siitä etteivät kaupunkilaiset tai päättäjät ole tietoisia asiasta.

Kupittaaan siirtolapuutarha on avoin kaikille kaupunkilaisille tulla viettämään päiväsaikaansa puutarhan yhteisillä alueilla. - - Ongelmana on, että kaupunkilaiset tuntevat alueen huonosti, eivätkä huomaa vierailu paikalla - kaikkein huonoimmin päättäjämme. (TS 11.5.2017.)

Nykyään päiväkotiryhmät sekä vanhukset vierailevat puutarhassa, mutta muitakin voisi ja saa käydä. (MUSE/spa/25, Kirsti.)

Siirtolapuutarhan julkisessa tilassa tapahtuvat toiminnot tavoittavat erilaisia ja eri-ikäisiä käyttäjäryhmiä. Päiväkotiryhmiä on puutarhalla vierailut ennenkin, mutta 2019-2021 Kupittaalla toimi *Multaa ja mukuloita*-hanke, minkä ansiosta Kupittaa sai Kansainvälisen siirtolapuutarhaliiton sosiaalisen toiminnan diplomin maaliskuussa 2020. Päiväkotiki Sateenkaari Koto vuokrasi kolmeksi kesäksi mökin alueelta ja lapset ovat päivittäin käyneet hoitamassa puutarhaansa. (Www8; www9.)

Yhdellä päiväkotiryhmällä on siellä oma tontti, ja 4H-kerholaiset ylläpitävät kahvilatoimintaa pari kertaa viikossa. Puutarhassa vaihdetaan taimia ja pidetään kirpputoreja - toiminta on siis monimuotoista leveällä rintamalla. – - Puutarha sai hiljattain myös diplomin Kansainväliseltä Siirtolapuutarhaliitolta nimenomaan sosiaalisten aktiviteettien johdosta. - - Kaupungille Kupittaaan siirtolapuutarhan säilyttäminen tarjoaa taloudellista hyötyä, kuten säästöjä terveydenhuollossa, ikääntyneen väestön palveluissa ja julkisen tilan hoidon kustannuksissa. (TS 10.6.2020)

Julkisen tilan toiminnot ovat myös osin sosiaalisia, esimerkiksi yhteisiin tempauksiin kuten avoimiin oviin osallistuminen. Julkisenä, kaikille avoimena viheralueena siirtolapuutarha tarjoaa kaupungille viheralueen hoitoon liittyviä säästöjä, mutta terveydelliset ja virkistykelliset hyödyt ovat silti kaikkien kaupunkilaisten saatavissa.

Kupittaaan siirtolapuutarha ei aiheuta kaupungille merkittäviä kustannuksia. Päinvastoin kaupunki saa lähes ilmaisen keitaan. (TS 21.5.2000.)

Siirtolapuutarha julkisena tilana pystyy tarjoamaan tilaa oppimiseen ja erilaisiin tapahtumiin. Toki tilan ja materiaalisuuden rajat määrittävät minkälainen toiminta siirtolapuutarhassa on mahdollista. Osa toiminnoista on päällekkäisiä; sekä yksityisiä että puolijulkisia tai puolijulkisia ja julkisia. Kaupunkitilassa siirtolapuutarha muotoutuu paikkana edellä mainittujen toimintojen kautta käyttäjilleen merkitykselliseksi.

6.4. Eletystä tilasta paikaksi

Erilaiset tilat luovat mahdollisuuksia erilaisille toiminnoille. Materiaalin rajoissa toimiminen jättää ihmiseen aistijälkiä havaintojen, kokemusten sekä ruumiillisen liikkeen kautta. Näiden kokemusten kautta syntyy paikan kokemus ja se muodostuu osaksi identiteettiä. Siksi merkityksellisiksi muotoutuneet paikat ovat merkityksellisiä; identiteetin muodostajina ne heijastavat identiteettiä eli

itseä ja ruumiillisen toiminnan kautta paikassa vahvistavat tuota kokemusta. (Forss 2007, 93–96.) Kun paikassa toimitaan, siellä muotoutuu juuri sinne paikkaan sitoutunutta kulttuuria. (Granö 2013, 70.) Toiminta siirtolapuutarhassa tuottaa siis siirtolapuutarhakulttuuria joka sisältää kappaleessa käsitellyt toiminnot. Paikkana siirtolapuutarhan sosiaalinen ulottuvuus muodostuu kaikesta ihmistoiminnasta ja sen muodostamasta verkostosta, niin vakituisista käyttäjistä kuin vierailijoista. Rikas sosiaalinen ulottuvuus puolestaan muodostuu sellaisissa tiloissa ja rakennuksissa jotka sallivat monenlaista toimintaa, eli Forssin (2007) mukaan anteliaisuutta. Varsinkin kaupungeissa paikat missä voi toimia monella tavalla muodostuvat anteliaiksi, mutta sellaisia ei usein suunnitella. Siirtolapuutarha pystyisi muuntautumiskykynsä tähden palvelemaan juuri anteliaana paikkana eli tarjoamaan tilaa odottamattomalle ja monimuotoisuudelle. (Forss 2007, 98–100.)

7. Hahmotettu tila siirtolapuutarhassa

Koettu ja eletty tila ovat nykyisyydessä ja menneisyydessä muotoutuvia tiloja. Materiaalisista rakenteista ja todellisesta käytöstä muotoutuu olemassa oleva kaupunkitila. Hahmotettu tila puolestaan ei vielä ole olemassa fyysisessä maailmassa, mutta nykypäivä, historia ja olemassa olevat rakenteet vaikuttavat siihen. Siirtolapuutarhan tapauksessa alueen hahmotettu tila on kaupunkisuunnittelijoiden pöydällä tapahtuvaa tulevaisuusvisiointia. Puutarha ei ole muusta kaupungista irtonainen alue, vaan sen kohtaloa pyöritellään jo olemassa olevien rakenteiden kuten teiden ja päivittäistavaraliikkeiden sijainnin mukaan. Ennusteet kaupungin talouskasvusta, asukasmäärästä ja tarvittavista uusista asunnoista sekä toiveet kaupungin imagosta vaikuttavat siihen millainen hahmotettu tila on. Aineistossa hahmotetusta tilasta näkyy lähinnä toinen puoli: sen vastustus. Hahmotettu tila on suunnitellun kaavan mukaista käyttöä, ja se muodostaa nykyisen käytön kanssa konfliktin. Hahmotetun tilan myötä nousee esiin kysymys oikeudesta kaupunkitilaan eli kuka saa olla mukana päätöksenteossa ja ketä kuunnellaan uusia suuntaviivoja vedettäessä. Lefebvren teoriassa hahmotettu tila on nimeltään “conceived” ja se edustaa kolmesta tilasta mentaalista tilaa missä erilaisilla symboleilla ja koodeilla on iso rooli. Kaupunkisuunnittelussa nämä koodit tulevat näkyväksi esimerkiksi oikeilla toimintatavoilla suhteessa kaavoitukseen. (Lefebvre 1991, 33, 39.)

Hahmotettu tila on usein ylhäältä päin nähty kuva kaupunkitilasta. Tässä kappaleessa hahmotettu tila avaa näkymän kaupungin pitkän tähtäimen kehittämissuunnitelmaan. Siinä realisoituvat toiveet minkälainen kaupungin tulisi olla ja ketä varten kaupunkia tehdään. Hahmotetussa tilassa eletty tila törmää kaupunkitilan ideaaleihin ja suunnitelmiin. Usein hahmotettua tilaa sovitetaan ja olemassa olevaan infrastruktuuriin miettien mitä toimintoja voi tulevaisuusvision tieltä siirtää, mutta se ottaa harvoin huomioon ihmisten paikkaan kiinnittymisen tai paikkojen saamat merkitykset.

7.1. Suunniteltu tila

Yleiskaava on suunnitelma, jolla ohjataan yleispiirteisesti kaupunkiympäristön ja liikennejärjestelmien kehittämistä ja sijoittumista. Yleiskaava luo pohjan kaupungin hallitulle ja kestäväälle kasvulle sekä ohjaa tarkempaa suunnittelua. Tavoitteena on toimiva, taloudellinen ja eheä yhdyskuntarakenne. Yleiskaava sovittaa yhteen monia toimintoja, esimerkiksi asuinalueet, työpaikat, joukkoliikenteen ja virkistysalueet. Koko kaupunkia koskevan uuden yleiskaavan päämääränä on Turun aseman, vetovoiman ja kilpailukyvyyn vahvistaminen. Yleiskaavan tavoitevuosi on 2029, jolloin kaupunki täyttää 800 vuotta.

Yleiskaava suuntaa kasvua pääasiassa keskustaan ja joukkoliikenteen pääreittien varsille kaupunginhallituksen (23.11.2015 § 494) päätöksen mukaisesti. (www1, s.1.)

Turun kaupungin yleiskaava 2029:n johtoajatukseksi on tiivistyvä ja kestävä kaupunkirakenne. Noin kolmen kilometrin säteelle ydinkeskustasta ulottuvalla alueella on vuonna 2019 asunut 72 % kaupungin asukkaista ja vuonna 2017 työpaikoista 79 % sijaitsi samalla alueella. Uudessa yleiskaavassa suositaan joukkoliikennevälineitä, otetaan huomioon kaupungin kasvu sisäänpäin tiivistäen ja annetaan arvo esimerkiksi erilaisille viher- ja virkistysalueille, kaupunkilaisten viihtyvyydelle sekä talouden toimintaedellytyksille. (www1, s. 12.) Turun kaupunkistrategian yksi merkittävin tavoite on olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2029. Ilmastosuunnitelma 2029 on hyväksytty kesäkuussa 2018 ja se noudattaa yhteistä eurooppalaista mallia. Tavoitteen saavuttamiseksi uudessa suunnitelmassa painotetaan joukkoliikennetkaisuja sekä vähäpäästöisyyttä. Kaupunkirakennetta tiivistetään keskustassa sekä jo olemassa olevien reittien varsilla, jotta välimatkat pysyvät lyhyinä palveluiden, työpaikkojen ja asumisen välillä. Näin voidaan myös ympärille jääviä hiiltä sitovia metsiä jättää rakentamatta. (www1, s. 30.)

Toimiva ja lähellä sijaitseva virkistys- ja viherverkosto nähdään vetovoimaisena tekijänä asuinalueille, kaupunkilaisten hyvinvoinnille sekä myös positiivisena aspektina luotaessa Turusta kuvaa ulospäin esimerkiksi matkailijoille. Viherympäristö nostetaan selvityksessä tärkeään asemaan Turun tavoitellessa hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä. Sen nähdään toimivan parhaiten kun se muodostaa eheän verkoston keskustan puistojen, virkistysalueiden metsien ja kaupunkipihojen puuston kanssa. Kaupunkiluonnon monimuotoisuus nähdään tärkeänä suojelutavoitteena ja Turun viheralueet ovatkin monipuolinen kokonaisuus sekä luontoa että kulttuuriympäristöjä. (www1, s. 99) Vaikka viheralueita korostetaan kokonaisuutena, niin nykyaikaisen kaupunkikäsityksen mukaisesti puistot, kaupunkipihat ja virkistysalueet mainitaan erikseen, sillä ne edustavat luontoa kaupungissa erotuksena ”oikealle” luonnolle kaupunkien ulkopuolella. Luonto kaupungissa on osa suunniteltua ympäristöä niin kuin muukin kaupunkitila; sille on määritelty oma esteettinen ja funktionaalinen paikkansa sekä käyttäjäryhmänsä. (Lappi 2007, 193.) Siirtolapuutarhan paikalle suunnitellulla asuinalueellakin luvataan olevan viheralue; se tosin olisi tarkkaan suunniteltu valmiiksi käyttäjäryhmäänsä myöten ja kesytetty kaupunkilaisten käyttöön.

Yleiskaava 2029:ssä Kupittaa siirtolapuutarha on merkitty C-merkinnällä ja se sijaitsee pienomakotitalomiljöössä. Alueen merkintä tarkoittaa, että se on uusi tai olennaisesti muuttuva alue uudessa kaavassa. Suunnitelmassa tunnustetaan Kupittaa siirtolapuutarhan kulttuuri- ja

puutarhahistorialliset arvot ja sen sanotaan olevan yhteisöllisesti merkittävä sekä osa viherverkkoa. Siltikin alueen katsotaan olevan kaupunkikehittämisen kannalta niin oleellinen, että siirtolapuutarhalle suunnitellaan uutta paikkaa mahdollisesti Koroisilta ja Kupittaaan alueelle suunnitellaan asumista ja palveluja. Alueen rakentamista tukee myös sijainti toimivalla joukkoliikenneakselilla. (www1, s. 122.) Vielä vuonna 2007 tehdyssä Turun kansallisen kaupunkipuiston perustamisselvityksessä Kupittaaan siirtolapuutarha mainitaan tärkeänä osana viheraluekokonaisuutta minkä muodostavat Kupittaaan puisto ja ruotsalaistaloalue yhdessä siirtolapuutarhan kanssa ja se on kaavassa osoitettu loma- ja matkailualueeksi. Alueen viherarvo, virkistysarvo sekä puutarhahistoriallinen merkitys tunnustetaan. Lisäksi alueen kuvataan edustavan kaupunkilaista, aatteellista ja yhteiskuntapoliittista viheraluejärjestelmää. (Saarinen 2007, 41, 97–101.) Tästäkin huolimatta uusimmassa yleiskaavassa siirtolapuutarhaa ollaan siirtämässä.

Kaavaprosessissa kaupunkilaisia on kuultu moneen otteeseen. Vuoden 2014 asukaskyselyistä tuloksena oli, että tiivistä rakentamista ja laajoja virkistysalueita suositetaan (www 10, s. 21). Marraskuussa 2018 pidetyssä tilaisuudessa osallistujat saivat keskustelun lisäksi jättää post-it-lappuja kaavoitusalueiden kartoille. Siirtolapuutarhaa kommentoitiin “Kupittaaan siirtolapuutarha”-kartan lisäksi “Asuminen”, “Yhdyskuntarakenne”, “Palvelut ja elinkeinot” sekä “Viherympäristöt ja maisema” -kartoissa. Lappujen yhtenäinen viesti oli, että siirtolapuutarha on säilytettävä, kaupungin tulisi kehittää aluetta eikä rakentaa alueelle. Yksi kommentti piti puutarhaa “kamalana rötiskönä”, mutta muutoin alueen arvo ymmärrettiin ja haluttiin nostaa sitä tietoisuuteen. Yhdessä lapussa pidettiin ongelmallisena ettei siirtolapuutarha-asiasta ollut mahdollista keskustella tilaisuudessa sen jälkeen kun asiaa oli kaupungin puolelta alustettu. (www11.) Kommentti tuntuukin tiivistävän kaavoituksen, missä virkamiesvetoisesti suunnitellaan, raportoidaan ja sen jälkeen kerrotaan lopputulos ylhäältä alas ja kaupunkilaisten tehtäväksi jää pikku lappusin kommentoida asiaa. Samanlaista tiedon rakentamisen hierarkiaa ja virkamieskieltä vallan välineenä on havainnut tutkimuksessaan myös Sanna Lillbroända-Annala tutkiessaan Turun Skanssin kaupunginosan kaavoitusta vuorovaikutteisessa sparrausryhmässä (Lillbroända-Annala 2017, 113–114). Kaupunkisuunnittelu onkin usein poliittista, eivätkä asukkaat tai alueiden käyttäjät voi vaikuttaa siihen. Sosiaalinen ulottuvuus loistaa poissaolollaan kaupunkitilojen suunnittelussa, vaikka nimenomaan sosiaalinen ulottuvuus tekee kaupungeista kaupungeja; vain ihmisten kohtaamisissa syntyy ideoiden ja toiminnan verkostoja. (Forss 2007, 132; 182.)

Luonnosvaiheen lausunnot, mielipiteet ja vastineet on koottu yhteen 30.6.2020 Turun kaupungin internetsivuille. Nämä sijoittuvat kolme ja neljä vuotta myöhempään ajankohtaan kuin

siirtolapuutarhassa tehdyt haastattelut, mutta tilanne sinänsä ei ole muuttunut muuten kuin että puutarhan lopettamista on lykätty viidellä vuodella vuoden 2025 loppuun. Mielipiteensä Kupittaaan siirtolapuutarhan kaavamerkintään ovat antaneet Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntalautakunnat, Varsinais-Suomen liitto, Asukasyhdistys Kerttuli ry, Kupittaaan omakotiyhdistys ry, Kupittaaan ryhmäpuutarhayhdistys ry, Länsi-Turun asukasyhdistys ry, Meidän Turku – Vårt Åbo ry, Turkuseura – Åbosamfundet ry, Turun kaupungin vanhusneuvosto, Turun nuorisovaltuusto, sekä viisi yksityishenkilöä. (www12, s. 72.) Kaikissa mielipiteissä on kuultavissa yksimielisyys siitä, että siirtolapuutarha on säilytettävä viheralueena sen historiallisten, ekologisten ja sosiaalisten kerrostumien vuoksi. Alueen roolia kaupunkiekologian monimuotoisuuden lisääjänä sekä maisemallisesti korostetaan. Kupittaa ei pidetä rakentamiseen soveltuvana maaperän savipatjan vuoksi, joka voisi liikkeellään vaikuttaa alueen muihin pientaloihin. Alueen hyöty- ja virkistyskäyttöä halutaan kehittää ja ehdotetaan siirtolapuutarhan liittämistä kansalliseen kaupunkipuistoon. Muutoinkin kaupungin odotetaan ennemminkin osallistuvan alueen kehittämiseen kuin tuhoamiseen. Lisäksi sijaintia pidetään saavutettavana monille erilaisille käyttäjäryhmille. Siirtolapuutarhan arvoa yhteisöllisyyden lisääjänä ja syrjäytymisen estäjänä korostetaan. Vain Turun nuorisovaltuusto ei kannata puutarhan säilyttämistä niillä paikoillaan viereisen tien liikennemäärien vuoksi. (www12, s. 72-74.) Mielipiteissä on nähtävillä vastineen antajien kaupunkitilalle antamia merkityksiä; sosiaalisille, yhteisöllisille ja historiallisille arvoille olisi annettava aiempaa suurempi painoarvo. Vasta kaupunkitilaan sosiaalisesti kiinnittyessään ihmiset kokevat paikat merkityksellisinä. Mikäli kaupunkitilasta puuttuvat ulottuvuudet mihin ihmiset voivat kiinnittyä, tulee tiloista “epäpaikkoja”, käyttäjilleen yhdentekeviä tiloja. (Forss 2007, 133.)

Vastineessaan kaupunki vastaa, että siirtolapuutarhan muuttaminen asumiseen on perusteltua kaupungin elinvoiman kannalta, sillä se sijaitsee joukkoliikenneakselilla minkä varrelle voisi sijoittaa asumista. Puutarhatoiminnalle luvataan selvittää uutta sijoituspaikkaa niin, että toiminta voisi olla aiempaa laajempaa. (www12, s. 74.) Jokaisella paikalla on kuitenkin oma historiallinen ja sosiaalinen ulottuvuutensa; sama tila siirrettynä toisaalle ei koskaan voi olla sama vaan eri paikka, sillä se saa uusia ja erilaisia merkityksiä toisaalla. (Forss 2007, 140.) Kaupungin aie siirtää siirtolapuutarhatoiminta on esimerkki karttaa varten rakentamisesta; kun suunnittelu tehdään ulkoapäin ottamatta alueen käyttäjiä mukaan prosessiin syntyy tiloja miltä puuttuu sosiaalinen ulottuvuus ja monimuotoisuus. Kartalla suunnittelu pyrkii hallitsemaan ympäristöä. (Forss 2007, 147–148; 169.) Kaupunkitilan muutosta perustellaan sen tekemisellä vetovoimaiseksi potentiaalisille käyttäjäryhmille ja unohdetaan tämän hetken asukkaat ja käyttäjäryhmät.

Kaupungin tiivistäminen argumenttina liittyy samaan ilmiöön; usein tavoitteena on “kaupungin vetovoimaisuuden lisääminen” eli varakkaiden veronmaksajien houkuttelu hyvälle asuinpaikoille. Tässä prosessissa usein unohdetaan jo aluetta käyttävät ihmisryhmät, varsinkin jos he eivät sovi uuteen suunnitelmaan. (Lappi 2007, 195.) Lappi (2007, 201–202) esittää että virallista kaupunkikäsitystä edustaa suunnittelusta nouseva kaupunkitila, mutta sen rinnalle tarvitaan yksityisiä puhuntoja missä nousee esiin yksilöiden tai ryhmien suhde paikkoihin; kaupunkitilat mihin he ovat sosiaalisella toiminnallaan luoneet merkityksellisiä paikkoja vaikkeivät ne näyttäytyisikään sellaisina virallisessa puheessa. Virallisen kaupunkikuvan ulkopuolelle jäävät paikat ja niiden merkitykset tulee myös tuoda näkyväksi julkiseen keskusteluun ja joskus se tapahtuu esimerkiksi mielipidekirjoitusten kautta.

7.2. Eletty tila suunnittelun tiellä

Viljelijöiden haastattelut Kupittaa siirtolapuutarhassa on toteutettu vuosina 2016-2017. Puutarhan lopettaminen on uhannut vuoden 2020 lopussa ja se on näyttänyt silloin hyvin todennäköiseltä. Kaavoitus on ollut kesken ja siihen on pyydetty kommentteja mitä edellä käsittelin. Koska haastattelut ovat olleet osa dokumentointiprojektia missä siirtolapuutarhan ympäristöä on haluttu tallettaa ennen mahdollista lopettamista, on haastatteluissa kysytty mielipidettä toiminnan loppumiseen, sen siirtämiseen muualle ja kantaa siihen mahtaako puutarha sittenkin jatkaa paikallaan. Haastatteluissa puutarhan lopettamisuhkaan suhtaudutaan varsin yksimielisesti eli kielteisesti. Vain yksi vastaaja sanoo, ettei alueella ole hänelle erityistä arvoa ja toinen kertoo olevansa niin vanha ettei häntä haittaa vaikka toiminta Kupittaalla loppuisikin (MUSE/spa/25, Elina). Toiminnalle toivotaan jatkoa ja nimenomaan Kupittaalla. Puolet ilmoittaa suoraan, ettei aio siirtyä jos toiminta loppuu ja uusi puutarha perustetaan suunnitellusti Koroisille.

En kyllä lähde enää uudisviljelijäksi. Ei tätä voi siirtää muualle. (MUSE/spa/25, Aune.)

Haastateltava uskoo, ettei yksikään puutarhan nykyisistä palstalaisista lähtisi aloittamaan uuden puutarhan perustamista jossain muualla, jos puutarha purettaisiin. (MUSE/spa/25, anonyymi 3.)

Osa ei usko puutarhan jatkuvan vaikka suurin osa toivookin sitä. Purkuinotoa ei ymmärretä, kun yhä nuoremmat ovat innostuneet kaupunkiviljelystä ja sitä myöten myös siirtolapuutarhoista uskotaan tulevan kysyntää.

Koroisille muutto olisi kauhea työ, kun pitäisi rakentaa uutta. Saisi tulla Koroisille siirtolapuutarha, mutta ei pitäisi lakkauttaa Kupittaa siirtolapuutarhaa. (MUSE/spa/25, Pekka.)

Aimo toivoo alueelle jatkoa ja remonttia. Hän uskoo myös siirtolapuutarhamökkien kysynnän kasvavan. (MUSE/spa/25, Aimo.)

Puhuttaessa siirtolapuutarhan mahdollisesta lakkauttamisesta keskiöön nousee Turun kaupungin päätöksenteko. Kupittaasta puhutaan suurena käyttämättömän mahdollisuutena minkä arvoja päättäjät eivät ymmärrä. Lakkauttamisen takana pidetään halua tehokkaampaan maankäyttöön ja tässä päätöksessä nähdään rahan puhuvan. Puutarhan jatkaminen paikallaan ei kuitenkaan maksaisi mitään; sen sijaan varmuus tulevasta saisi viljelijät kunnostamaan mökkejään ja uudetkin viljelijät uskaltaisivat lähteä mukaan toimintaan. Myös mielipiteistä löytyy uskoa sille ajatukselle, että puutarhaa ollaan lakkauttamassa puhtaasti taloudellisista syistä.

Ratkaiseeko Kupittaa kohtalon taas raha? Lienee se vaa'an yhdessä kupissa, historia ja kauneus siinä toisessa. Päättäjien pitää valita, kummassa kupissa on enemmän arvoa. (TS 24.5.2003.)

Siirtolapuutarhan lakkauttamisen takana on halu tehokkaampaan maankäyttöön alueella. Hyvä kaupunkiympäristö ei kuitenkaan rakennu pelkällä yksisilmäisellä tiivistämisellä ja rakennusneliöiden maksimoinnilla. Ihmisille on jätettävä tilaa hengittää ja sosiaalisesti ja historiallisesti ainutlaatuisia kohteita on vaalittava erityisellä huolella. (TS 7.2.2017.)

Tutkimuksessaan Prahan siirtolapuutarhoista Spilková ja Vágner (2016) ovat huomanneet, että keskustojen lähellä maan arvo on korkea ja halutuimpia ovat alueet mitkä ovat sen lisäksi lähellä viheraluetta. Kupittaa alue täyttääkin molemmat kriteerit; se on kävelymatkan päässä keskustasta ja vaikka siirtolapuutarha siirrettäisiin paikaltaan jäisi viereinen Kupittaa puisto alueelle tuomaan ihmisten kaipaamaa vihreää. Paikalle suunnitellut asunnot toisivat hyvät voitot rakennuttajilleen, sillä halutun alueen lisäksi asunnot olisivat uusia, hyväkuntoisia asuntoja vapailta markkinoilla. Siirtolapuutarhan mökkien tämän hetkinen kunto sen sijaan jättää toivomisen varaa, sillä osalla viljelijöistä on selvästi huoli siitä, ettei kaikkia mökkejä pidetä kunnossa:

Porukoiden pitäisi pitää omat palstansa kunnossa. Täällä on paljon huonokuntoisia mökkejä. (MUSE/spa/25, Esko.)

Lyhyet ja epävarmat sopimukset ovat johtaneet tilaan, missä rahan laittaminen kiinni paikkaan mistä saattaa joutua lähtemään ei tunnu järkevältä.

Siirtolapuutarhan epävarman tulevaisuuden vuoksi investoinnit, kuten kalliiden taimien ostaminen, jäävät tekemättä. (MUSE/spa/25, anonymi 1.)

Toisaalta kunnostamattomuus johtaa tilanteeseen, missä mökkien huonokuntoisuutta ja niiden aiheuttamaan rumuutta ympäristölle voitaisiin käyttää puutarhan lopettamisen yhtenä syynä.

Hän myös kertoo, että harva kunnostaa mökkiään nyt, kun siirtolapuutarhan tulevaisuus on vaakalaudalla. Jotkut silti uskaltavat rohkeasti kunnostaa palstansa mökkiä, jotta puisto näyttäisi ulospäin siistiltä. (MUSE/spa/25, anonymi 3.)

Esimerkiksi Puu-Käpylän suojelukiistassa asuntojen huonokuntoisuutta pidettiin oivana syynä purkuun: huoltoa ja korjaamista oli pitkitetty liikaa ja sen tähden uskottiin että rakennusten ja alueen arvo olisi laskenut (Kivilaakso 2013, 226). Vaikka Puu-Käpylän tapauksessa kyse oli asunnoista ja Kupittaa on verrattavissa loma-asumiseen, niin samantyyppinen itseään ruokkiva kehä on käynnissä Kupittaaalla: kun vuokra-aikaa ei ole jatkettu, ei tunnu järkevältä panostaa korjaamiseen tai kalliimpiin puutarhakasveihin. Kun tätä jatkuu vuosia, saattaa ulkopuolelle alkaa välittyä hoitamaton kuva koko alueesta, ja näin puutarhan lakkauttajat voivat vedota siihen ettei puutarhasta ja sen rakennuksista edes pidetä huolta. Osa viljelijöistä on tunnistanut vahingollisen toimintamallin ja sanoo jatkavansa täysillä niin pitkään kuin siirtolapuutarha on olemassa ja kannustaa muitakin siihen. Osa jopa käy auttelemassa niillä palstoilla missä on epäsiistin näköistä. Mieli-pidekirjoituksissa toimintaa pidetään kaupungin puolelta jopa tarkoituksellisena.

Kupittaaan siirtolapuutarhan toiminat edellytyksiä on tietoisesti nakerrettu pitämällä siirtolapuutarhan väki epätietoisuudessa puutarhan tulevaisuudesta, sekä lunastamalla mökkejä ja purkamalla niitä. Tämä härski politiikka on lopetettava. Mökkien omistajille on myönnettävä pitkät vuokrasopimukset ja kaikki toimet, joilla puutarhaa on yritetty ajaa kohti loppuaan, on lopetettava välittömästi. (TS 7.2.2017.)

Aineistossa on kuitenkin uskoa siihen, että jos siirtolapuutarhan tulevaisuus olisi vakaalla pohjalla alkaisi alueen kunnostus hetimiten:

Jos kaupungin päättäjät uskaltaisivat tehdä heti lähiaikoina rohkean kaupunkikulttuurisen päätöksen säilyttää puutarha, sen vuokralaiset uskaltaisivat alkaa sijoittaa alueen ehostukseen ja kehittämiseen. Alueella on menossa sukupolvenvaihdos. Mökkeihin ei nykyisellä aikanäkymällä kukaan uskalla sijoittaa isosti, ne rapistuvat. Mutta jos jatko olisi taattu, alkaisi huikea ehostus ja moderni entisöinti. (TS 24.5.2020.)

Siirtolapuutarhan jatkamisen ja lopettamisen keskiössä tuntuvat olevan vastakkain yksittäiset kaupunkilaiset ja kasvoton kaupunki. Eräs kysyykin:

Kuka on kaupunki? Kuka haluaa puutarhan lopettamista? Kaupunkilaiset haluavat lisää siirtolapuutarhapalstoja - lähelle! (TS 11.5.2017.)

Ratkaisun tekijä ei henkilöidy kehenkään vaan viitataan ylimalkaan “business-miehiin” ja päättäjiin sekä koviin arvoihin mitä nämä edustavat. Vastaajien mielestä Kupittaaan toimintaedellytyksiä on tarkoituksellisesti nakerrettu ja siirtolapuutarhaa yritetään poistaa kaupunkikuvasta. Puutarhan kohtaloa ei päätetä avoimessa poliittisessa päätöksenteossa vaan se on siirretty virkamiehille.

Nyt business-miehet ovat sekä Kupittaaan puiston että siirtolapuutarhan kimpussa. (TS 21.5.2000)

Turku-sopimuspuolueiden tekemä päätös ei suoraan lopeta puutarhaa, mutta on mahdollistanut sen lakkauttamisen valmistelun. Päätöksellä valtaa siirtolapuutarhan tulevaisuudesta on siirretty virkamiehille pois julkisuudesta ja avoimesta poliittisesta päätöksenteosta. (TS 7.2.2017.)

Kirjoituksissa voisi kuulla kaikuja “Turun taudista”. Termi “Turun tauti” syntyi 1980-luvulla ja sillä viitattiin alun perin 1960- ja 1970-luvuilla vanhaan rakennuskantaan kohdistunutta purkamispainetta. Turun keskustaa uudistettiin näillä vuosikymmenillä asuntojen ja liiketilojen tarpeen sekä autoistumisen myötä. Uuden rakentaminen oli rakennuttajalle edullisempaa kuin vanhan korjaaminen, ja useita arvokohteita katosi kaupunkikuvasta sillä yhtenäinen kaava ei suojannut keskusta-alueita. 1980-luvulla lehdistössä vihjattiin, että Turun keskustan kaltainen uudisrakentaminen johtuisi rakennusliikkeiden vallasta yli laillisen hallintomenettelyn. Tätä mielipidettä tuki vanhan rakennuskannan sijainti arvokkaalla tonttimaalla, mistä tiiviisti rakentamalla saisi enemmän rahaa irti (Arell 2019, 36-38). Turun tautia tutkineet väittävät kaavoitukseen vaikutetun jopa lahjuksin, ja tähän samaan ilmiöön selkeästi viitataan mielipiteissä Kupittaaan kaavoituksessa:

Pala turkulaista kulttuurihistoriaa on vaarassa. Kupittaaan siirtolapuutarhaa yritetään poistaa kaupunkikuvasta ilmeisen pontevasti. Taas kerran havaitaan, että maa, etenkin kaupunkikeskustassa tai sen välittömässä läheisyydessä maksaa liikaa, kun se kerta kaikkiaan ei tuota rakennusliikkeille ja gryndereille pätkeäkään. (TS 17.5.2000.)

Rahahan tässäkin asiassa ratkaisee. Onhan se niin paljon “kannattavampaa” antaa rakennusfirmojen pystyttää betonielementtejä sijoitusfirmojen sijoittajille kuin antaa kaupungin “vihreiden keuhkojen” vain olla ja hengittää. (TS 21.5.2000.)

Mielipidekirjoituksista välittyvä puolustautuva sävy ja ne tuntuvat aina reagoivan vasta päätöksiin. Mieleen tuleekin kysymys onko hankkeen vastustajilla oikeasti tietoa miten päätösprosessit

etenevät? Tai onko kaupunkilaisilla ylipäättään tarpeeksi tietoa esimerkiksi kaavoituksesta jotta he voisivat osallistua yhteiseen päätöksentekoon? Valta tuntuu asuvan jossain kaukana siirtolapuutarhan puolustajista. Päätäjät ovat kaukaisia hahmoja, joille lähetetään terveisiä ja purnataan päätöksistä. Paikkoja pitäisikin suunnitella sisältä päin ottaen alueen käyttäjät mukaan suunnitteluprosessista lähtien. Suunnittelussa mukana oleminen tuottaa paikkaan sitoutuneita kaupunkilaisia joilla on tunne vaikuttamismahdollisuuksistaan. Toisaalta suunnittelijat eivät välttämättä halua antaa pois valtaansa tai asukkaiden osallistuvan. Tilanteeseen olisi löydettävä kompromissi, joka ei kuitenkaan anna vain muka-osallistumisen vaikutelmaa. Mielipidepalstat eivät saa jäädä ainoaksi vaikutinkanavaksi. (Forss 2007, 160–163)

7.3. Kenellä on oikeus kaupunkitilaan?

Siirtolapuutarhan viljelijät näkevät alueensa yksityisen ja julkisen tilan yhdistelmänä. He näkevät sen voittoa tavoittelemattomana kohtaamispaikkana eri ikäisille kaupunkilaisille, joka voitaisiin ottaa kaupunkisuunnittelussa huomioon nykyistä paremmin.

Toivotan päätäjät tervetulleeksi tutustumaan Kupittaan siirtolapuutarhaan. Tämä on suuri käyttämätön mahdollisuus. Vanhukset voivat käyttää tätä virkistäytymiseen ja koululuokat oppimiseen. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Viljelijät ovat sitoutuneet paikkaan ja ovat alueella aktiivisia toimijoita, mutta silti he eivät saa olla osallisina puutarhan kohtalosta päättämiseen. He haluaisivat kehittää toimintaa, mutta heidän aktiivisuuttaan ei tunnuta palkittavan mitenkään. Kysymys on Kupittaan kohdalla siitä, kenellä on oikeus kaupunkitilaan ja kuka käyttää valtaa suhteessa siihen? Paikassa toimimisen myötä siihen sitoutuminen ja oman kaupunki-identiteetin vahvistuminen tulisi nähdä voimavarana, missä aktiiviset kaupunkilaiset mielellään kehittävät kaupunkiaan ja luovat kaupungille jopa ilmaiseksi imagohyötyä sekä tuottavat tietoa kaupunkisuunnittelun tueksi (Willman 2015, 40). Myös mitä suurempi on yksilön käyttäjäysaste tilassa, sitä suurempi on tunne omistajuudesta eli oikeudesta vaikuttaa omaan ympäristöön. Tällä ei tietenkään ole mitään tekemistä laillisen omistajuuden kanssa, vaan suunnittelijat, rakentajat, tilan käyttäjät ovat eri tavoin sidoksissa tilaan. Silti ensin mainitut yleensä saavat määrätä tilan muotoutumisesta ja muutoksista, yleensä käyttäjien kustannuksella. (Kauste 2002, 298–299.)

Vanhemmissa mielipiteissä ihmetelläänkin, miksei museo ole suojellut aluetta.

Siirtolapuutarhayhdistys voisi jopa hakea sille museoviraston suojelupäätöstä, niin upea sen historia on. Ihmettelen, ellei viime tipassa haekin. (TS 24.5.2003.)

Turun museokeskus onkin antanut toukokuussa 2015 lausunnon, missä todetaan, että

Kupittaan siirtolapuutarhalla on merkittävä kulttuurihistoriallinen arvo Turun ensimmäisenä siirtolapuutarhana, jonka erityisiin ominaispiirteisiin kuuluvat kooltaan pienet mökit sekä lähellä oleva kaupungin keskusta. Verrattaessa Kupittaan siirtolapuutarhaa muihin Suomen siirtolapuutarhoihin, voi todeta, että muiden siirtolapuutarhojen kesämajat, mökit ovat suurempia, yli 10 m² ja lisäksi ne sijaitsevat yleensä puistomaisella alueella tai huomattavasti kauempana kaupungin keskustasta.

Kupittaan siirtolapuutarhan merkittävyyttä ja ainutlaatuisuutta lisäävät juuri sen sijainti lähellä keskustaa ja sen kesämajojen pienimuotoisuus. Nämä yhdessä muodostavat alueesta omaleimaisen, vehreän pienoismaailman. Kupittaan siirtolapuutarha muodostaa lisäksi hienon kokonaisuuden yhdessä Kunnallissairaalan tien toisella puolella olevan Kupittaan ruotsalaistaloalueen kanssa, jonka rakentuminen pohjautuu 1920-luvun puutarhakaupunkiaatteen mukaiseen Kupittaan puistokylään. (www14.)

Siirtolapuutarha tarvitsisikin pelastuakseen taakseen samanlaista virkamiesvetoista koneistoa kuin se, mikä sitä tällä hetkellä kampeaa pois juuriltaan. Saadakseen kulttuuriperinnön statuksen alueen pitäisi kulkea läpi auktorisoidun perintödiskurssin, missä virallisen koulutuksen läpi kulkeneet asiantuntijat määrittelevät mikä on suojelun arvoista (Pihlman & Heinonen & Peura 2019, 249; Arell 2019, 40). Suojelujatoksen alkuun panijana on usein yhteiskunnallinen keskustelu, missä kulloisenkin alueen käyttäjillä on iso rooli. Esimerkiksi aikoinaan Puu-Käpylässä haluttiin rakennustehot irti kaupungin lähellä sijaitsevasta alueesta (Kivilaakso 2013, 220). Suojelun vaikuttajina olivat kulttuuriympäristön asiantuntijat, mutta asukkailla iso rooli aktiivisina asiansa ajajina (Kivilaakso 2013, 221). Kupittaalla asiaa ovat pitäneet esillä juuri alueen viljelijät ja muut käyttäjät, mutta heidän äänensä ei tunnu yksin riittävän. Suojelun kohteena olevan kulttuuriperinnön arvo ei ole vain fyysisissä rakenteissa, vaan myös siinä mitä ne edustavat yhteisölleen ja suojelun kautta luultavasti myös laajemmalle yleisölle. Yhteisön arvostukset näkyvät laajemminkin siinä mitä suojellaan; tai kääntäen mitä ei suojella (Kivilaakso 2013, 216). Kupittaan lakkauttaminen herättääkin alueen käyttäjissä ajatuksia Turun kaupungin arvoista:

Päättäjiä hän kehoitti miettimään tarkkaan puutarhan kohtaloa, kerrostaloja saadaan muuallekin, mutta siirtolapuutarhaan sisältyy paljon arvoja. (MUSE/spa/25, anonyymi 1.)

Pitää päättää valaako Turku kauneuden päälle rumuutta, tuhoaako se luontoa keskeltä kaupunkia. Onpa varmaan vaikea valinta päättäjille? (TS 24.5.2020)

Rakennettujen paikkojen suojelussa korostuukin usein kollektiivinen muisti ja paikkojen merkitykset niille yhteisöille jotka ovat ajamassa suojelua. Yksittäinen kaupunkilainen, ihmisryhmät tai päättäjät eivät aina jaa samaa kollektiivista muistia. (Nevanlinna 2013, 275.) Rakennetut ympäristöt kiinnittyvät ihmisten historiaan ja arkielämään ja sitä kautta heidän identiteetteihinsä; purkamalla fyysisiä kohteita puretaan samalla identiteettien kiinnekohtia. Poistamalla jokin fyysinen elementti kaupunkitilasta se ei lakkaa olemasta olemassa ihmisen mentaalisisessa paikkatajussa, vaan tilat uudelleenkin järjestyneinä voivat herättää edelleen vanhaan paikkaan kiinnittyneitä muistoja. (Lappi 2007, 164.)

Toivon, ettei kaikkea vanhaa revittäisi alas kaupungissa, eikä paikkoja siirrettäisi. (MUSE/spa/25, Maritta.)

Keskusta-alueet kuten Kupittaa koetaan yhteiseksi tilaksi ja siksi se herättää tunteita jos yksityinen rakennuttaja saa vallan siihen. (Forss 2007, 164.) Haastatteluissa ja mielipiteissä ilmaistaan kaupungissa olevan jo liiankin kanssa tyhjiä liiketiloja ja asuntoja, kun taas:

Kupittaaan siirtolapuutarha ei aiheuta kaupungille merkittäviä kustannuksia. Päinvastoin kaupunki saa lähes ilmaisen keitaan. (TS 21.5.2000.)

Kaikki siirtorakennushankkeet on peruttava heti. Me emme tarvitse lisää betonia, vaan enemmän kauniita kukkia ja rauhoittavia vihreitä puistoja. (TS 10.6.2020.)

Puutarhan koetaan tuottavan sosiaalisia ja terveydellisiä hyötyjä sekä lisäksi se säästää julkisen viheralueen hoidossa. Siirtolapuutarhan käyttäjät ja puolustajat tuovat esiin sen, että hyvään kaupunkiympäristöön kuuluu tiiveyden lisäksi sosiaalisia arvoja sekä historiallisia kerrostumia.

Elina toi itse kysymättä esiin, että kaupungin päättäjät eivät ehkä osaa tarpeeksi arvostaa kaupunkilaisten terveysnäkökohtaa. Henkinen hyvinvointi pitäisi huomioida myös ja sikäli nähdä siirtolapuutarhan merkitys. (MUSE/spa/25, Elina.)

Mikäli kaikkea ei jaksaisi itse, saa naapureilta kyllä apua. Ulkona puuhastelu pitää vanhukset virkeinä sekä henkisesti että fyysisesti: heillä on mielekästä tekemistä ja he pysyvät samalla paremmassa kunnossa. (MUSE/spa/25, Hilikka.)

Maa voidaan nähdä virkistävän vehreyden perustana, mutta myös ymmärrys siitä, miten ruokaa kasvatetaan, liittyy kiinteästi siirtolapuutarha-aatteeseen. Arjen aherruksen lomassa viheralueet antavat mahdollisuuden hengähtää tai harrastaa hyötyliikuntaa. Epävarmoina

aikoina oma perunamaa myös rauhoittaa mieltä. - - Kaupungille Kupittaaan siirtolapuutarhan säilyttäminen tarjoaa taloudellista hyötyä, kuten säästöjä terveydenhuollossa, ikääntyneen väestön palveluissa ja julkisen tilan hoidon kustannuksissa. (TS 16.5.2017.)

Siirtolapuutarha onkin hyvä esimerkki kaupunkitilasta, mitä ei ole suunniteltu aivan “valmiiksi”. Vaikka siirtolapuutarha itsessään antaa selkeät raamit ja sisältää odotuksen tietynlaisesta toiminnasta, jättää se samaan aikaan tilaa käyttäjien omalle toiminnalle. Jokainen voi omalla palstallaan muodostaa toimintansa itsensä näköiseksi ja puutarhan yhteiset tilat kutsuvat monenlaisia käyttäjäryhmiä kohtaamaan ja järjestämään toimintaa alueella. Myös siirtolapuutarhan korostettu historiallinen ulottuvuus yhdessä ympäröivän kaupunkitilan eri ikäisten elementtien kanssa tekee tilasta sekä uutta että vanhaa sisältävän ehjän kokonaisuuden. Spilková ja Vágner (2017) ovat huomanneet saman tutkiessaan Prahan siirtolapuutarhoja. Siirtolapuutarhaa on vaikea luokitella vain yhden toiminnon alle, ja he ehdottavatkin että ne olisivat eräänlaisia “kolmansia tiloja”; yhtäaikaa yksityisiä ja julkisia, tuotannon ja kulutuksen paikkoja sekä tiloja työn ja vapaa-ajan viettoon. Mikäli siirtolapuutarhoja ei määritellä, on heidän mukaansa vaarana että ne eivät sovi kaupunkisuunnittelun suoraviivaiseen suunnitteluun ja ovat vaarassa kadota.

Käyttäjät kiinnittyvät paikkaan sekä merkityksellisen toiminnan että ajallisten kiinnekohtien kautta. (Forss 2007, 188–191) Myös paikkojen heterogeenisyys ja sosiaalinen monimuotoisuus luo turvallisia ja viihtyisiä kaupunkitiloja; kun eri ihmisryhmiä ei eristetä näkymättömin rajoin omille alueilleen toteutuu luonnollisia kohtaamisia. Mitä useammanlaisia ryhmiä paikkoja käyttää, sitä laajempaa tilojen käyttö on myös ajallisesti. Esimerkiksi Kupittaaan alueella on sekä yö- että päiväkäyttöä ja hyvin erilaisia toimintoja asumisesta päivittäistavarakauppaan, liikuntatiloihin ja palstaviljelyyn. (Forss 2007, 184–187.) Kupittaaan allueella olevat erilaiset toiminnot tukevat toisiaan ja luovat elävän, monimuotoisen kaupunkirakenteen missä on sijaa myös ulkopuolelta tuottamattomaksi luokitellulle toiminnalle.

Järki käteen. Ei raha aina ratkaise kaikkea. Tämä on kallis paikka, kaupunki haluaa paikalle kerrostaloja. (MUSE/spa/25, Marjatta.)

Koska paikat ovat sosiaalisesti tuotettuja saavat ne erilaisia arvoja riippuen henkilöstä tai käyttäjäryhmästä. Voisi olettaa että samat ryhmät eivät välttämättä käytä lämmitettyä jalkapallokenttää ja siirtolapuutarhaa ja niin edelleen. Erilaisten tilojen arvoa ei mitatakaan siinä miten juuri minä niitä käytän vaan millaisen arvon ne tuottavat omalle käyttäjäryhmälleen. (Lappi 2007, 176.)

Siirtolapuutarhan asiaa esillä pitävät näkevät Kupittaaan jo nyt merkityksellisenä ja vetovoimaisen paikkana, minkä erinomaisuutta soisi levitettävän laajemmallekin joukolle. Ristiriitaista kyllä, kaupunki vetoaa samoihin argumentteihin uuden kaavan toteuttamisessa kuin puutarhan säilyttämisen puolella olevat; monipuolisiin viherarvoihin, elävään kaupunkirakenteeseen ja kaupungin vetovoimaan. Kuten Jyväskylän kaupunkitilaa tutkinut Nina Säaskilahti (1999) kysyy: jos kaupunkia kehitetään liike-elämä etunenässä ottaako se huomioon kasvavan sosiaalisen eriarvoisuuden? Kauniit puheet kaupungin vetovoimaisuudesta ja yhteisestä hyvästä tehtäessä kaupunkisuunnittelua eivät välttämättä tuotakaan yhtenäisempää ja kaikille avoimempaa kaupunkitilaa, vaan yksityisellä rahoituksella luodut tilat voivat pahimmillaan syrjäyttää jo marginaalissa olevia vielä syrjemmälle (Säaskilahti 1999, 102-103). Siirtolapuutarhan käyttäjien mielestä puutarha on nyt jo hyvällä paikalla, mutta kaupungin kaavoituksessa paikka nähdään paremmin sopivan asumiseen ja siirtolapuutarhan voi siirtää reunemmalle.

Hahmotettua tilaa luovat asiantuntijat ja kansalaiset puhuvatkin eri asioista. Viljelijät vetoavat eletyn tilan näkökulmiin kertoessaan mitä kaikkea alueella tapahtuu. Valta on kuitenkin suunnittelijoilla, jotka esittävät valmiita suunnitelmia mihin kaupunkilaiset voivat vain reagoida. Kahden eri osapuolen yhteisymmärryksen saavuttaminen on haasteellista kun tilan hahmottaminen perustuu eri mekanismeille. Asiantuntijat ja suunnittelijat ovat saavuttaneet järjestelmässä tietyn aseman ja noudattavat "oikeaa" järjestystä esimerkiksi kaavoituksen edistymisessä. Suunnittelussa otetaan kyllä huomioon pinnanmuodot, muut lähistön rakenteet ja infrastruktuuri, mutta identiteettejä ja paikan merkityksiä harvoin löytyy kartalta. (Lappi 2007, 25–29.)

8. Siirtolapuutarha kaupunkitilassa

Lähtökohtani pro graduni tekemiseen oli oma kiinnostukseni puutarhaviljelyä kohtaan. Kupittaaan siirtolapuutarha, joka on sinnitellyt vuosikymmeniä kaupunkisuunnittelun ahdistamana Turun keskeisellä paikalla tuntui kiinnostavalta aiheelta. Kun vielä Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen arkistossa oli Kupittaaalta kerättyä aineistoa päätin tarttua aiheeseen.

Haastatteluaineistojen lisäksi otin aineistooni paikallislehdessä julkaistuja mielipidekirjoituksia siirtolapuutarhasta jotta saisin laajemman kuvan aiheesta. Melko nopeasti huomasin sekä siirtolapuutarhan viljelijöiden että mielipidekirjoitusten kirjoittajien olevan Kupittaaan säilyttämisen puolella. Minua alkoi kiinnostaa onko siirtolapuutarhan sijainnilla merkitystä ja millaisia merkityksiä siirtolapuutarhaan sisältyy? Myös jakolinja siirtolapuutarhan säilyttämisen ja uuden kaavan välillä tuntui olevan syvä. Mietin, miksi tällaisia tilanteita pääsee edes syntymään; kenellä on valta päättää kaupunkitilan käytöstä?

Päädyin tarkastelemaan asettamiani tutkimuskysymyksiä Henri Lefebvren teorian mukaan koetun, eletyn ja hahmotetun tilan näkökulmista. Kappaleessa 5. *Koettu tila Kupittaaan ympäristössä* tarkastelin siirtolapuutarhan tilallisia käytäntöjä siirtolapuutarhan fyysisen alueen asettamisrajoissa, sekä vuorovaikutuksessa ympäröivään kaupunkitilaan. Siirtolapuutarhan sijainti saa lisäksi merkityksiä sekä menneisyydestä että kaupunkiluonnosta. Tilalliset käytänteet ilmenevät suhteena menneisyyteen siirtolapuutarhan ja ympäröivän tilan heijastellessa historiallisia kiinnepisteitä eli materiaalisoitunutta historiaa. Puutarhan puolustajat kokevat siirtolapuutarhan osana pitkää historiallista jatkumoa mihin mahdolliset omat henkilöhistorialliset pisteet myös kiinnittyvät. Historialliseen monikerroksisuuteen eivät kuulu vain fyysiset rakenteet, vaan myöskin muut aineelliset tai aineettomat käytännöt kuten pitkään alueella viljeltyt kasvit sekä viljelytoiminta. Esimerkiksi paikalla pitkään jatkunut viljelytoiminta ylläpitää perinnekasvikantoja sekä toimii elävänä muistutuksena alueen pitkästä viljelyhistoriasta. Perinnekasvit ovat myös osa historiallista, paikkaan kiinnittynyttä toimintaa kun taas erilaiset ekosysteemipalvelut ulottavat siirtolapuutarhan merkitystä myös tulevaisuuteen; ilmastonmuutoksen mukanaan tuomia ongelmia ei voi ratkaista jossain muualla vaan kaupunkien tulee aktiivisesti olla osa ratkaisua. Erilaiset viheraluetypit voivat tarjota puskurointia kuumuuteen, pidättää hulevesiä ja auttaa kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilymisessä. Varsinkin monimuotoisuuden osalta siirtolapuutarhat palvelevat kaupunkiluontoa paremmin kuin usein nurmivaltaiset puistot, joissa kaupunkieliöstölle ei jää tilaa ruokailuun tai pesimiseen.

Kappaleessa 6. *Eletty tila siirtolapuutarhassa* jaoin siirtolapuutarhassa tapahtuvan toiminnan yksityisiin, puolijulkisiin ja julkisiin toimintoihin ja tarkastelin sitä kautta löytyviä merkityksiä puutarhan käyttäjille. Yksityiset toiminnot toivat viljelijöille sekä fyysisiä että henkisiä terveyshyötyjä, puolijulkiset toiminnot toivat mukaan sosiaalisen ulottuvuuden yhteisöllisyyden muodossa, ja julkiset toiminnot laajensivat nämä hyödyt koskemaan kaikkia siirtolapuutarhan käyttäjiä. Siirtolapuutarhassa viljelijät saavat lähes oman mielensä mukaan toteuttaa toimintaa, ja se tuottaa heille vapauden ja stressittömyyden tunteita. Monelle toiminta puutarhassa on vastapainoa kerrostaloasumiselle. Omakotiasuminen tai oma mökki ei ole kaikkien saavutettavissa joko rahallisesti tai vaativan ylläpidon tähden, joten siirtolapuutarhapalsta majoineen voi antaa ikäihmisillekin tilaisuuden fyysiseen, mielekkääseen toimintaan ulkoilmassa mutta turvallisesti naapureiden läheisyydessä. Yhteinen toiminta siirtolapuutarhassa tuo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistaa psykologista hyvinvointia. Viljelytaitoja harjoittamalla ja niitä eteenpäin seuraaville sukupolville siirtämällä siirtolapuutarhassa tapahtuu oppimista sekä sukupolvien välistä sosiaalisuutta. Toimimalla siirtolapuutarhassa uudet sukupolvet luovat merkityksellisiä paikkoja ja kiinnittyvät kaupunkilaiseen vihertilaan. Laajemmassa mittakaavassa siirtolapuutarhan merkitys koko kaupungille on sen tarjoamat ennaltaehkäisevät terveyshyödyt ainakin vanhemmalle käyttäjäjoukolle, säästöt julkisten viheralueiden hoidossa sekä todellinen julkinen tila, joka mahdollistaa erilaisten ja eri-ikäisten ryhmien kohtaamisen.

Kappaleessa 7. *Hahmotettu tila siirtolapuutarhassa* tarkastelin suunnittelun ja eletyn tilan kokemusten muodostamaa konfliktia. Suurimpana syynä näyttäisi olevan päätöksenteon epäselvät käytänteet ja läpinäkymättömyys. Alueen käyttäjät kokevat jäävänsä alueen kehittämisessä ja tulevaisuuden suunnittelussa täysin ulkopuolelle. Aluetta koskevat suunnitelmat esitetään käyttäjille jo valmiina, eikä heille jää muuta roolia kuin kommentoida suunnitelmia. Yhteisymmärryksen löytämiseksi alueiden nykyiset käyttäjät tulisi integroida osaksi suunnitteluprosessia jo aikaisessa vaiheessa, sekä luoda neutraali maaperä millä sekä asiantuntijat että kaupunkilaiset pystyisivät kommunikoidaan samalla kielellä ja toisiaan ymmärtäen. Siirtolapuutarhan lopettaminen kiertyykin pitkälti sijainnin ympärille. Se mikä tekee Kupittaasta helposti lähestyttävän viljelijöilleen, on sama syy miksi kaupunkikin haluaa kaavoittaa paikalle asuntoja. Liikenteellinen solmukohta sekä keskustan läheisyys nähdään kummassakin tapauksessa hyvinä puolina. Kartalla suunniteltaessa saattavat kuitenkin jo alueella vaikuttavat ihmisryhmät unohtua, sillä paikkojen merkitykset eivät näy kartalla. Siirtolapuutarha on sitä käyttäville identiteettien kiinnittymispiste ja he haluaisivat osallistua päätöksiin käyttämänsä alueen kohtalosta.

Tätä kirjoittaessa Kupittaa siirtolapuutarhan kohtaloa ei ole vielä ratkaistu. Asia ollaan tuomassa kaupunginhallituksen pöydälle vielä tämän kuun lopulla, elokuussa 2022. Kaupunki on jo pyytänyt aiemmin tänä vuonna suunnitelmia asunnoista, joita paikalle on kaavassa tulossa. Toisaalta siirtolapuutarha on saanut kevään ja kesän aikana paljon näkyvyyttä ainakin paikallismedioissa sekä sosiaalisessa mediassa. Kaupungin päättäjiä on kutsuttu tutustumaan puutarhakeitaaseen ja mielipidepalstoilla siirtolapuutarhaa on puolustettu tämänkin tutkimuksen sivuilta tutuilla argumenteilla. Eräs mielenkiintoisimmista asiaa puolustavista kommentteista on mielstäni tullut Kokoomukselta -puolueelta joka tähän asti on ollut puutarhan purkamisen puolella (www18). Tässä puolustuksessa käytettiin siirtolapuutarhan vertauksena Luostarinmäkeä, joka 1900-luvun alussa haluttiin purkaa uudemman asunnontuotannon tieltä (www14). Myös siirtolapuutarhan arvo kaupunkiluonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä on nostettu entistä vahvemmin puolustusargumentiksi. Julkisuudessa kysellään miten puutarhan tuhoaminen kaupungista sopii Turun hiilineutraaliusstrategiaan?

Jatkotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista, että siirtolapuutarhoja tutkittaisiin osana kaupunkiluontoa. Erilaiset ilmastotavoitteet ovat jo nyt osa kaupunkien strategiaa sekä imagoa. Tuottamalla tutkimustuloksia siirtolapuutarhojen sekä erilaisten luontotyyppeiden mahdollisista vaikutuksista ilmastomuutoksen ja luontokadon hillitsemiseen saataisiin suuntaviivoja ekosysteemipalvelujen kehittämiseen. Kupittaa tapauksessa tutkimusta tarvittaisiin myös rakennetun ympäristön osalta. Koska Kupittaa majat edustavat pienimuotoisempaa siirtolapuutarharakentamista kuin muualla Suomessa, tulisi niitä dokumentoida vielä kun se on mahdollista. Varmasti sekä nykyiset että entiset kupittaaalaiset viljelijät arvostaisivat nähdessään puutarhansa kulttuurihistorian yksissä kansissa, miksei vaikka kahden vuoden päästä koittavan 90-vuotisjuhlan kunniaksi.

Lähdeluettelo

Tutkimusaineisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkisto, Turun yliopisto.

MUSE/spa/25: Rakennetun ympäristön dokumentointiharjoitukset 2016 ja 2017 Kupittaaan siirtolapuutarhassa.

MUSE/spa/25: Kupittaaan palstaviljelijöiden haastattelut huhtikuussa 2016.

MUSE/spa/25: Kupittaaan siirtolapuutarhassa tehdyt haastattelut 11.-12.4.2017.

Lukijoilta: Siirtolapuutarha on säilytettävä. *Turun Sanomat* 14.11.1999.

Lukijoilta: Mikä vehreys! *Turun Sanomat* 17.5.2000.

Lukijoilta: Pala palalta - vuorossa siirtolapuutarha. *Turun Sanomat* 17.5.2000.

Lukijoilta: Kupittaaan puutarhalle annettava työrauha. *Turun Sanomat* 21.5.2000.

Lukijoilta: Miksei parkkipaikkoja rakenneta kaupan alle. *Turun Sanomat* 21.5.2000.

Lukijoilta: Oikea marssijärjestys. *Turun Sanomat* 26.5.2000.

Lukijoilta: Ei betonille, kyllä Kupittaaan siirtolapuutarhalle! *Turun Sanomat* 10.6.2000.

Lukijoilta: Soivatko jo kuolinkellot Kupittaaan siirtolapuutarhalle. *Turun Sanomat* 24.3.2002.

Lukijoilta: Kaupunkierämaa keidas, Kupittaaan siirtolapuutarha on säilytettävä. *Turun Sanomat* 24.5.2003.

Lukijoilta: Nyt riittää! Kupittaaan siirtolapuutarha on säilytettävä! *Turun Sanomat* 22.6.2003.

Lukijoilta: Kupittaaan siirtolapuutarha pelastettava. *Turun Sanomat* 7.2.2017.

Lukijoilta: 80-vuotias Kupittaaan siirtolapuutarha on kaikkien kaupunkilaisten helmi. *Turun Sanomat* 11.5.2017.

Lukijoilta: Kupittaaan siirtolapuutarhaa ei voi korvata. *Turun Sanomat* 16.5.2017.

Lukijoilta: Siirtolapuutarha elää ajassa perinteitä kunnioittaen. *Turun Sanomat* 14.10.2018.

Lukijoilta: Siirtolapuutarhat edistävät kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. *Turun Sanomat* 9.12.2018.

Painetut lähteet

Andersson, Harri 2002: Huvilakaupunki. Teoksessa Andersson, Harri & Päivi Kiiski-Finel: *Näkymätön kaupunki. Toteutumattomia suunnitelmia 1900-luvun Turusta*. 66–88. Wäinö Aaltosen museo, Turku.

Berg, Agnes E. van den & Marijke van Winsum-Westra & Sjerp de Vries & Sonja M.E. van Dillen: Allotment gardening and health: a comparative survey among allotment gardeners and their neighbors without an allotment. *Environmental health* 9 (1), 74-74. Saatavissa: <https://ehjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/1476-069X-9-74>

Ehn, Billy & Orvar Löfgren 2007: När ingenting särskilt händer. Nya kulturanalyser. Brutus Östlings Bokförlag Symposion, Stockholm.

Ehn, Billy 2014: Arjen yllätyksiä - huomaamattoman etnografia ja kulttuurianalyysi. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.): *Moniulotteinen etnografia*, 59–75. Ethnos toimitte 17. Ethnos ry, Helsinki.

Ehn, Billy & Orvar Löfgren 2015: *Kulturanalytiska verktyg*. Gleerups, Malmö.

Fingerroos, Outi & Jukka Jouhki 2014: Etnologinen kenttätyö ja tutkimus. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.): *Moniulotteinen etnografia*, 79–108. Ethnos toimitte 17. Ethnos ry, Helsinki.

Flinck, Maria 1994: *Tusen år i trädgården. Från sörmländska herrgårdar och bakgårdar*. Torekällebergets museum, Södertälje.

Forss, Anne-Mari 2007: *Paikan estetiikka. Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa*. Palmenia-sarja. Yliopistopaino, Helsinki.

Granö, Päivi 2013: Visuaalisuus kokemuksena ja tietämisenä paikan tutkimuksessa. Teoksessa Granö, Päivi & Anne Keskitalo & Suvi Ronkainen (toim.): *Visuaalisen kokemus – johdatus moniaistiseen analyysiin*, 67–77. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.

- Haanpää, Minni & Maria Hakkarainen & José-Carlos García-Rosell 2014: Etnografia kehittämisen välineenä. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.): *Moniulotteinen etnografia*, 287–307. Ethnos toimitte 17. Ethnos ry, Helsinki.
- Hakala, Pirkko 1989: Turun siirtolapuutarhayhteisöt 1934–1980. Turun yliopiston kansatieteen laitoksen toimituksia 14. Turun yliopisto, Turku.
- Hakamies, Inkeri 2016: Tutkimuksen monet dialogit. Teoksessa Jouhki, Jukka & Tytti Steel (toim.) 2016: *Etnologinen tulkinta ja analyysi . Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*, 200–234. Ethnos-toimite 18. Ethnos ry, Helsinki.
- Honka-Hallila, Helena 1997: *Peltolan kesät*. Peltolan siirtolapuutarhayhdistys ry, Turku.
- Honka-Hallila, Helena & Juhani Piirainen & Markus von Weissenberg (toim.) 2012: *Turun Puutarhanäyttelyt. Åbo trädgårdsutställningarna 1841-2012*. Aura Trädgårdsvänner, Turku.
- Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto 2014: Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.): *Moniulotteinen etnografia*, 7–31. Ethnos toimitte 17. Ethnos ry, Helsinki.
- Jensen, Jette Lykke & Elin Brandi Sørensen 2020: Recreation, cultivation and environmental concerns: exploring the materiality and leisure experience of contemporary allotment gardening. *Leisure studies*, vol 39 (3), s.322-340.
- Jokinen, Ari & Ville Viljanen & Krista Willman 2011: Kaupunkiluonto käsin tehtynä. Pispalan ryytimää ja tiheän paikan synty. *Alue ja ympäristö*, 40: 2, 35–48. Saatavilla: <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64692>.
- Jouhki, Jukka & Tytti Steel 2016: Analyysin ja tulkinnan ulottuvuuksia etnologiassa. Teoksessa Jouhki, Jukka & Tytti Steel (toim.) 2016: *Etnologinen tulkinta ja analyysi . Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*, 13–42. Ethnos-toimite 18. Ethnos ry, Helsinki.

Junkala, Pekka & Nina Sääskilahti 1999: *Kadun risteyksessä. Etnologinen analyysi kaupunkitilasta.* Etnografia 2. Jyväskylän yliopiston Etnologian laitoksen julkaisusarja. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.

Karisto, Maria & Taina Koivunen & Antti Karisto 2015: *Kysykää Essiltä! Elisabeth Kochin puutarhat.* Maahenki, Helsinki.

Karisto, Maria 2016: Elisabeth Kochin kädenjälki Helsingissä. Teoksessa Sinkkilä, Jyrki & Julia Donner & Meri Mannerla-Magnusson: *Unelma paremmasta maailmasta. Moderni puutarha ja maisema Suomessa 1900-1970*, 112–125. Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Helsinki.

Kauppinen, Jaana 1987: Siirtolapuutarhat kunnallisina palveluina. Kaupunkiliiton julkaisu nro 379. Suomen Kaupunkiliitto, Helsinki.

Kauste, Juulia 2002: Kaupunkitila monikulttuurisen yhteiskunnan strategiana: identiteetti, etnisyyt ja kansalaisuus Pariisissa ja New Yorkissa. Teoksessa Syrjämaa, Taina & Janne Tunturi (toim.): *Eletty ja muistettu tila*, 277–306. Historiallinen Arkisto 215. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Kivilaakso, Aura 2016: Mediatekstit, kulttuuriperintö ja tutkijan katse. Teoksessa Jouhki, Jukka & Tytti Steel (toim.): *Etnologinen tulkinta ja analyysi . Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*, 359–390. Ethnos-toimite 18. Ethnos ry, Helsinki.

Kivilaakso, Aura 2013: Arvokeskustelua elämän ja suojelun ympäristöissä. Kulttuuriset elinkaaret rakennusperinnön arvon muuttajina Puu-Käpylässä ja Pihlajamäessä. Teoksessa Teoksessa Tuomi-Nikula, Outi & Riina Haanpää & Aura Kivilaakso (toim.): *Mitä on kulttuuriperintö?* 214–238. Tietolipas 243. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Knapas, Marja Terttu 1975: Helsingin siirtolapuutarhat. Teoksessa Arkio, Leena & Kalevi Pöykkö (toim.): *Taidehistoria ja ympäristöntutkimus*, 121–128. Gaudeamus, Helsinki.

Kupila, Sanna 2017: Pihasta puutarhaksi. Asumisen ympäristöt Turussa. Teoksessa Sinkkilä, Jyrki & Julia Donner & Meri Mannerla-Magnusson: *Unelma paremmasta maailmasta. Moderni puutarha*

ja maisema Suomessa 1900-1970, 160–169. Aalto yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Helsinki.

Laaksonen, Hannu: Turun vanhat puistot. Teoksessa Latvakangas, Eva & Hannu Laaksonen (toim.): *Puu puisto puutarha Varsinais-Suomessa*, 65–76. k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto, Turku.

Lahtinen, Rauno 2007: Pihat ja puistot sota-aikojen puristuksessa. Teoksessa Latvakangas, Eva & Hannu Laaksonen (toim.): *Puu puisto puutarha Varsinais-Suomessa*, 99–106. k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto, Turku.

Lappi, Tiina-Riitta 2007: *Neuvottelu tilan tulkinnoista. Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa*. Jyväskylä studies in humanities 80. University of Jyväskylä, Jyväskylä.

Latvakangas, Eva 2007: Puutarhanhoito on paluuta paratiisiin. Teoksessa Latvakangas, Eva & Hannu Laaksonen (toim.): *Puu puisto puutarha Varsinais-Suomessa*, 31–34. k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto, Turku.

Laurila, Ulla-Maija 2008: *Vapaahetkien kuluksi. Siirtolapuutarhat maailmansotien välisen ajan Helsingissä*. Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 1/2008. Helsingin kaupunginmuseo, Helsinki.

Lefebvre, Henri 1991: *The production of space*. Blackwell Publishing.

Lehtonen, Juhani U.E.: Kansatieteen tutkimushistoria. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo & Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.): *Polkuja etnologian menetelmiin*, 11–24. Ethnos-toimite 11. Ethnos ry, Helsinki.

Leimu, Pekka 2007: Turun siirtolapuutarhat. Teoksessa Latvakangas, Eva & Hannu Laaksonen (toim.): *Puu puisto puutarha Varsinais-Suomessa*, 107–116. k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto, Turku.

Lento, Katri & Pia Olsson 2013: Kaupunki, muistot ja muistaminen. Teoksessa Lento, Katri & Pia Olsson (toim.): *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana*, 7–27. Historiallinen arkisto 138. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Lillbroända-Annala, Sanna 2017: Etnologi kaupungissa – kaupunki etnologiassa. Teoksessa Fingerroos, Outi & Niina Koskihaara & Sanna Lillbroända-Annala & Maija Lundgren (toim.): *Yhteiskuntaetnologia*, 101–122. Tietolipas 255. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Lundén, Ossian 2008 (1918): Ryhmäpuutarhoja. Lasipalatsi, Helsinki.

Nevanlinna, Anja Kervanto 2013: Rakennettu kaupunki muistin ja merkitysten kiinnekohtana. Teoksessa Lento, Katri & Pia Olsson (toim.): *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana*, 273–293. Historiallinen arkisto 138. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

O'Dell, Tom & Robert Willim 2016: Kulttuurianalyysin ja etnologisen koulutuksen tavoitteiden uudelleenmäärittely. Kuinka tavoittaa uusia yleisöjä yliopiston ulkopuolella. Teoksessa Jouhki, Jukka & Tytti Steel (toim.) 2016: *Etnologinen tulkinta ja analyysi . Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*, 43–80. Ethnos-toimite 18. Ethnos ry, Helsinki.

Olsson, Pia 2013: Muistoja tästä päivästä. Opiskelijan Helsinki vuonna 2009. Teoksessa Lento, Katri & Pia Olsson (toim.): *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana*, 163–194. Historiallinen arkisto 138. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Pihlman, Sirkku & Maarit Heinonen & Aaja Peura 2019: Suvun kasvit, paikan kasvit, geenivarakasvit. Yhteisöllinen tiedontuotanto ja tiedon jakaminen kasviperintöprosessissa. Teoksessa Hieta, Hannaleena & Karri Kiiskinen & Maija Mäki & Päivi Roivainen & Ann-Helen Sund (toim.): *Liikettä rajapinnoilla. Keskusteluja etnologian osallistavuudesta. Rörelser och gränsytor. Etnologiska diskussioner om samverkan*, 245–287. Ethnos-toimite 21. Ethnos ry, Helsinki.

Pöysä, Jyrki 2010: Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä, Jyrki & Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo 2010: *Vaeltavat Metodit*, 331–360. Suomen kansantietouden tutkijain seura. Tiedekirja, Joensuu, Helsinki.

Ruotsala, Helena 2005: Matkoja, muistoja, mielikuvia - kansatieteilijä kentällä. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo & Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.): *Polkuja etnologian menetelmiin*, 45–76. Ethnos-toimite 11. Ethnos ry, Helsinki.

Ruotsala, Helena 2021: Ilmar Talve ja moderni kansatiede. Teoksessa Hämäläinen, Niina & Petja Kauppi (toim.): *Paradigma. Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*, 275–297. Kalevalaseuran vuosikirja 100. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Saarinen, Samuli (toim.) 2007: *Turun kansallinen kaupunkipuisto. Perustamisselvitys*. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto, Turku.

Salmela, Ulla 2001: Varhaiset siirtolapuutarhat Suomessa. Teoksessa Häyrynen, Maunu et al. (toim.): *Hortus Fennicus. Suomen puutarhataide*, 114–118. Viherympäristöliitto ry, julkaisu 17. &Puutarhataiteen seura ry julkaisu 1, Helsinki.

Seppä, Maaru 2016: Kyselyaineisto opinnäytetyön aineistona. Kyselyvastauksista tutkimusaineistoksi ja tulkinnaksi. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo, Pia Olsson, Helena Ruotsala & Anna-Maria Åström (toim.): *Kirjoittamalla kerrotut. Kansatieteelliset kyselyt tiedon lähteenä*, 281–298. Ethnos-toimite 19. Ethnos ry, Helsinki.

Siivonen, Mirja-Riitta & Pirkko Salonen & Tuija Kuchka 1999: *Siirtolapuutarha. Kaupunkilaisten paratiisi*. Tammi, Helsinki.

Simonen, Seppo 1961: *Suomen puutarhatalouden historia*. Yhteiskirjapaino Oy, Helsinki.

Snellman, Hanna 2003: Kansa tietää! Teoksessa Laaksonen, Pekka & Seppo Knuuttila & Ulla Piela (toim.): *Tutkijat kentällä*, 44–61. Kalevalaseuran vuosikirja 82. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Soga, Masashi & Daniel T. C Cox & Yuichi Yamaura & Kevin J Gaston & Kiyo Kurisu & Keisuke Hanaki 2017: Health benefits of urban allotment gardening: Improved physical and psychological well-being and social integration. *International journal of environmental research and public health*, vol 14 (1), s. 71.

Spilková, Jana & Jirí Vágner 2016: The loss of land devoted to allotment gardening: The context of the contrasting pressures of urban planning, public and private interest in Prague, Czechia. *Land use policy*, vol 52, s. 232-239.

Suominen, Jaakko 2016: Helposti ja halvalla? Nettikyselyt tutkimusaineiston kokoamisessa. Teoksessa Korhokangas, Pirjo, Pia Olsson, Helena Ruotsala & Anna-Maria Åström (toim.) 2016: *Kirjoittamalla kerrotut. Kansatieteelliset kyselyt tiedon lähteinä*, 103–152. Ethnos-toimite 19. Ethnos ry, Helsinki.

Sääskilahti, Nina 1999 a: Kävelykatu kamppailun kohteena. Teoksessa Junkala, Pekka & Nina Sääskilahti: *Kadun risteyksessä. Etnologinen analyysi kaupunkitilasta*, 87–104. Atena, Jyväskylä.

Sääskilahti, Nina 1999 b: Urbaani atropologia, kaupunkietnologia ja arkielämä. Teoksessa Junkala, Pekka & Nina Sääskilahti: *Kadun risteyksessä. Etnologinen analyysi kaupunkitilasta*, 13–19. Atena, Jyväskylä.

Terho, Henri 2002: Festivaali kaupungissa. Down By The Laituri, Turku ja kaupunkitila. Teoksessa Syrjämaa, Taina & Janne Tunturi (toim.): *Eletty ja muistettu tila*, 307–322. Historiallinen Arkisto 215. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.

Vanha-Similä, Maria 2017: *Yhtiöön, yhtiöön! Lapsiperheiden arki Forssan tehdasyhteisössä 1950–1970-luvuilla*. Kansatieteellinen arkisto 58. Suomen Muinaismuistoyhdistys, Helsinki.

Väre, Seija & Jukka Krisp 2005: *Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu*. Suomen ympäristö 780. Edita Prima oy, Helsinki.

Willman, Krista 2015: Yhteisöllisen kaupunkiviljelyn keholliset merkitykset. *Alue ja ympäristö* 44(2), s. 30–44. Saatavilla: <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64865>

Åström, Anna-Maria 2013: Helsinki-muistot etnologisen historiakirjoituksen lähtökohtana. Teoksessa *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin ja muistamisen paikkana*, 31–64. Historiallinen arkisto 138. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Painamattomat lähteet

Arell, Terhi 2019: *Pelastus vai puskuotraktori? Arvot törmäyskurssilla: Kaskenkatu 15a, Turku*. Etnologian pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto, Turku. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019061019783>

Kalpala, Mona 2019: *Esteettisyys ja ekologisuus kohtaavat: Esteettinen kokemus kulttuurisena ekosysteemipalveluna*. Maisemantutkimuksen pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto, Turku. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019080823735>

Löf, Krista & Joonas Kalin 2012: *Tutkimus siirtolapuutarhoista ja niiden kiinnostavuudesta*. Rakennustekniikan koulutusohjelma. Infrarakentamisen suuntautumisvaihtoehto. Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205035994>

Wallin, Antti 2012: "Tää on hyvä paikka ku täs kulkee kaikki". Eläkeläismiesten porukointi kaupunkiaukiolla. Sosiologian pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere. Saatavilla: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83506/gradu05862.pdf?sequence=1>

Sähköiset lähteet

www1: Yleiskaavaehdostus, selostus 22.10.2020. Saatavilla:

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/yleiskaava_2029_ehdotus_selostus_22.10.2020.pdf Viitattu 25.3.2021

www2: Peltolan siirtolapuutarhayhdistyksen internet-sivut 30.11.2021. Saatavilla:

<https://www.peltolanspy.fi/>

www3: Maanvuokrasopimusluonnos 30.11.2021. Saatavilla:

<https://ah.turku.fi/kylk/2021/0309006x/4313640.htm>

www4: Turun kaupungin internet-sivut 30.11.2021. Saatavilla:

<https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/asuminen/kaupunkiviljely/illoisten-siirtolapuutarha>

www5: Illoisten siirtolapuutarha facebook-sivut 30.11.2021. Saatavilla:

<https://www.facebook.com/illoistenssiirtolapuutarha/>

www6: Suomen Siirtolapuutarhaliiton internet-sivut 1.12.2021. Saatavilla:

<https://www.siirtolapuutarhaliitto.fi/>

www7: Wikipedia: Siirtolapuutarha 1.12.2021. Saatavilla:

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Siirtolapuutarha>

www8: Päiväkotilasten runsas sato yllättää siirtolapuutarhamökillä – viljely ja luonnon ihmettely jatkuvat ainakin kaksi seuraavaa kesää. Saatavilla 1.12.2021: <https://yle.fi/uutiset/3-10905751>

www9: *'Multaa ja Mukuloita – luontomerkityksiä ja ilmiöoppimista kaupunkipuutarhassa'* -hanke. Saatavilla 1.12.2021:

<https://www.siirtolapuutarhaliitto.fi/jasenet/tunnustuksia-ja-palkintoja/kupittaaan-rpy-n-hanke/>

www10: Asukaskysely 2014: Rakenna Turku, tulosten tiivistelmä. Saatavilla:

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/asukaskyselyn_tuloksia.pdf Viitattu 25.3.2021

www11: Yleiskaava 2029, yleisötilaisuus 26.11.2018. Saatavilla:

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//yleisotilaisuus_26.11.2018_muistio.pdf Viitattu 25.3.2021

www12: Yleiskaava 2029 luonnosvaiheen lausunnot, mielipiteet ja vastineet 30.6.2020. Saatavilla:

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//yleiskaava_2029_luonnosvaiheen_lausunnot_mielipiteet_ja_vastineet.pdf Viitattu 25.3.2021

www13: Turun yliopiston mediatiedote: Kupittaaan siirtolapuutarha on perinnekasvien aarreaitta. Saatavilla 25.10.2020:

<https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/mediatiedote/kupittaaan-siirtolapuutarha-on-perinnekasvien-arreraitta>

www14: Pihlajamäki, Tiina 2022: Miksi Kupittaaan siirtolapuutarha pitäisi säilyttää? Saatavilla

11.2.2022: <https://drive.google.com/file/d/1I913vNzGDAIXly2bJkMi015TAIHXYRc/view>

www15: Toni Lehtinen: Turun taudin uusi uhri. *Helsingin Sanomat* 21.2.2022. Saatavilla 21.2.2022:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000008603927.html>

www16: Kirsi Vainio-Korhonen: Suomen vanhin kaupunki ei välitä kulttuuriympäristöstään. *Turun Sanomat* 23.2.2022. Saatavilla 23.2.2022:

<https://www.ts.fi/puheenvuorot/5577153>

www17: Laatikkoviljely Turussa. Turun kaupungin internet-sivut. Saatavilla 17.5.2022:

<https://www.turku.fi/laatikkoviljely>

www18: Kymmenen vuoden kiihkeä keskustelu Kupittaaan siirtolapuutarhan kohtalosta huipentuu pian – katso Turun valtuutettujen mielipiteet. *Yle* 19.5.2022. Saatavilla 19.5.2022:

https://yle.fi/uutiset/3-12448787?fbclid=IwAR103H1vbdeg_R3awYOZ619cd2WikjtfIsmHaaBcmOtFiq7fNmUsvBI88f0